Download from:aghalibrary.com

زهر او ادب

(د جبران خلیل جبران ادبي هڅې)

امید حیران

۱۳۹۴ لمریز کال

ژهر او اوبه

امید حیران

۱۳۹۴ ل کال

بسم الله الرحمن الرحیم

كتاب پېژندنه:

د کتاب نـــوم:	زهر او اوبه
لـــیـکــــوال:	امېد حیران
خـــپـرونـدی:	د افغانستان ملي تحريك، فرهنگي څانگه
ویـــبـپــــانــه:	www.melitahrik.com
کمپوزگر:	خپله لیکوال
ډیـــزایـــنگر:	ضیاء ساپی
پښتۍ ډیزاین:	فیاض حمید
چـــاپشمېــــر:	۱۰۰۰ ټوکه
چـــاپـــکـــال:	۱۳۹۴ ل کال/ ۲۰۱۵م

د تحريك د خپرونو لړ: (۳۹)

يادونه: د چاپ حقوق له ملي تحريک سره خوندي دي او د كتاب د محتوا مسوليت ليكوال پورې اړه لري.

لړلیک

ګڼه	سرلیک	مخ
۱	د سر خبرې	۱
۲	ژوند لیك	۴
۳	د جبران خلیل اثار د منځپانګې له پلوه	۱۴
۴	هنري نثرونه، لنډې کیسې او ادبي ټوټې	۱۶
۵	جبران او ګوهر	۱۸
۶	د جبران خلیل ویناوې	۲۳
۷	د ګل سندره	۲۴
۸	د جبران خلیل ځینې غوره هنري.....	۲۷
۹	ځلور شاعران	۳۵
۱۰	مورې	۵۷
۱۱	دوه ماشومان	۶۶
۱۲	لومړی نظر	۷۰

۱۳	د واك تږي	۷۱
۱۴	د قبرونو کړيکې	۷۲
۱۵	زهر او اوبه	۸۷
۱۶	لنډه کیسه	۹۴
۱۷	جبران؛ د لبنان ویاړ	۱۱۲
۱۸	د شاعر ژوند	۱۲۰
۱۹	قانون	۱۲۳
۲۰	انصاف	۱۲۵
۲۱	خپلواکي	۱۲۷
۲۲	ژوند او ښځه	۱۲۹
۲۳	ماخذونه	۱۳۱

د سر خبرې

جبران خلیل په شرقي لیکوالو او شاعرانو کې یو پېژندل شوی نوم دی او دعربي هېوادونو د هنر، فلسفې، نقاشۍ، نظم او نثر په ډګر کې یو ټاکنده او رغنده رول لري، ما ځکه (د جبران خلیل جبران ادبي هڅې) د مونوګراف موضوع په توګه وټاکله چې زده کړیالان پدې وپوهېږي چې نړۍ ادبیات هم یو مهم مضمون دی او په راتلونکې کې د مونوګرافونو موضوعګانې ترې چمتو کړي.

او زمونږ فکري او ذهني پراختیا باید یوازې د خپلو ادیبانو په پېژندنه، څېړنه او سپړنه کې محدود پاتې نشي، مونږ باید د نورو تجربو، فکر او خیال څخه خبر شو، ریښتیا ووایم زه ددې مونوګراف په لیکلو، ترتیب، سمونه او راټولونه کې زښت زیات ستړی شوم، علت یې داوه چې ما د نورو ژبو لکه اردو، پارسي او انګلیسي نه ځینې مواد راواخیستل، ځکه پښتو کې دا مواد کم او په ځینو برخو کې نه وه، خو دې کار ماته یو ډول ځواك او قوت راکړ، چې زه باید دده او نورو په اړه خپله ژباړه وکړم، ځکه نورو ملتونو پدې برخه کې ډېر کار کړی، مونږ باید د نړۍ د نورو ملتونو غونډې په هره برخه کې هر اړخیز او جامع اثار ولرو لکه په دین، سیاست، حقوقو، روغتیا، ارواپوهنه، نړۍ ادبیات، کولتور، هنر او نورو برخو کې ، که ډېر لوی کارونه نه وي نو لږ تر لږه باید هغه هم معاصر ژوند د اړتیا وړ اثار خو باید خپلې ژبې ته وژباړو.

زه پخپله ډېر وګرځېدم، خو زموږ په ژبه کې د جبران خلیل پشان د یوه لیکوال چې په نړۍ کې پرې لسګونه کتابونه لیکل شوي خو زموږ په ژبو کې یې اثار په نشت حساب دی، حال دا چې، د انټرنېټ یوازې په You Tubeپاڼه کې شل ویډیوګانې په ایراني ژبه وې چې هره ویډیو نږدې نیم ساعت راتله، خو په پښتو او دري کې داسې څه نه و. زما د ټولو لیکوالواو ژباړونکو څخه دا هیله ده، چې د نړۍ ادبیاتو لپاره ډېر کار وکړي، ژباړې وکړي، لږ تر لږه د ختیځ او عربي خلیج د هېوادونو لیکوالان او شاعران او نورې ادبي څېرې د لومړیتوب حق لري، ځکه ما په سترګو دغه تشه ولیده، زه پخپله هوډ لرم چې پدې برخه کې کار وکړم، نو تاسې درنو نه هم ورته هیله لرم.

له مودو راهیسې مې د جبران خلیل جبران د ادبي پنځونو ځینې غوره بېلګې لوستې، د نوموړي د شهکارې لنډې کیسې په نوم مې پښتو ته یو ژباړل شوی کتاب ولوست، د نثر له خوږلنیو څخه مې یې خوند واخیست، لېوال او مینه وال یې شوم، هوډ مې وکړ چې د جبران په اړه به نور څه لولم، په پښتو کې مې یې د نوموړي د اثارو یوازې دوه ژباړې پیدا کړې، هوډ مې وکړ چې نور به یې په اړه هم پلټنه کوم، لولم به او پخپله به یې ژباړم، نو ددې لپاره مېد لوړو زده کړو وزارت د لایحې سره سم ما هم وغوښتل چې د پوهنتون پای سمستر کې د مونو ګراف موضوع وټاکم، نو هماغه و چې ما د لارښوود استاد سره په مشورې د جبران خلیل د ادبي هڅو تر نوم لاندې د مونوګراف موضوع واخیسته، ما مخکې د تېرو فارغینو د دفاع په سیمینارونو کې برخه اخیستې وه.

تر ډېره پکې د مونوګرافونو موضوعات کلیشه یي وو او ډېرې یې د محلي شاعرانو د ژوند او فن په اړه و، ډېر کم پکې څېړنیز مونوګرافونه وه، په نړۍ ادبیاتو کې خو بېخي چا نه اخیسته او نه څوك ورسره بلد وه حال داچې

نړۍ ادبیات هم یو معتبر مضمون دی، نو ماهم دغه تشه احساس کړه او ومې غوښتل چې تر یوه حده یو نادر مونوګراف ولیکم..

همدا وه چې ما د جبران خلیل جبران په اړه چې د عربي خلیج یو ستر مفکر، فیلشوف، شاعر او لیکوال دی، مونوګراف واخیست، نو درووند استاد ولي الله فاضل ته مې دا نوم وړاندیز کړ، استاد په دې اړه ځانګړې لېوالتیا وښوده او هوکړه یې راسره وکړه، ماهم په ډېره مینه کار پرې وکړ، پدې مونوګراف کې ماله بېلابېلو اثارو، انټرنېټ پاڼو، مجلو او خورو ورو لیکنو څخه ګټه اخیستې او دغه مونوګراف مې تیار کړ، چې بېلابېل موضوعات لري، لکه د جبران خلیل ژوند لیك، دنوموړي، د نظم او نثر منځپانګه، زده کړې، دندې، د لیکوال سفرونه، اثار یې، په فکري لحاظ د لیکوال ځانګړنې او د ادبي پنځونو بېلګې د مونوګراف موضوعګانې دي، زه پدې برخه کې د خپل لارښوود استاد، د بې دریغه مرستې او په ورین تندي لارښوونو نه یوه نړۍ مننووی یم. چې د ښه بختنه یاده هڅه دادی تاسې په کتابي بڼه لولئ.

په درنښت

امېد حیران

۱۳۹۱ ل

ژوند لیك

جبران خلیل جبران وتلی شاعر، لیکوال او د ادبي نړۍ پېژندل شوي څېره ده، چې په ۱۸۸۳م کال کې د لبنان په بشره ښار کې زېږېدلی دی. په ملت عرب او په مذهب عیشوی و، د فلسفې، تاریخ، هنر او ادبیاتو په برخه کې د زیاتې مطالعې او تجربې څښتن و.

د خپل ۴۸ کلن عمر په موده کې یې ډېر قېمتي اثار لیکلي چې د نړۍ په نوموتو ژبو ژباړل شوي، د ژور استعداد، نوښت، حوصلې او نه ستړې کېدونکي جذبې څخه برخمن و، که زما په نظر د منډېلا، ګاندهي او باچاخان غوندې جبران خلیل هم د خلیج په هېوادونو کې د عدم تشدد یو فعال لاروی پاتې شوی. نو ځکه یې په ادبي پنځونو کې عدم تشدد او نه زورزیاتی ډېر ښه لیدل کېږي.

جبران خلیل جبران دلبنان په شمالي غرنۍ او ښکلې سیمه (البشري) کې نړۍ ته د (ماروني) په نوم مسیحي کورنۍ کې سترګې وغړولې ، چې په خلیل جبران سره مشهوره وه.
دهغه مور کامله رحمه نومېده ، په هنر او انځور ګرۍ کې یې لوی لاس درلود . دوو خاوندانو یې لاره بېله کړې وه او د جبران پلار خلیل جبران دهغې دریېم خاوند و.

دجبران پلار یو مست او بې مشوولیته انسان و ، چې ټوله کورنۍ یې خپله په لوی لاس ،دستونزو ګردابونو ته ورټېل وهلې وه ، ده یو بل ورور هم لرلو ، چې پیټر نومېده او شپږ کاله له ده نه مشر و ،د ماریانه او سلطانه په نوم یې تر ده دوې کشرانې خویندې وې ، چې ټول ژوند یې یو له بل سره تړلی و .

دجبران ژوند له ډېرو لوړو ژور او ستونزو ډك دی او په یوه اغزن چارپیریال کې رالوی شوی دی .دی له رسمې زده کړو پاتې شو او په یوه لرې پراته کلي کې دیوه کشیش سره اوسېده ، له دغه کشیش سره یې منظمې لیدنې کتنې درلودې ، دمذهب اصول ، انجیل ، شوري او عربي ژبې یې ترې زده کړې.

دی لا اته کلن و، چې پلار یې جبران خلیل دمالیاتو دنه ورکړې په سبب په زندان کې ولوېد او عثماني حکومت یې ټوله شتمني ترې واخیسته ، له خپل هېواد نه یې کډوالۍ ته مجبور کړ ، چې بالاخره دهغه مور مجبوره شوه ، څو خپل اولادونه او کورنۍ امریکا ته بوزي.

دامریکا په لور :

همغه و چې د ۱۸۹۵ کال دجون په میاشت کې چې جبران لا دوولس کلن و له مور ، ورور او دوو خویندو سره یې له خپل پلارنۍ وطن لبنان نه مخه بنه وکړه ، هلته لرې دامریکا په باستن کې یې ژوند پیل کړ.

دده بد خویه پلار چې په همغه مهال له زندان نه خوشی شوی و ، ددغه سفر سره مخالفت درلود او نه یې غوښتل ، چې کورنۍ یې امریکا ته لاړه شي .همغه و چې له کورنۍ نه یوازې په لبنان کې پاتې شو.

جبران په باستهن کې ښوونځي ته لاړ او ډېر زر يې خپله پوهه او ذکاوت څرګند کړ ، هلته يې په دوولس کلنۍ دانګليسي ژبې په زده کړه پيل وکړ.

د ۱۸۹۶ کال په وروستيو کې د باستهن هنري مرکز بنسټګر دينوسن هاوس دخپل يوه ملګري په مرسته له جبران سره آشنا شو او له هغه يې وغوښتل ، چې دده هنري مرکز ته ور شامل شي .جبران يې خبره ومنله ،خو يو کال وروسته هلته زړه تنګی او خپل ټاټوبي ته راستون شو ، څو په عربي ژبه خپلو زده کړو ته دوام ورکړي ، دی هلته يوې مدرسې ته لاړ، داخلاقو او مذهب په زده کړه يې پيل وکړ.
جبران په امريکا کې انځورګرۍ ته مخه کړه او په ۱۹۰۸ کال کې يې په پاريس کې فرهنګي کړيو او محفلونو کې ګډون وکړ او د (اګوست رودن) تر روزنه لاندې يې درشونه وويل ، رودن ان هغه مهال دجبران لپاره ديو ښه او ځلانده راتلونکې وړاندوينه کړې وه.

که څه هم ګڼې ښځې دهغه ژوند ته راغلې ، خو تر ټولو نه دمهمې هسکل او شارلوت تيلر نوم اخيستلای شو ، دغه دوې ښځې په ځانګړې ډول (هسکل)شايد له هغه مهمو ښځو نه وي ،چې دجبران په ژوند کې يې مهم رول درلود او دهغه دفرهنګي ، هنري او حتی اقتصادي ژوند ګڼې چارې يې مخ ته وړې دي.
جبران په ۱۸۹۸ زيږديز کال کې بېروت ته راستون شو او د (مدرسه الحکمه) په نامه مدرسې ته ولاړ ، ده په دغه دوره کې انجيل په عربي ژبه ولوست او دخپل نږدې ملګري يوسف

حواییك سره په ګډه یې د (المنار) په نوم خپرونه پیل کړه ، چې ددواړو لیکنې او دجبران نقاشۍ یې خپرولې.

دی په نولس کلنۍ کې یو ځل بیا باستن ته روان شو او دا ځل نو ناڅاپه له (جوزفین پی بادي) نومې نجلۍ سره دهغه داړیکو کیسې هم خورې شوې ، دغه نجلۍ په پوهه ، هنر او فرهنګي ذوق سمبال نجلۍ وه او له زړه نه یې ورسره عاطفي پیوند واخیست .خو دا هغه مهال و، چې دده مور، خور او ورور د سل (توبرکلوز) ناروغۍ په سبب له دې نړۍ نه سترګې پټې کړې. ماری هسکل دباستن دښوونځیو مدیره وه ،چې دجبران دساتنې او روزنې مشوولیت یې په غاړه واخیست او دی یې دویم ځل ښوونځي ته روان کړ.

لومړۍ خپرې شوې لیکنې:

جبران هماغه دځوانۍ له مهاله دشعر ، هنر او لیکوالۍ ډګر ته راوتی و ، په پنځلس کلنۍ کې د الحقیقه په نوم مهالنۍ خپرونې مدیر شو او په شپاړلس کلنۍ کې یې لومړۍ سندره د (جبل) په نوم ورځپاڼه کې خپره شوه او په اولس کلنۍ کې یې دخپل نقاشي هنر په مرسته د څو پوهانو لکه عطار ، ابن سینا ، ابن خلدون او نورو لیکوالو او حکمپانو څېرې وکښلې.

دی دخپلو رسمې زده کړو له پای ته رشولو نه وروسته دنقاشۍ په برخه کې دخپلو زده کړو دبشپړولو لپاره پاریس ته لاړ او په فرانسه کې یې دخپل دوه کلن ژوند په جریان کې دنقاشۍ دبېلابېلو هنرونو له مکتبونو سره اشنایي پیدا کړه او د(الارواح المتمرده) یا سرکې اروا په نوم کتاب یې ولیکه چې له بیروت نه خپور شو .

جبران په ۱۹۰۵ زیږدیز کال کې دخپلو لیکنو یو غورچان ،چې دموسیقۍ په اړه یې کړې وې ،په (المهاجیر) ورځپانه کې خپرې کړې او له دې نه وروسته یې دخپلو لیکلو سندرو یوه برخه په عربه ژبه په (ژړا ، خندا او توپانونه) کتاب کې خپرې کړې ، چې دا کتاب بیا انګلیسي ژبې ته د (خوب ، توپان او محبوب) په نامه وژباړل شو .

جبران دخپلو لنډو داستانونو لومړۍ ټولګه په ۱۹۰۶ کال کې د "spirit Brides"یا ددښتې ناوې ګانې په نامه خپره کړه او له دې نه یو کال وروسته یې بیا ددغه ټولګې دویم ټوك د "spirits Rebellious"په نامه خپور کړ، چې دلوستونکو له تاوده هر کلي سره مخ شوه .دی په همدې مهال په پاریس کې دنقاشۍ دزده کړې سره لېونۍ مینه کې ډوب و او په فرانسه کې دڅو کلنو زده کړو نه وروسته بېرته باسټن ته راستون شو.

جبران په پنځه دېرش کلنۍ کې په انګلیسي ژبه خپل لومړی کتاب (The mad man یاني لېونی سړی پای ته ورساوه او دده دمینه والو لاس ته ورسېد .

هغه وخت چې دخپلې خور ، ورور او دمور دناروغۍ نه خبر شو، خپل وطن ته راستون شو او په خپل وطن کې له دوو کلونو تېرولو وروسته ، دنقاشۍ سره لېونۍ مینې بېرته دپاریس په لورتګ ته اړ کړ، څو دهغه ټاټوبي له هنرمندانو په ځانګړي ډول له رودن نه دانځورګرۍ لطیفه فون او نور تخنیکونه زده کړي .رودن چې دجبران په وجود کې دسرود او نقاشۍ پیاوړی ځواك حس کړ ؛ نو ده ته یې داتلسمې پېړۍ انګلیسي نقاش ویلیام

بلیك ور یاد کړ ، له هغه سره اشنا شو او په جبران یې (دپېړۍ ویلیام بلیك) نوم کېښود .

دا ځل په دغه سفر کې جبران د روستاند ، دبوسی او مترلینګ په نامه لویو پوهانو سره اشنا شو ، دهغوی له ذوق او اندونو یې پوره ګټه واخیسته.

امریکا ته دویم سفر :

جبران په ۱۹۱۰ زیږدیز کال کې یو ځل بیا امریکا ته لاړ او د نیویارك ښار په لسمه کوڅه کې یې یو دفتر پرانست ، چې دکلونو کلونو لپاره دلیکوالو ، دده دعرب ملګرو هنرمندانو او امریکایي مینه والو د راټولېدو او مجلشونو ښه ځای و.

ده په امریکا کې ددغه یو ویشت کلن ژوند په بهیر کې دخپل ژوند تر ټولو غښتلي او پخې سندرې او نقاشۍ وپنځولې او نړیوالو ته یې دکتابونو او بېلا بېلو نندارتونونو په بڼه وړاندې کړې ، چې دی یې په خورا کم وخت کې دشهرت اوج ته ورساوه .

ده په دغه کلونو کې د (دخیال ها خوا) ټولګه خپره کړه او په ۱۹۱۲ زیږدیز کال کې یې دمېنې په اړه تر ټولو لوړ داستان (مات وزرونه) په عربي ژبه له نیویارك نه خپور کړ .

خو ددې ټولو لیکنو او هنري هڅو سره سره لاجبران په ټولنه کې دیوه اغېزمن لیکوال په توګه خپل موقعیت او مقام نه و موندلی ؛ تر څو چې په ۱۹۲۳ کال کې د (پیغمبر) کتاب په خپرولو سره په ټوله نړۍ کې دشهرت لوړو پوړیو ته ورسید ، دلته یې خپل هنري او ادبي موقف تر لاسه کړ.

دمېرمن هسکل او جبران بېلتون :

په همدې کال کې مېرمن مری هسکل ،چې له جبران سره يې ژورعاطفي تړاو درلود ، له ده څخه دامريکا دجورجيا په لور سفر وکړ ، څو په بشپړه توګه دجبران له ژوند نه ووځي ، وروسته له دې نه دخليل جبران نوم په ټوله نړۍ کې وپېژندل شو، دشهرت اوازې يې خورې شوې او ليکنو يې همغسې دوام درلود .

دجبران خپاره شوي اثار :

له جبران نه په انګليسي او عربي ژبو کې شپاړلس کتابونه راپاتې دي ، چې دخپرنيز کال په ترتيب په لاندې ډول دي :

الف – په عربي ژبه:

١ .موسيقي
٢ .ددښت ناوې ګانې
٣ .سر کښه اروا
٤ .اوښکې او موسکا
٥ .مات وزرونه
٦ .کاروانونه او توپانونه
٧ .تازه خبرې او تازه ټکې

ب – په انګليسي ژبه

٨ .لېونی
٩ .ليکونه
١٠ .شګې او ځګونه
١١ .مخکښ
١٢ .دځمکې خدايان

۱۳ .سرگردان
۱۴ .مسیح، دانسان زوی
۱۵.پیغمبر
۱۶ .دپیغمبربڼ

دغه ستر لیکوال په ۱۹۳۱کې د ۴۸ کلنۍ په عمر له نړۍ نه سترګې پټې کړې ، دی په امریکا کې دسرطان ناروغۍ له امله ومړ او جسد یې په یوه بېړۍ کې دهغه دوصیت سره سم پلارني هېواد لبنان ته راوړل شو او دخپل مېنه ناك ټاټوبي د البشرې کلي په ګلورینو غونډیو کې خاورو ته وسپارل شو .خو لیکنې یې تر ننه په سراسر نړۍ کې د اوچت شعر ، فلسفي ، حکومت او هنر مېننانو ته په مېراث ورپاتې دي .

ده ته د اروپا او منځني ختیځ په ادبیاتو او شعر دیوه اغېزمن لیکوال په سترګه کتل کېږي ، دی خپله عیشوی دی او په ماشومتوب کې یې په کلك مذهبي چارپیریال کې ژوند کړی. دده لیکنې دهغو ټګو مذهبي مشرانو له غندنې ډکې دي ،چې خپل ناوړه کارونه د مذهبي مشرۍ تر چپنه لاندې پټوي ؛ خو یوه ته هم په ذات کې سپکاوی نه کوي.

دهغه دنثر یوه بېلګه:

دوه قفشونه:

زما د پلار په بڼ کې دوه قفشونه وو، د یوه قفس په منځ کې یو زمری و، چې د پلار غلامانو مې د نینوا له صحراګانو نه

راوړي و او په دويم قفس کې د يوه خواږه غږ لرونکې مرغه اوسېده چې هېڅکله له نغمو ويلو نه ستړی کېده .

الوتونکې به هره ورځ سهار په زمري غږ کاوه او هغه ته به يې په سلام ويلو ويل:

"سهار پخير زما زنداني ملګريه!

(۳، م ۱۳۷۹)

زده کړې يې:

جبران خليل لومړنی، منځنی ښوونځی او لېسه د لبنان په بشره ښار کې ولوسته او لوړې زده کړې يې د ښکلو هنرونو، نقاشۍ او مجسمه جوړونې په برخه کې په پاريس کې وکړې.

جبران په ادبياتو، سياست، فلسفې او نقاشۍ کې ډېره ژوره، پراخه او هر اړخيزه مطالعه درلوده.

د جبران خليل اثار:

د جبران خليل اثار په عربي او انګليسي ژبو ليکل شوي خو د نړۍ په ډېرو ژبو ژباړل شوي دي.

د جبران خليل ځينې اثار په اردو، پښتو، پاړسي، هندکو، فرانشوي، پرتګالي، جاپاني، هندي او دري ژبو ژباړل شوي. په اصغر احساس، حميدالله بهيجد ، انعام الله ګوهر، ګل رحمان رحماني او نورو ژباړلي دي.

د جبران خليل پښتو ژبې ته ژباړل شوي اثار:

- زېږه پاڼه

- ځك او اوبه
- ښځه او ژوند
- د جبران خليل شهكارې لنډې كيسې
- باد او باران
- دوه ښارونه
- د انسان بچى
- پيغمبر
- د موسيقۍ رساله
- او ښكه او موسكا
- مات وزر

د جبران خلیل اثار د منځپانګې له پلوه

جبـران خلیـل ډېـر نظمونـه ، غزلـې، ادبـي ټوټې او لنـډې کیسې لیکلي.
لیکنې یې یوازې د لیکنې له اړخه نه، بلکې د موضوع لـه اړخه هم ممتازې دي.
که یو ځای د شونډو، رخسار او زلفو خبرې کوي، بـل خـوا بیـا د انساني همدردۍ جذبې راویښوي، د ظالمانو تېري د انسانیت لار په ګوته کوي.
او د نېکۍ او بدۍ پـایلې منعکشوي، د عـدم تشدد پـه لارویانو کې د منډېلا، ګاندي او پاچا خان نومونـو تـر څنګ د جبران خلیل نوم هم یادولای شو نـو ځکـه یې په نظم او نثر کې عدم تشدد ډېر ښه ښکاري.
د جبــران خلیــل اثــار انقــادي، عــاطفي، اخلاقــي، سیاســي، اصلاحي، عشقي، رومـانتیکي او ټولنیزې برخـې لـري. نظم او نثر یې ساده، روان او بې غوټې دی او په لنډو کیشـو کې یې پـه حکومـت نیوکـه کـړې او د هغـوي ظلمونــه، ســتمونه او بــې انصافۍ یې غندلي دي.
دده پـه اثـارو کې بغـاوت ډېـر لیـدل کېـږي او پـه یـوه دیکتـاتور نظام کې د غریب ا وبېچاره ترخنګ ودرېږي، خو په شعرونو کې یې عشقي او رومانتیکې برخې هم ډېرې قـوي دي، لکـه د مـات وزر په اثر کې.

سفرونه او دندې:

جبران خلیل د ځوانۍ عمر په لبنان کې او نور ټول عمر یې په بهر هېوادونو کې تېر کړیدی.
نوموړي د ښوونځي د فراغت نه وروسته امریکا ته ځي، بیا پاریس، مصر، ترکیې او فرانسې ته سفرونه کوي او هلته نوې تجربې حاصلوي او د خپلې نقاشۍ او هنر د ځلا لپاره نندارتونونه جوړوي، جبران خلیل سربېره د منځنۍ اسیا هېوادونو او امریکا سربېره ټوله اروپا هم لیدلې او بېلابېلو هېوادونو ته یې سفرونه کړیدي.
دده نظم ، نثر او نقاشي د ټولې نړۍ د پام وړ وګرځېد ، په ځانګړي ډول امریکا کې یې ډېر شهرت وموند.

هنري نثرونه، لنډې کيسې او ادبي ټوټې

د جبران خليل د ادبي پنځونو ځينې بېلګې:

د مور په نوم د ليکوال يوه ليکنه

مور:

د نړۍ د جنت په خوښوونکو ترانو کې هغه راښکون نشته او نه له ربابه څخه وتونکې نغمې هغه خوږوالی لري.د غريبزو ابشارونو اواز دومره خوښوونکی نه دی او نه سمندري بادونو کې هغه نرمې شته، د ځوارلسمې سپوږمۍ ځلا دومره زړه راښکون شته.

دې مينه ګرکې نوم سره د کايناتو ناز او اداګانو نه پرته کېني او ټوله جادو يې د مور د سپېڅلې موسکا په وړاندې داسې ده لکه يوه وزه چې د لمر په مخ کې هېڅ ښکاري، د نړۍ ټوله خوشي په هم دې يوه کليمه کې راغونډه شوې او ټوله مهرباني په همدې تورو کې رانغښتل شوې ده.

د ټولو نېکيو غونډه همدا سپېڅلې هستي ده او د ژوند په مجلس کې يې شتون له هغې نغمې څخه کم ندی، چې په خاموشه او تيارو شپو کې د هر چا پام د ځان په لور اړوي او له سره يو نوی ژوند وربښي.

مور نعمت دی، کم پیداکېدوونکی نعمت! بیا بیا موندل یې امکان نه لري. د ځمکې غېږ د داسې غمیو د بیا موندنې څخه بې وسه ده او اسمان هم داسې پرښتې بیا نه رالېږي، هغه خلك ډېر بختور دي چې د داسې نعمت لرونکې دي، په سرونو یې د مور سپېڅلی سیوری او د هغې په خوږو ساګانو کې رانغښتل شوی جنت ورته یوه لویه پېرزوینه ده.
خو د هغه بد نصیبه به څه یادونه وکړم، چې د مور له مهربانۍ څخه بې برخې وي او د ژوند په پسرلي یې له وخته مخکې خزان تېری کړی وي.
(۱، م ۲۴)

جبران او ګوهر

جبران خلیل جبران هغه څوك و، چې د ټولنیزو دردونو تر څنګ شخصي ژوند هم ډېر دردونه ورکړل، د هغه ژوند د اقتصادي کمزورۍ له کبله له ستونزو سره مل پیل شو، د کورنۍ څو غړي یې ترې ناروغیو د تل لپاره بېل کړل، مسافرۍ یې په نصیب شوې، زده کړې یې په غیر منظم ډول وکړې... پلار یې له کوره بې پروا و، مور خور او ورور یې ناروغیو ترې بېل کړل، عثماني حکومت زندان ته د ننه کړ، امریکا ته وکوچېد... او د ژوند په دوره کې ډېر ودرېد.

د جبران نغمې په ټول عالم خپرې شوې، په ټوله نړۍ یې د هغه فریادونه وویشل، د هغه درد د ټول بشر درد و، د هغه پیغام د ټول بشر لپاره و؛

د نغمو غونـدې خپـاره شــوو، پــه عــالم د بــې دردۍ کــې
یــو څــه وختــه خــو زمــوږ هــم د احســاس کوڅــه کــې کــور و
استاد پسرلی

دې دردونو او ستونزو د جبران هنر او تخلیق ته اوږد او داسې ژوند ورکړ، چې د نړۍ په څنډه، څنډه یې خلك له نوم سره بلد شول.

هغه زمانه چې جبران پکې اوسېده، داسې وه، چې د نړۍ نفوس شا و خوا شپږ مېلیارده و، په هره برخه او هر ځای کې د عالمانو شمېر زیات وو، په ځانګړي ډول دې زمانې خو ادب و هنر ته داسې ځېرې ورکړې، چې په تېر تاریخ کې کمې وې.

جبران چې په عربي او انګلیسي ژبه لیکل کړي دي، دا وخت یې اثار د نړۍ ګڼو ژبو ته اړول شوي، چې په دې کې له نیکه مرغه پښتو هم شامله شوې، ډاکتر خالق زیار، زبیر شفیقي، زینب سالك، ډاکتر عبدالحمېد بهیج، عصمت الله زهیر او نورو درنو لیکوالانو او ژباړنو پښتو ژبه د جبران په مرغلرو هم پسې ښکلې کړه، او زموږ ملګري شاعر انعام الله ګوهر د ژباړې پیل د نړۍ د دې ستر لیکوال د لیکنو په ژباړه وکړ.

جبران له ژوند سره په تړاو را ته ډېر څه وایي، په دې نثري ټوټو او تاثراتو کې یې هم د ژوند سره تړلي مسایل را اخیستي، په دې اثر کې د جبران کېسه ییز نثرونه لولو، چې د ژوند یو اړخ به راته بیانوي او دا بیان په داسې ډول دی، چې انسان ستړیا ته نه ورکوي، په زړه پورې تصویرونه، ښکلې تشبیهه ګانې، ښکلي پیغامونه، رواني خبرې لکه شعرونه، فلسفیانه تصورات، عاطفي او مېنه ناك خیالونه، د انسان دوستۍ بېلابېل اړخونه او نور ډېر داسې څه را اخلي، چې د ډېرو انسانانو د ژوند مشترکات یې بللای شو.

د دې اثر په ژباړه هم ډېره خواري شوې، انعام الله ګوهر چې د لومړي ځل لپاره ما ته وویل((د جبران اثر مې نیمایي ژباړلی، هیله من یم، چې ژر یې پای ته ورشوم)) هغه وخت یې نیمایي راته وسپاره، بیا له هغه وروسته زه یو څه وخت غم تړې بېل کړم، بیا یې یوه مېاشت وروسته بشپړ کتاب راته وسپاره، چې نوم یې په((هندارو کې اروااوې)) ورته اېښی و.

د دې اثر د لیکوال او ژباړن تر منځ یو مشترك ټکی چې زه یې باید دلته یاد کړم، هغه ستونزمن ژوند دی، جبران هم له

ستونزو سره غاړه، غړې ژوند کړی او ګوهر هم چې زه څومره پېژنم،ډېر درد ېدلی.

اوس چې دا لیکل کوم، یوه خاطره یې راته یادېږي، یوه ورځ د ګردېز ښار په یو دوکان کې ناست وم، ګوهر مې له لرې ولید، زنګ مې پسې وکړ، راته ویې ویل؛ زما خواته راشه، ضرور کار درسره لرم، په بېړه ورغلم، ستړي مه شي یې په چوپه خوله را سره وکړه، لومړی خبره یې دا راته وکړه، ورور مې مړ شوی، زه ځم، یوازې مې ته خبرولې.

د ګوهر په څېره د غم خړه پرده غوړېدلې وه، تر ډېره چوپه خوله سره روان وو، ورور یې په ځوانی کې ترې بېل شو، کورنی یې اوس هم د مهاجرت په دیار دېره ده، دی چې کله چېرته، کله چېرته د مسافری شپې سبا کوي او د کور درونـد پېټی یې په اوږو دی، ما ته د جبران ژوند را یادوي، هغه هم خپل پلرنی ټاټوبی بېروت پرېښود، په امریکا او نوره نړی را وګرځېد او د ژوند پېټی یې چېرته، چېرته یووړ، ګوهر هم تر دمه را ته داسې ستړی مسافر ښکاري، الله ج دې نور زموږ دا دوست د اشوده او شوکاله ژوند څښتن کړي.

زموږ نسل ته هم روانو حالاتو او ستونزو په ادب کې لوړ هنرونه ورکړل، الله ج خو مهربانه دی، دا ستونزې به په نړی کې زموږ د نیکنامی او ویاړ داستانونه وغږوي، ګوهر غوندې ملګري به په نړی کې یو وخت د جبران په څېر د نوم څښتنان وي، الله ج دې وکړي.

په دې کتاب کې مې هم ډېر داسې څه ولوستل، چې خپلې ټولنې ته یې په زړه پورې پیغامونه بلـلای شو، د لیك په نوم

لومړۍ کیسه چې د انسانانو د بېل مخلوق په ژبه د انسان د چلندونو په اړه شوې، موږ ته له جنګه نفرت راکوي، موږ ته د یو شوله ییز ژوند بلنه راکوي او دا پیغام راکوي، چې د انسانانو له جنګه نور مخلوقات هم تنګ شوي، نور مخلوقات هم بد پرې وايي.

په لیك کې ښاپېرۍ د یو ځوان سرتېري د جسد ننداره کوي، د هغه په جېب کې لیك را اخلي، هغه لولي، بېرته یې په جېب کې ورته ږدي ...او وروستۍ برخه یې په دې ډول ده؛))

ښاپېرۍ هغه لیك بېرته د ځوان په جېب کې لکه څنګه چې ایښی ؤ،کېښود. او بیا ټولې په ډېره خواشینې او پټه خوله د ځوان سرتېري له جسده روانې شوې،دوی ټیټ سر روانې وې، له لرې مزل وروسته یوې وویل:

»دا د انسان زړه خو تر ډبرې او زموږ تر هغه دېوتا هم سخت دی.((«

د ګوهر د ژباړې په اړه باید دا ووایم، چې د دې کتاب مفاهیم تر ډېره په سم ډول پښتو شوي، دا چې ګوهر صاحب، په انګلیسي او اردو دواړو ژبو حاکمیت لري، نو دا اثر یې هم له انګلیسي را ژباړلی او له اردو ژباړې سره یې پرتله کړی، چې دې کار یې د مفاهیمو له سمې رسېدا سره مرسته کړې، بل دا چې د دې اثر ژباړه په ساده او روان ډول شوې، زه خو یې له لوستو سره ستړی نه شوم، بلکې خوند مې ترې اخیست، بل دا چې د جبران لیکل شاعرانه او عاطفي دي، ګوهر هم شاعر دی او هم عاطفي انسان دی، نو کوم کلمات چې جبران په اصلي ژبه

کې ورته لري، ګوهر يې په پښتو کې ورته پيدا کوي، دا ژباړل شوی اثر به ځينې نيمګړتياوې او خامۍ هم ولري، خو ما به نه وي ليدلې، نور ګوهر صاحب! ته د نورو داسې ژباړو، ښو شعرونو ليکلو او ښه ژوند هيله، تاشو ته دې دا کتاب مبارک وي، الله ج دې وکړي، چې زموږ د نيکمرغيو پيل د دې کتاب له چاپ سره وشي!

د جبران خلیل جبران ویناوې

د هغه امت په حال افسوس دی چې ...

د هغه امت په حال افسوس دی چې له دین څخه مذهب، له بیدیا څخه کوڅې او له حکمت څخه منطق ته رجوع وکړي.

د هغه امت په حال افسوس دی چې هغه جامې چې د دوی په لاشونو نه وي اوبدل شوې، اغوندي او هغه خواړه خوري چې دوی نه وي کرلي.

د هغه مغلوب امت په حال افسوس دی چې د خپل قاتل وربښمیني جامې کمال او د هغه توندي ښکلا وګڼي.

د هغه امت په حال افسوس دی چې په خوب کې له ظلم څخه بېزار او په ویښه ورته تسلیم وي.

د هغه امت په حال افسوس دی چې د جنازو تر شا خپل غږ پورته کوي او د هدیرې په مینځ کې ویاړي او یوازې هغه مهال سرغړاوی کوي چې غاړې یې د توري لاندې او د دار په سر باندې راشي.

د هغه امت په حال افسوس دی چې خپلو اتلانو ته په سازونو او سندرو هر کلی وایي او په نارو شورو یې بدرګه کوي ترڅو په همدې ډول د بل اتل هرکلي ته ولاړ شي.

د هغه امت په حال افسوس دی چې عقلمن یې ګونګی، ځواکمن یې ړوند او مشکلکشا یې زیاتې خبرې کوونکی او اپلتې ویونکی وي. د هغه امت په حال افسوس دی چې هره کورنۍ یې امت وي.

د ګل سندره

(ادبي ټوټه)

زه هغه کلمه یم چې فطرت پخپله ژبه وویله، بېرته یې واخیسته، د زړه په تل کې یې پټه کړه او بیا یې وویله.

زه هغه ستوری یم چې د هسك له څنډو د ځمکې پرشین څادر رانښکته شوم، زه د عناصرو د سترګو نور یم چې نطفه یې د ژمي په رحم کې منځ ته راغله، د پسرلي له ګېډې راووته، د دوبي ګرمیو یې روزنه وکړه او د خزان لاس ویده کړه.

زه د میینانو ډالۍ یم

زه د خوښیو و تاج یم

زه مړي ته د ژوندي له لوري اخرۍ ډالۍ یم

زه سبا یې وخته د نورو راتګ د خبرتیا پر وخت د نسیم مرستیال یم او ماښام یې د مخه ښې پر وخت د الوتونکو ملګری، زه په میدانونو کې پخپلو خوځېدو سره هغوی ته ښکلا وربښم او په هوا کې د ساه پر اخیستلو هغه خوشبویه کوم.

زه له خوب سره نښتې یم د شپې بې شماره سترګې پر ما خوربړې او د ویښتیا به غوښتنه کوم چې د ورځې د سترګو سره خپلې سترګې وجنګوم.

زه د پرخې شراب څښم، د بلبل نغمې اورم او د شنو وښو پر چکچکو نځېږم، د نور د لیدو لپاره مې تل سترګې د هسک په لور نیولې وي، زه خپل سیوري ته هېڅ نه ګورم او دا هغه حکمت دی چې تر دې دمه د انسان زده کړې نه دي.
(۱، م ۸۲)

د متلونو هنر

راز ساتنه د مصريانو هنر دی
هوډ د کلدانيانو هنر دی
نظم او همغږي د يونانيانو هنر دی
درناوی کول د چينايانو هنر دی
ستونزې زغمل د يهودانو هنر دی
ځان ښودنه او مبالغه د عربانو هنر دی
سينګار او شيك پوشي د ايرانيانو هنر دی
د قت او ظرافت د فرانشويانو هنر دی
ښکلا د ايټالويانو هنر دی
لوړ پروازي د جرمنيانو هنر دی

د خلکو په مينځ کې:

د خلکو په مينځ کې داسې قاتلان شته چې هېڅکله يې يو څاڅکی وينه هم نه ده توی کړې، داسې لوټماران او غله شته چې هېڅکله يې غلا نه ده کړې او داسې دروغجن شته چې تل يې رېښتيا ويلي دي.

د دروازې د سر ليکنه

د کور د دروازې پر سر مې وليکل تقليد بهر پرېږده او بيا دننه راشه! نو پس له هغه مې پوښتني او ليدني ته هېڅوك رانغلل (۵،م ۱۳۹)

د جبران خلیل ځیني غوره هنري نثرونه او ادبي ټوټې

غم او ښادي:

ستاسې ښادي ستاسې غمونه دي. هغه چېنه چې تاسې ترې د خندا اوبه څښئ، ستاسې له ګرمو اوښکو نه ده ډکه شوې، ایا له دې پرته نور څه هم شته؟

کله چې د غم تېره غاښونه ستاسې په بدن را کوزېږي، ورسره مو د زړونو په تل کې خوښې دوه چنده کېږي. ایا ستاسې د شرابو جام هم یوه ورځ د اور په بټۍ کې نه و ویلې شوی؟

هغه نغمه چې ستاسې روح ته ارامي وربښي، هماغه لرګی نه دی چې یوه ورځ د تېشې په وسیله له ونې راپرې شو؟ نو هر وخت چې خوښ شوئ، د خپل زړه ژورو ته ښکته شئ، هلته به وګورئ، څه چې تاسې خپه کړي یاست، اوس به تاسې ته خوښي درکوي.

هر وخت چې د غم لښکري درنه تاو شوې، یو ځل بیا مو د زړه تل ته ښکته شئ، درته معلومه به شي، چې تاسې د هغه څه لپاره ژاړئ چې تاسې یې په ځمکه کې د خپلې خوښۍ پیدا کوونکي بولئ.

ستاسې له منځه ځیني وایي چې ښادي له غم نه غوره ده. بله ډله دا خبرې نه مني او وایي چې هېڅکله هم نه، غم هېڅکله له ښادۍ نه غوره نه دی.

خو زه تاسې ته وايم چې غم او ښادي رښتيا هم يو له بل سره تړلي دي، جوړه راځي او جوړه بېرته ځي او که چېرته له دې دواړو يو ستاسې د د دسترخوان څنګ ته راځي، نو دا د حيرانتيا خبره نه ده، تاسې پوه شئ چې بل يار يې هلته ستاسې پر بستر پروت دی.

هو! په رښتيا چې تاسې د غم او ښادۍ د تلې دوې خواوې ياست، تل لاندې او باندې کېږئ، له حرکت نه، نه لوېږئ، خو هغه وخت چې خالي او سپك شي.

که چېرته د ژوند خزانه دار تاسې د سيم او زر د تللو لپاره په کار وګوماري، نو ستاسې د غم او خوښۍ پيمانه په يوه حالت نه پاتې کېږي.

مرګ:

د کاروان د اوښانو د ګونګړيو غږ شوکه شوکه لرې کيږي. کرۍ ورځ ګرځېدلې توتکۍ سترې ستومانه د خپلې ځالې په لوري وخوځيږي.

او د سمندر له څپو سره په جګړه بوخته کښتۍ هم بالاخره تر غاړې پورې راورسيږي خو...

خو اې مرګه !! ته په وخت لاسبری يې او د راتګ لپاره دې هيڅ يوه ګړۍ نه ده ټاکلې.

د پسرلي رنګين سهار وي او که د مني سپېره غرمه وي ، ته يې هيڅ پروا نه لرې او پخپلو کارونو بوخت يې!

مړاوی برېځر،سترې ماښام او خاموشه شپه هیڅکله ستا د راتګ خنده نه شي کېدای.

ته د هیڅ چا او هیڅ شي په کیسه کې نه یې!
که د وریځو پنډونه خولې خلاصې کړي او د مځکې د تندې ختمولو لپاره په شېبو شېبو ووریږي او یا هم د مځکې وچې شونډې یوې قطرې اوبو ته په تمه وي،ګلان د خپلو پاڼو په رنګ،رنګ وربښمو کې پټ وي او که د خزان تبې وهلې وي........لنډه دا چې یو موسم هم ستا د لارې خنډ نه ګرځي، ته په هر شي بر یې.

د سمندر په ژوره اوکراره غېږه کې هم له تا خلاصی نشته ! د سپېدار د ونې تر سیوري لاندې هم ستا له لاسه څوك په کراره نه شي کېناستلی او په میدانونو کې خو هسې هم ستا واك دی.
مختصر دا چې له تا هیڅ ځای خوندي نه دی،ستا د باز غوندې له سرو سترګو نه هیڅوك هم پناه نه دي او ستا ساړه او زیږ لاشونه هر وخت د غېږې ورکولو لپاره خلاص دي!!

***

ملګرې ته مې وویل :

»هاغه پورې ښځه وینې !....هغه چې اوس د بل چا پر څنګل ورپرته ده...پرون یې بالکل همداسې زما په څنګل سر ایښی ؤ.«
ملګرې مې ځواب راکړ : «او سبا به زما په څنګل خوب کوي.«
ومې ویل :

»اې ! ته خو لږ ورته وګوره !! څومره نژدې ورناسته ده،د دوی وجودونه له یو بل سره لګیږي...پرون ماته همدومره نژدې راناسته وه.«

ملګري مې وویل : « او سبا به بیا زما خوا ته همدومره نژدې ناسته وي.«

ما ورته وویل : « اوه..هو...وګوره دواړه له یوې پیالې نه څښناك کوي...پرون یې زما پیاله له خپلو شونډو سره لګوله.«
ملګري مې ځواب راکړ : « او سبا به ته ګورې چې له ما سره وي او له یوه ساغره یې څښو.«

ما بیا ورته وویل :

»وګوره د هغه سرې خوا ته څومره په مینه ورګوري...په سترګو کې یې اقرار او اظهار له ورایه ځلا کوي.«

ملګري مې وویل : « او سبا به ماته هم داسې په مینه راګوري.«

ورته ومې ویل : « ته ورته وګوره لکه څنګه چې اوس د هغه سړي په غوږ کې د مینې سندري وايي همداسې یې پرون زما په غوږ کې د مینې زمزمې کولې.«

»او بله ورځ به بیا زما په غوږ کې د مینې دا نغمې زمزمه کوي»، ملګري مې ځواب راکړ.

ورته ومې ویل :

»هلته وګوره....لکه اوس چې یې څنګه هغه ته غاړه ورکړې پرون کټ مټ همداسې ماته راتر غاړې وته.«

ملګري مې راته وویل :

»ته به ګورې سبا به بیا ماته داسې غېږه راکوي.«
ملګرې ته مې مخ وروګرځاوه،ورته ومې ویل :
»آه.. داڅومره عجیبه ښځه ده.«!

خو ملګري مې ځواب راکړ:

»هغه بالکل د ژوند په څېر ده چې ټول خلك ترې برخمن دي....د مرګ په څېر پر هر چا بریالۍ ده ....او د ابدیت په څېر یې ټول په خپله غېږه کې نیولي...له هغې پرته ژوند امکان نه لري....هغه ژوند دی.«

***

وروستی سوغات

د اته ویشتمې شپې تکې ژېړې سپوږمۍ په اوښلنو سترګو او چوپه خوله د مځکې لور ته کتل، کټ مټ د هغه مریض په څېر چې نور له خپل ژونده ستړی وي او هر اشوېلی یې لکه د دېوالۍ ګړۍ ټك ټك مرګ ته شېبې شماري.

پیکه رڼا به یې کله کله د نارنج د ونې په شنو پاڼو ولګېده، نژدې د یوه بلبل له شوزه ډك غږ به د شپې چوپتیا ماته کړه،له فریاده ډك غږ به یې ازانګې وکړې او فضا به نوره هم وېرونکې شوه، خو د فطرت په منګولو کې زنداني سپوږمۍ بې وسه وه او د پنډو وریځو د سپینو ټوټو په منځ کې داسې ښکارېده لکه په سپین کفن کې د کوم ځوانیمرګ پېچلی جسد!

ځلېدونکو ستورو هم په ډېره مایوسۍ خپل ملګري ته کتل ؛ له سپوږمۍ سره له یوې میاشتې ساتېري او وخت تېرولو وروسته

اوس د هغې فراق ته اندېښمن وو او په یوه ژور چرت کې لاس تر زنې ناست وو.

له بلې خوا سپوږمۍ چې له ډېره غمه په ځان نه پوهېده ،شوکه شوکه د اسمان په شنو څنډو کې پناه کېده، د هغه وریځې په څېر چې له ورېدو وروسته رو،رو په فضا کې ورکیږي. ټول کاینات د یوې هیبت ناکې خاموشۍ په ټیکري کې نغښتی و، د سپېدار ونې یوې او بلې خوا ته ښورېدې ته وا له ډېره غمه لاشونه مړي او د بدن ستړیا لرې کوي، اوږده سیوري یې د شیشکو په څېر وېرونکي ښکارېدل، کله نا کله به په اسمان کې یوه پیکه ستوری د وچ ګلاف غوندې ترسترګو شو او د سپوږمې زګېروو به په هوا کې ازانګې وکړې.

شپه ورو،ورو په ختمېدو وه او د اسماني څراغ روښانه شغله شوکه،شوکه مخ په مړه کېدو وه.

په دې وخت کې یو دم یوه ځلېدونکي ستوري په اسمان کې لاندې د مځکې په لور منډه کړه او د مځکې په بې پایانه ژورو کې ورك شو. ماته دا ننداره داسې ښکاره شوه لکه له ژوند سره د تل لپاره د خدای پاماني اخیستونکي مسافر وروستی

وغات...........خپلې ملګرې مځکې ته د اندېوالۍ وروستۍ نښته....د سپوږمۍ له اندېښمنو ډکو سترګو څخه څڅېدلې اوښکه

لومړۍ مچکه

د مينې د ستر ديوتا په لپه کې دا د ژوند د اوبو لومړی غړپ دی چې مين ته يې ورکوي.

دا غړپ د شك، بې باورۍ او يقين تر منځ د بېلتون لومړۍ کرښه ده....شك او بې باوري...چې اروا ورسره نارامه کيږي او زړه خواشينی کوي.......او يقين چې زړونه او ارواوو ته خوښۍ وربښي.

دا د ژوند د پيلامې لومړۍ سندره ده او د « يوه ارماني او حقيقي انسان» د ډرامې لومړی رول دی.

لومړۍ بوسه د نابلدې ماضي او روښانه راتلونکې تر منځ يو تړون دی ، د احساساتو د خاموشۍ او نغمو تر منځ يو مزی دی. لومړۍ مچکه يو سپېڅلی لفظ دی چې د څلور شونډو له يو ځای کېدو څخه راپورته کيږي او خوريږي.

زړه خپل تخت اعلانوي، محبت پاچا وي چې په سر يې د وفا تاج ايښی وي.

دا د ګلاب په پستو شونډو د نسيم د تنکيو ګوتو هغه پوست لمس دی چې يو شوږ اشوېلی زيږوي او زړه ته کرار او روح ته سکون ورکوي.

لومړۍ بوسه د جادويي اهتزاز هغه لومړنۍ څپه ده چې مين د دې مادي نړۍ د زمان او مکان له قيده خلاصوي او د خيالونو او خوبونو دنيا ته يې بيايي.

دا د دوو معطرو ګلونو پیوستون دی چې د دواړو د خوارږه بوی له یو ځای کېدو څخه یو دریمه اروا پیدا کیږي.

لکه څنګه چې د محبوب لومړی نظر هغه تخم دی چې دیوتا یې د انسان د زړه په کرونده کې کري، په همدې توګه لومړۍ مچکه هغه لومړنی ګل دی چې د ژوند د ونې په ښاخونو رازرغونیږي.

ځلور شاعران

د مېز پـه سـر ايښـې د شـرابو تـر يـوې پيـالې راګرځېـدلي و. يو شاعر وويل:

»زه په خپل تېز شاعرانه نظر او درېم حس د دې شرابو ښايسـته بـوی داسې احساسوم لکـه د مارغـانو يـوه ډلـه چـې د کـوم زړه راښکونکې ځنګل په سر پروازونه کوي.«

دويم شاعر سر راپورتـه کـړ، ويـې ويـل : « بالکل سمه خبره دې وکـړه. زه د خپـل زړه پـه غـوږونـو د دې خيـالي مارغـانو خـوږې نغمې اورم ! د دوی خوږو نغمو زما زړه لـه هـرې خوا داسې ګـېر کړی لکـه د کـوم سپين ګـلاف پاڼې چـې د شاتـو مچـۍ پـه خپلـه پسته غېږ کې ونيسي.«

درېم شاعر سترګې پټې کړې، لاشونه يې په هوا کې داسې پـورتـه کــړل تــه وا چاتــه ټينګــه غېــږ ورکــوي، ويــې ويــل :
»همداسې ده ! ما پخپلو لاشونو د دوی پستې وزرې لمس کـړې او داسې احساس مې وکړ لکه کومه ښايسته ښاپېرۍ چې د ناز پـه درانـه خوب ويده وي او اشوېلي يې زما لـه ګوتـو سره غـاړه غړې شي.«

ځلـورم شــاعر د شــرابو پيالــه وربوتــه کــړه، ويــې ويــل:
»آه ! افشـوس ملګـرو !! زه بېخـي بـد ذوقـه يم ! زمـا د ليـدلو، اورېدلو او لمس قـوه بېخـي کمزورې ده ! زه خو نـه د دې شرابو

زړه راښکونکی بوی،نه خوږه نغمه او نه هم پستې وزرې احساشولی شم ! زه یوازې په دې پوهېږم چې دا شراب دي او بس ! نو د دې لپاره چې پنځه حواسه مې ستاشو په څېر قوي شي او د لوړ تخیل څښتن شم، باید دا شراب وڅکم.«

بیا یې د شرابو پیاله په غاړه واړوله،یو څاڅکی یې هم نه شو پاتې، ټول یې وڅکل.

پاتې دریو شاعرانو ورته حیران، حیران کتل ، خولې یې وازې پاتې شوې او په سترګو کې یې یو غیر شاعرانه او تړی نفرت له ورایه ښکارېده!

خزان

بیا تر ټول کاینات د خزان سپېره لاشونه تاو دي، ګرده فضا یوه وېرونکې ساه اخلي، مارغان پخپلو ځالو کې غلي ناست دي او په تنکیو څانګو کې شنې پاڼې د کومې غمژنې پېغلې د اننګو په څېر تکې ژېړې اوښتې دي.

د خزان سپېره باد ځېلې ژېړې پاڼې یوې او بلې خوا ته الوځي، له کړپا یې یوه ویرژلې نغمه پیدا کیږي ته وا د غم دیوتا پخپلو مړاوو ګوتو سیتار وهي.

آف !! د ظلم او استبداد خونړۍ خپرې مخ په وړاندې درومې، داسې بربښې لکه د ګردې نړۍ شیطانان چې یو ځای شوي وي او خپلې منحوسې وزرې رپوي.

هوا ساړه ،ساړه اشوېلي کاږي او ورو،ورو مخ په وړاندې روانه ده. زه لرې، يوې خوا ته ګوښه ناست يم او ددې خواشينونکې سانحې په تماشه يم، زړه مې د وېرېدلې توتکۍ په څېر مړاوی دی او روح مې د ناروغ د زګېروو په څېر خفه خفه!
د خزان دې سپېرو لاشونو د سلګونو زړونو غوټۍ تر غوړېدو وړاندې ورژولې.

سمندر په وراخطايۍ له ساحل سره ځان ووهي، هغه ته زارۍ کوي او د هغه مريض په څېر سترې اشوېلي کاږي چې د ژوند په وروستي پړاو کې وي او د ځنګدن سلګۍ وهي....آسمان بې نوره او بې جلوې دی، د مځکې څېره د نارنج په څېر تکه ژېړه اوښتې ته وا د ټول کايناتو په نبض کې د وينې تګ،راتګ درېدلی.

اف !! زما اوښلنې سترګې د دې غمژنې ننداري د ليدلو توان نه لري...په دې تريخ او زهرجن چاپېريال کې مې سمه ساه بنديږي، ترك زره مې چوي....له درده ډکې نارې مې په فضا کې يوې او بلې خوا ته سترې پروازونه کوي.

اُف خدايه !! دا سپېره خزان !! دا بې نوره او خواشينونکی خزان !!

***

د شپې په ژوره خاموشۍ کې چې سيوري اوږده شي او دشيشکو غوندې په دېوالونو يوې او بلې خوا ته ښوري.....په داسې حال کې چې د چنارونو ونې يو بل ته غېږ سره وربېرته

کړي او غال مغال پيل کړي.....زېړېخونده سپوږمۍ په کفن کې د پېڅلي جسد په څېر ښکارېږي او هغه وخت چې ستورې د وريځو پلو له مخه لرې کړي او غلي غلي لاندې راګوري...........په دې وخت کې زما اروا د خيال په کاواکو لارو تګ ته بې ارامه شي او په نابلده درو کې ستا په لټه سرګردانه ګرځي.

خو حيف !! چې هغه ستا په پيدا کولو کې پاتې راشي او نه هم ستا د پښو کومې نښې مومي چې ستا درك وروښيي.
آه !! زما روح خفه،مايوس او ستړی ستومان راستون شي.
بيا هغه وخت چې د خوب ملکه ما پخپله پسته غېږ کې واخلي ،فکر وکړم چې د يو څه وخت لپاره به مې د دنيا ستړياووي او لوړې،ژورې له ياده ووځي...... خو افسوس چې هغه وخت هم زما اروا ستا په لټه داسې سرګردانه ګرځي لکه کومه مسافره توتکۍ چې د شپې تېرولو ځای نه لري.

هغه د خيال د نړۍ په ګوټ ګوټ کې لالهانده په تا پسې ګرځي خو په هيڅ ځای کې تا ونه مومي او نه هم ستا کوم يادګار تر سترګو کيږي.....په دې وخت کې هغه د خپل خوار نصيب له لاسه داسې بې سکونه شي لکه د سيتار په خاموشو تارونو کې چې له شوزه ډکه نغمه غږيږي.

بېرته زما روح ماته ستړی او مايوسه راشي......ستا په خوږو يادونو ځان مشغول کړي او ستا د راستنېدو په تمه ځان خوشاله کړي.

په ځپو کې انځور

د پسرلي په يوه رنګينه ورځ ،غم او خوشالي د يخو اوبو د يوې شنې چينې په غاړه يو ځای شول.له روغبړ وروسته هم هلته کېناستل او پخپلو کې يې خبرې پيل کړې.

خوښي د دنيا د ښايستونو،په غرونو او ځنګلونو کې د ژوند پر ورځنيو جالبو پېښو او همدا راز د سهار او ماښام تر منځ د مستو نغمو په اړه خبرې کولې.غم د خوښۍ له ټولو خبرو سره همغږي وښوده او په پسرلي کې د شنو فصلونو او تازه هواګانو په اړه يې تفصيلي خبرې وکړې.

د دوی دواړو خبرې تر ډېره اوږدې شوې ، دواړو لوريو د يو بل خبرې او نظريات تايد کړل.

د چينې په هغه بله غاړه دوه ښکاريان تېرېدل، د چينې په پاکو اوبو کې يې وکتل،يوه وويل :

»يره ! زه حيران يم چې هغه دوه کسان به څوك وي او هلته څه کوي !؟«

بل ښکاري وويل : «کوم دوه کسان !! زه خو يوازې يو کس وينم ،په اوبو کې هم يوازې يو تصوير انعکاس کوي.«
لومړي ورته وويل : « نه ياره !! دوه کسان دي، په ځپو کې هم دوه انځورونه ښکاري.«

دويم ښکاري بيا ورته وويل : « زه خو يوازې يو کس وينم.«
لومړي ورغبرګه کړه : « زه ښه ښکاره وينم چې دوه کسان دي.«
له هغې ورځې رانيولې تر ننه پورې دا يو ښکاري وايي چې:

»زما د ملګري په نظر کې فرق راغلی،یو شی ورته دوه ښکاريږي.«

او دا بل يې بيا وايي:

»زما د ملګري نظر کمزوری شوی،شيان سم نه ويني.«

***

ليك

ختيځ لور ته له شنو جزيرو د راګرځېدلي ستر سمندر په هغه ژوره برخه کې چې هر وخت له ملغلرو او ګوهرو ډك وي، د يوه ځوان جسد پروت و.

په خوا کې ورسره سمندري ښاپيرۍ ناستې وې، ښايسته شنې سترګې يې د ځوان په مړي کې خښې کړې وې او په خپلو کې يې په سندريز غږ خبرې کولې.

د دوی خبرې سمندر واورېدې...سمندر څپو ته وسپارلې....څپو پرخپلو اوږو تر ساحله راوړې او د نسيم پاسته باد زما تر غوږونو راورشولې.

يوې ښاپيرۍ وويل :

- دا سړی پرون هغه وخت دې سمندر ته ...زموږ نړۍ ته....راغی چې د سمندر څپې تور نورو ورځو يو څه کمې وې..
بلې وويل:

- ځېې کمې نه وې خو دا انسان چې ځان پر مځکه د خدای خلیفه بولي، په یوه خونړي جنګ کې ښکېل دی او دومره وینې یې توی کړې چې دا دې اوس یې د سمندر اوبه هم تکې سرې کړې.ماته داسې ښکاري چې دا ځوان هم د دې خونړي جنګ د قربانیانو له جملې څخه دی.

درېمې ښاپېرۍ وویل:

- زه خو دا جنګ منګ نه پېژنم چې دا د کومې بلا نوم دی البته انسان پېژنم . انسان پر مځکه تر واك خپلولو وروسته اوس په دې لټه کې دی چې په څه چل پر سمندر هم برې تر لاسه کړي،په دې سلسله کې انسان د سمندر د څپو په سر یو حیرانوونکی شی ځغلوي. د ده په دې حرص سره زموږ سمندري مشر ...زموږ دیوتا ډېر په غصه شو....اوس زموږ د دیوتا د خوشالۍ په موخه انسان دده په خدمت کې شوغات او قربانۍ راوړاندې کړلې. دا اوس چې ستاشو په مخ کې کوم جسد پروت دی، دا د انسانانو لخوا زموږ مشر،دیوتا ته یوه ډالۍ ده.

څلورمې وویل:

- زموږ مشر دیوتا څومره سپېڅلی شخصیت لري خو اوس څومره سخت زړی شوی....که چېرته زه د دې سمندر واکمنه وای ما به هیڅکله د انسان دا پېشنهاد نه وای منلی......ښه ،خیر !! اوس راځئ چې د انسانانو لخوا د رالېږلې ډالۍ خوا ته ورشو،کېدای شي موږ د انسانانو په اړه یو څه جالب مالومات تر لاسه کړو.

دوی ټولې د جسد خوا ته ورغلې. یوې یې د ځوان د زړه خوا ته نژدې جېب ته خپل سپین لاس وراوږد کړ،یو لیك یې

راویوست،نورو ښاپېریو ته یې په زوره ولوست،په لیك كې كښل شوي و:

»زما ګرانه..! دا دې شپه نیمه تېره شوې او زه تر اوسه ویښه ناسته یم....په داسې ترخوشېبو كې هغه څه چې ماته ډاډ راكوي،یوازې زما اوښكې دي چې ستا په فراق كې مې لپې لپې په مخ راروانې دي...په یوه شي مې هم زړه نه كرارېږي ،یوازې دا خبره سكون رابښي چې ته به د جنګ له خونړیو خپړو بېرته روغ رمټ زما غېږې ته راځې...ستا هغه یو څو جملې چې د تلو په وخت دې ماته كړې وې،تر اوسه له ما څخه نه دې هېرې شوې او په غوږونو كې مې ګرځي،راګرځي.هغه چې تا ویل :(هر انسان د اوښكو یو امانت او خزانه لري چې یوه نه یوه ورځ یې حتماً بېرته ورسپاري.(

ـ ګرانه !! نه پوهېږم چې څه درته ولیكم !!! زړه مې غواړي چې دا خپل زړه او روح په دې كاغذ كې درته ونغاړم....هغه زړه چې ستا په فراق كې بې ارامه،بې سكونه دی، خو ستا مینه دردونه په خوند او ارام بدلوي....او غمونه په خوښیو او خنداګانو بدلوي.....هغه ورځ چې زموږ زړونه د مینې په بركت یو له بل سره غاړه غړۍ شول له هغې ورځې راهیسې په دې تمه یم چې د لوی څښتن په فضل به زموږ وجودونه هم یو شي او یو روح به په كې پرواز كوي....خو بیا د جنګ ډاروونكې نغاره پیل شوه او تا د خپلې دندې او وطن د مینې په خاطر د جنګ دې نغارې ته ښه راغلاست وواېه او دجنګ ډګر ته روان شوې....

ـ اففف !! دا څنګه دنده او وطن دی چې دوه مین زړونه له یوه بله بېلوي . .مېرمنې كونډې كوي او ماشومان یتیمانوي....دا

څنګه هېواد پالنه چې جنګونه راپاوري او په وړو وړو خبرو کلي او وطنونه ورانوي!....
دا څنګه دنده ده چې غریب کلیوال خلك د خپلو ظالمانو بادارانو د واکمنۍ لپاره خپل ژوند قرباني کوي...که چېرې دنده د قوموتو تر منځ د شولې تباه کول وي او همدا راز هېواد پالنه د انسان د ژوند شوکالي او ارام له منځه وړل وي نو داسې دندې او هېوادپالنې ته خو له ورایه دوه لاسې سلام!.....
نه،نـــه ،نه ...! زما ګرانه ..! زما په خبرو پسې مه ګرځه!...
زړور شــه او خپــل هېــواد تــه وفــادار او ایمانــدار اوســه!..
د یوې ځوانې جینۍ په خبرو پسې سر مه خوږوه ، د چا سترګې چې مینې ړندې کړې او په عقل یې د فراق پرده پرته ده ....ته خپلې دندې ته وفادار اوسه....که مینې ته اوس زما تر غېږې روغ،رمټ نه راورشولې نو په راتلونکې نړۍ کې به مو حتماً سره یو ځای کړي....
د خدای په امان!
ستا محبوبه ..د تل لپاره ستا«
بناپېرۍ هغه لیك بېرته د ځوان په جیب کې لکه څنګه چې ایښی ؤ،کېښود. ټولې په ډېره خواشینې او پټه خوله د ځوان سرتېري له جسده روانې شوې،دوی ټیټ سر روانې وې.له لږ مزل وروسته یوې وویل:
»دا د انسان زړه خو تر ډبرې او زموږ تر هغه دیوتا هم سخت دی.«

***

ښکلا

هر څوك ښکلا ته له خپل ليدلوري ګوري.

ځوريدلي او ژوبل وايي:

ـ ښکلا د حياناکې او مهربانې ښځې په څېر ده... چې په ډېر وياړ او عظمت زموږ تر منځ تېرېږي په داسې حال کې چې لېمې يې له حيا ډکې وي او ښکته ګوري.

يوه بل جذباتي کس بيا داسې وويل:

ـ نه ! داسې نه ده ! حسن د طوفان په څېر وېرونکی او زورور دی چې تر پښو لاندې مو مځکه خوځوي او په سر مو آسمان.

ستړي او ستومانه خلك بيا وايي:

ـ ښکلا يوه پسته نغمه ده چې زموږ په اروا کې ګنګوسه کوي او زموږ د ذات په چوپه نړۍ کې رو، رو انګازې کوې لکه د ډېوې تته رڼا چې له خپل سيوري څخه ډارېږي او سترګې پټې، پټې کوي.

هغه چې لالهانده دي د ښکلا په اړه داسې وايي:

ـ موږ د غرونو په منځ کې د ښکلا نارې واورېدې او ورسره سم د اشونو د پښو ترپا، د ښکاري مارغانو د وزرونو شور او د زمريو غړمبهار هم تر غوږو شو.

د ښار څوکيدار نيمه شپه له ځانه سره وويل:

ـ که خدای کول ښکلا به سهار له لمر سره یو ځای له ختیځ لورې راوخېږي.

په سره غرمه کې مزدوران او مسافر بیا وايي:

ـ ښکلا مو ولیده چې په لوېدیځ کې د لمر د پرېوتو له کړکۍ څخه د مځکې په لور راکوزه شوه.

هغه چې په ژمي کې د واورې له تورولو سترې شوي،وايي:
ـ هغه ده ښکلا له سپرلي سره یو ځای د غرونو او درو په منځ کې په نڅا را روانه ده.

او هغوی چې په سره اوړي کې د غنمو لو کوي، وايي:
ـ موږ ښکلا ولیدله چې د مني له ژېړو پاڼو سره یو ځای راروانه ده ، په وېښتانو کې یې د واورې بڅرکي هم ښښتي.

دا ټول خبرې چې تاسې د ښکلا په اړه وکړې په حقیقت کې بیا هم ښکلا دې ته نه وايي دا خو تول یوازې ستاسې نه پوره کېدونکي تمایلات او اړیتاوې وې او ښکلا خواهش او اړتیا نه ده..هغه خو یو کیف دی!

ښکلا خو نه د کوم تږي وچ شونډان دي او نه هم د فقیر غځېدلي لاس......ښکلا خو د وریت شوي زړه او مین روح نوم دی.

ښکلا داسې یو انځور نه دی چې ته یې په سترګوو وینې او نه یو داسې غږ دی چې په غوږونو یې واورې....دا انځور هلته لیدلی

شي چې کله خپلې سترګې پټې کړې او دا د ښکلا سندره هلته اوربدلی شي چې کله خپل غوږونه په بشپړه توګه بند کړې.

ښکلا هغه نښان نه دی چې د ببړۍ له تېروېدو سره د اوبو په سر ښکاره شي او سمدستي رنګ شي او نه هغه وزر دی چې له پنجې سره نښتي وي...... بلکه دا خو تلپاتې باغ دی چې بېلا بېل ګلونه په کې زرغونېږي او د پرښتو يو سېل دی چې د هسك په پراخه څنډه پروازونه کوي.

ښکلا خو ژوند دی ...ژوند په داسې حال کې چې له خپل سپېڅلي مخ پرده پورته کړي.

مګر تاسې پخپله ژوند هم ياستئ او هغه پرده هم پخپله يئ چې د ژوند په مخ پرته ده.

ښکلا ابديت دی چې خپل ګلالی مخ د ژوند په هنداره کې ګوري. خو ابديت هم تاشو يئ او هنداره هم تاشو پخپله..

***

انسان د وخت غلام دی او همدې غلامۍ د انسان ورځې د کړاؤنو او بدبختيو په پرده کې پېچلې او د ده شپې يې د غم او ځور په اوښکو لمبولې.

زما له لومړي پيدايښته تر اوسه دا دې اوه زره کلونه کيږي،چې زه يوازې همدا غلامان وينم چې د غلامۍ درنې زولنې يې په پښو دي او په ځان پسې يې راکاږي.

زه د نړۍ له ختیځه تر لوېدیزه تللی یم،د ژوند په سیوري او رڼاګانو کې ګرځېدلی یم، قومونه او نسلونه مې له تورتم څخه د رڼا پر لور د خوځښت په حال کې لیدلي...خو په دې دومره وخت کې مې یوازې همدومره ولیدل چې د دوی تر غاړو د غلامۍ رسۍ راګرځېدلي، زورور خلك مې هم لیدلي چې غلامان دي او کمزوري هم وینم چې د ډېرو خدایانو ته سر په نامه ولاړ دي......زه له (بابلینه) تر قاهرې او له (بغداده) تر (پارسه) د انسانانو په دې قافله پسې تر شا ، شا را روان یم او د دښتو په شګو کې د دوی د دې زنځیرونو نښې پخپلو سترګو وینم....

ما د ناکراره نسلونو هغه چیغې پخپلو ګنهګارو غوږونو اورېدلې چې په غرونو او ځنګلونو کې انعکاس کوي.

زه کلیساؤ،جوماتونو،د قرباني ځایونو او ښایسته محلونو ته ننوتی یم،له پاچاهانو سره یو ځای کېناستی یم....ومې لیدل چې مزدور د خپل څښتن غلام دی...څښتن یې بیا د چارواکو مریي دی،چارواکي د خپل قومندان او قومندانان بیا د پاچا غلامان دي....پاچا د پادري غلام دی...او پادریان پخپله د بتانو غلامان دي...او بت خاوره ده چې شیطان پخپلو مردارو لاشونو خیشته کړې او بیا یې د انسانانو په کوپړیو ورتپلې.

زه د شتمنو ماڼیو او د بې وزله جونګړو ته ورغلی یم،لیدلي مې دي چې میندي خپلو ماشومانو ته له شیدو ورکولو سره د غلامۍ څاڅکي هم ورکوي او ماشومان آن په ښوونځیو کې د الف او ب له زده کولو سره یو ځای غاړه ایښودل هم زده

کوي....ومې لیدل چې پېغلو د عاجزۍ او بندیز جامې اغوستې او ښځې د تن اېښودنې او محکومیت په کمبلو کې په داسې حال کې پرتې دي چې سترګې یې له ژړا سرې دي.

***

له نن نه سلګونه کاله پخوا په یوه کلي کې یو راهب اوسېده. هغه به په میاشت کې درې ورځې ښار ته راکوزېده ، په عمومي چوك کې به یې خلکو ته د سخا ، صدقې او له خلکو سره د مرستې په اړه وینا کوله.

د هغه په خبرو کې ډېر تاثیر و، تر ډېرو سیمو پورې یې نوم تللی ؤ او له لرې ځایونو به خلك د ده لیدو ته راتلل.

یوه ورځ درې ملګري د ده دربار ته راغلل.

له روغبړ وروسته یوه تن، راهب ته وویل:

»ښاغلیه ! ته خلکو ته د سخا او ورکړې په اړه لارښوونې کوې...شتمن دې ته اړ کوې چې له بېوزلو سره مرسته وکړي....په دې خبره کې هیڅ شك نشته چې خلکو له تاسره د ډېرې مینې او عقیدت له وجې ډېره مالي مرسته کړې....موږ ډېر بېوزله او مجبور یو...له ډېر لرې ځایه تاته راغلي یو....موږ ته د خدای په نامه یو څه راکړه.«!

راهب ځواب ورکړ:

»ګرانو ورونو !! زه خو له دې یوې بسترې او کوزې پرته هیڅ نه لرم....که په دې ستاشو کار کیږي، نو له ځانه سره یې

یوسئ...له دې پرته خو زه په کور کې نور سره او سپین نه لرم.«
درې واړه ځوانان ډېر په قهر شول، سمدستي له هغه ځایه روان شول، یوه یې په تلو تلو کې په ډېره غصه راهب ته وویل :
»ته دروغجن یې !! دهوکه باز یې!! ته‌ګ یې!!
ته نورو ته د داسې نېکۍ لارښوونه کوې چې خپله یې پرې عمل نه شي کولی.«

***

کله چې عقل تا ته یو څه وایي نو کلك غوږ ورته ونیسه، له هره شره به په امان یې.

د عقل خبرې د زړه په غوږونو واوره او د وسلې او زور په نیت یې له خپل ځان سره سمبال وساته ځکه چې لوی ځښتن ستا لپاره تر عقل بل کوم ښه لارښود او بل کوم ستر قوت نه دی پیدا کړی.

کوم وخت چې عقل ستا له زړه او ستا د اروا له ژورو سره خبرې کوي نو پوی شه چې تاته د نفس او هوا له فریبونو د ژغورلو لارښوونه کوي ځکه چې عقل یو هوښیار وزیر دی، یو وفادار لارښوونکی دی او یو ځیرك مشاور دی.

د قهر او جهل په تورو تیارو کې عقل د یوه روښان څراغ مقام لري نو هوښیار اوسه، هغه وخت چې جذبه شي او غصه شې، هڅه وکړه چې خپل عقل د لارې مشعل وګرځوې.

خو یوه خبره باید هر وخت په ذهن کې درسره وساتې، چې یوازې عقل هم بس نه دی که چېرته له تا سره د علم او پوهې قوت ملګری نه شي.له علم پرته عقل داسې دی لکه بې کوره ، بې اوره غریب سړی او علم هم له عقل پرته داسې دی لکه یو ښه کور چې پیره دار ونه لري. آن تر دې پورې که عقل نه وي نو د مینې، انصاف او نېکۍ په څېر باارزښته او ګران بیه شیان هم خپل ارزښت له لاسه ورکوي...

بشپړه نړۍ :

اې زما د ورکې اروا خدایه ! ای هغه ذاته، چې زماد خدایانو په منځ کې ورك شوی یې! زما غږ واوره ! اې هغه ارام برخلیکه، چې زما د ورکې او لېونۍ اروا لپاره شپې په ویښه تېروې! غږ مې واوره! ما له کمال او تکامل نه هېڅ برخه یو نه وړه، خو د بشپړو انسانانو په منځ کې ژوند کوم.

زه د انسانیت مین له هغه سرګردانه عناصرو نه یم، چې د کاملو جهانونو او داسې کسانو په میځ کې، چې تکمیل شوي او منظم قوانین لري؛ ګرځم.دوی ټول داسې کسان دي، چې خوبونه او خیالونه یې په کتابونو او دېوانونو کې ثبت شوي دي. خدایه! دغه کسان د خپلو ثوابونو اندازه اخلي او خپل ګناهونه هم په تله تلي او معلوموي. دوی دنېکیو، تېروتنو او عیبونو د

بې شماره دفترونو او فهرستونو لرونکې دي، پېژندل یې ګناه نه ده او ثبت یې هم ثواب نه لري.

دوی هلته ورځې په ډېر دقیق او مرتب ډول په فصلونو ویشي، هغه وخت هرکار د خپل وخت په حساب پای ته رشوي. خوړل، څښل، ویده کېدل او اغوستل، د تن لوځوالی او چې بیا له خسته کېدلو وروسته هر څه په خپل ځای کې دویم ځلي تکرارېږي.

کارکول، لوبېدل، سندرې ویل او نڅېدل او کله یې چې وخت را ورسېږي، استراحت کول، فکر کول، احساس کول او وروسته بیا له دې دوارو نه لاس اخیستل، هغه وخت، چې د نېکبختۍ ستوري له ډېر لرې افق نه را وخېژي.

په خندانو او موسکوشوندو د ګاونډي له مال نه غلا او هغو کسانو ته د ډالیو بخښل، چې د قدردانۍ او ستایلو توقع لري، په ځیرکۍ سره ستایل، په احتیاط سره جزا او وهل، په کلام سره د روح وژل، په مچکو سره تن سېزل او په شپو کې د لاشونو وینځل، داسې لکه هېڅ چې نه وي واقع شوي.

په دود او رسم سره عشق پالل، په ټاکل شوي دود سره تفریح، د خدایانو عبادت څرنګه، چې مناسب ښکاري.

د شیطانانو فریبونه او په کافرانو مکر کول او وروسته بیا د دې ټولو داسې هېرول، لکه دا چې د یوه مړه شوې خوب کومه خاطره وي.

له انګېزې سره غوښتنه او یوې موخې لپاره تصور کول، په دقت سره شوچ کول، په خبرتیا او ستونزو ګاللو سره ښاد بدل او وروسته بیا د هیلو د جام خالي کول، هغه هم په دې هیله، چې شاید ورځې به یې ببرته ډك کړي.

خدایه ! دا ټول په پخوانیو شوچونو سره د نطفې غوندې ګوري او له ارادې نه زېږي، دقت روزنه ورکوي، نظم او قانون هغه اسانوي.

عقل یې لار ښوونه کوي او په حرکت یې راولي، هغه وخت وژل کېږي او د ټاکلي دستور سره یم په روح کې خښېږي، چې خاموش ګورونه یې د انسانانو په روحونو کې نغښتي. ټاکلې نښه او نښان لري او دا زموږ لپاره یو پندی دی!.

هو! دغه نړۍ یوه کامله نړۍ ده، چې له معجزو او اندیښنو نه د اوچ تر سرحده مالامال ده. هو! دا نړۍ د خدای د جنت تر ټولو رسېدلې مېوه او د هستۍ د شوچونو شهکار دی.

خو اې خدايه! زه د څه لپاره دلته يم، دا زه يم که د نارس او شهوت ناتمامه مېوه! زه هغه ويرانوونکی توپان يم، چې نه لوديځ ته ځي او نه هم ختيځ ته! زه د يوه قهرجن او شوزېدلي ستوري ورکه شوې او سرګردانه زره يم؛ نو بيا د څه لپاره دلته يم؟ ای دورکې شوې اروا خدايه! ای هغه خدايه، چې د خدايانو په منځ کې ورك شوی يې...

***

له ښاره يوه نجلۍ يوه باندې ته لاړه.

جينۍ ډېره ښايسته وه.

څېره يې يوه ښايسته تازه ګلاب ته ورته وه.

د هغې په ګلالۍ څېره کې د کايناتو ټولې ښکلاوې راټولې شوې وې.

په زلفو کې يې د شفق په زړه پورې منظره وه او د سرو شونډو موسکا يې د لمرخاته په څېر ښکلې ننداري ته ورته وه.

د ځوانانو سترګې چې څنګه په دې نابلده جينۍ ولګېدې، سمدستې پسې شول او ګرد ترې راګرځېدل.

يوه هڅه کوله چې ورسره وناځي او بل يې بيا غوښتل چې د دې په درناوي کې يو کيك پرې کړي.

ټولو ځوانانو غوښتل چې د دې اننګي ښکل کړي.......ځکه چې يو بانډار و او په داسې ځايونو کې د هر چا زړه همدا غواړي. خو جينۍ د ځوانانو دې چلند ډېر وارخطا کړه، طبيعت يې خراب شو.

جينۍ ځوانانو ته ډېره غصه شوه او آن يو دوو ته خو يې په مخ ښه تېزه څپېړه هم ورکړه.

آخر مجبوره شوه او له هغه ځايه په منډه ووته. دې د خپل کور په لور چټك چټك ګامونه اخيستل او په زړه کې يې ويل:

»زه له دې سړيو کرکه کوم !! اُفففف ! دا سړي څومره بې اخلاقه او بې حيا وي ! د دوی له بې اخلاقه حرکاتو زما د صبر کاسه نوره ډکه شوه.«

تر يوه کال پورې دې ښکلې جينۍ د هغه سړيو او بانډار په اړه فکر کاوه.

څه موده پس دا جينۍ يو ځل بيا بانډار ته راغله.هغه ښکلې جينۍ چې آننګي يې ګلاب ته ورته و، په زلفو کې يې دشفق ننداره وې او د سرو شونډو په خوږه مسکا کې يې د لمر ختلو منظرو جلوې کولې.

خو دا وار ځوانانو دې ته هيڅ پام ونه کړ ! د هر يوه چې به په دې سترګې ولګېدې نو بلې خوا ته به يې لاره چپه کړه. دا ځل دا ټوله ورځ ګوښې وګرځېده او هيچا ورته چندان اهميت ورنه کړ.

ماښام چې بېرته بيا د خپل کور په خوا چټکه روانه وه،په زړه کې يې ويل:
»زه له دې سړيو کرکه کوم !! اُففف ! دا سړي څومره بې اخلاقه او بې حيا وي ! د دوی له بې اخلاقه حرکاتو زما د صبر کاسه نوره ډکه شوه.«

***

اې شپې...
اې شپې...... نيمې شپې!
د مينانو، شاعرانو او هنرمندانو د يوازيتوب ملګرې،
شپې ! د خيالونو او خوبونو او ارواوو انځورګرې،
اې شپې ! زموږ د يادونو، اميدونو او هيلو زانګو!
ته د يوه ديب په څېر يې چې د ماښام د تورو وريځو د ټوټو په څېر کوچنی او د سهار تر وړانګو ستر وي،
د وېرې توره دې په لاس ده، د سپوږمۍ زرين تاج دې په سر ايښی او د خاموشۍ قبا دې په تن ده،
د ځمکې او اسمان تر منځ ولاړه يې، په زرګونو سترګو د ژوند ژورو او ريښو ته ګورې او په زر غوږه د مرګ او فناه زګېروي ته غوږ يې.
ستا د تاريکۍ په برکت موږ د اسمانونو رڼاګانې وينو ځکه چې د ورځې رڼا خو موږ د ځمکې په تيارو کې زنداني کړي يو.
اې شپې ! ته يې چې د بقا د سترې وېرې په وړاندې زموږ سترګې راخلاصوې، ډاډګېرنه راکوې او اميد مو پيدا کوې خو ورځ زموږ سترګې راتړلې او د زمان او مکان په معاملو يې تېر ايستيلي يو.

ته یوه بشپړه خاموشي يې چې د وينبو ارواوو رمزونه تر هسکه رشوې خو ورځ بیا یوه پارونکې غوغا ده چې ارواوې په کې د هوس او حیرانتیا تر کوړمو لاندې تربت وي.
اې شپې ته هغه مهربانه يې چې ستړي خلك د یو څه وخت لپاره د ارام په کښتۍ کې د خوبونو هغه جزیرې ته وړې چې دوی په کې بې غمه وي ، هر څه يې له یاده وځي او عزم يې قوي کيږي.
شپې ! ته د یوه زړه شواند پاچا په څېر يې، د مینې او شوق په پستو ګوتو د بېوزلو سترګې ورپټوې او د هغو زړونه یوې داسې دنیاګۍ ته انتقالوې چې تر دې زیاته ارامه او ښه وي.
د مینانو ستړې ارواوې ستا تر شنه پلو لاندې ارام مومې او بې کسه ستا په شبنم لړلیو قدمونو کې خپلې اوښکې تویوي.

اې شپې ! ستا د ملکوتي لاشونو په ورغوو کې د سمشورو درو د شنو باغونو د راز،راز مېوو بوی او خوند پروت دی او د ژوند په لاره ستړي لارویان په کې استراحت کوي او ژوند ته يې بیا هیلې پیدا کيږي.
ته د مینانو ملګرې يې، زړه تنګو ته ډاډ ورکوې، د مسافرو او یوازې کسانو لپاره کوربانه يې.
ستا په ژورو سایو کې د شاعر احساسات دېره دي او ستا له خاموشۍ فضا الهام اخلي، په لمن کې دې د پیغبرانو زړونه وینښ دي، او پوهان هم ستا له ذاته سرچینه اخلي، ځکه چې ته د شاعر لپاره تخیل او الهام يې،د پیغمبرانو لپاره د وحې استازې يې او همدا راز د پوهانو لارښوده يې.

***

موريې

مور...له ازله تر ننه د انسان په ژبه تر ګردو خوږ، سپېڅلی او ښايسته لفظ دی او «موريې !» تر ټولو خوږ، ستر او مينه ناك غږ دی.
مور... د زړه له ژورو راپورته شوی هغه خوږ غږ دی چې له مينې، خلوص، مهربانۍ او شفقت څخه ډك دی.

مور هر څه ده.

مور د غم په تكه توره شپه كې د خوښۍ زرينه وړانګه ده.
مور..د تكليف په وخت كې د ارام او سكون څپه ده.
مور..د كمزورۍ په وخت كې د حوصلې او قوت ښښونكې ملكه ده.
مور د محبت، سكون، اخلاص، ښښنې، زړه شوي او خواخوږي يو سمبول دی چې د كايناتو ستر ښښتن پورته له هسكه انسان ته د يوه ستر نعمت په توګه دې نړۍ ته رالېږلې.
د دې كايناتو هر يو شی د مور پر ستروالي او هستۍ باندې دلالت كوي.

لمر د دې مځكې مور ده، د خپل وجود رڼا او حرارت مځكې ته وربښي.

لمر ټوله ورځ له مځكې سره وي، هغه يوازې نه پرېږدي مګر چې ماښام يې كرار، كرار په داسې حال كې ويده ويده كړي كې چې د سمندر د څپو، د مارغانو د نغمو او د ويالود زمزمو په ژبه شوكه ا للو،للو ورته وايې.

مځکه بیا د ونو او ګلانو مور ده.هغوی ته پخپله غېږه کې ځای او وده ورکوي، د هغوی پالنه کوي، هغوی ته غذا ورکوي، هغوی ته ښکلا وربښي تر هغه چې هغوی د انسانانو په څېر د مځکې پر مخ زرغون شي.

دا ګلونه او دا ونې بیا د خپلو تخمونو او مېوو مهربانې میندې دي چې پخپلو پستو غېږو کې یې پالي.

مورې!

د دنیا د دې ټولو رازونو سرچینه ستا سپېڅلې ذات دی. ددې دنیا ټوله ښکلا، ټوله مینه، ټول اخلاص ستا له ذاته سرچینه اخلې.

مورې...ته یو ستر، بې پایانه، ابدي ذات یې.

***

بې ژبې حیوان

د یوې ښایسته ورځې له تېرېدو پس، چې د شفق لمنې سرې وې او لمر د ډوبېدو په حال کې و، احساسات او خیالات مې په عقل زورور شول، د باندې ووتم، د ښار په خالي کوڅو کې روان شوم. د ښار له تنګو اوختېنو کوڅو تېر شوم، د یوه زاړه او رنګ کور مخې ته راورسېدم چې یوازې یې خاورې او لوټې پرتې وې او داسې برېښېده چې کلونه وړاندې ترې انسانانو کډه وړې. لږ چې نور ورنږدې شوم نو په یوه سپي مې سترګې ولګېدې چې په لوټو او ایرو کې پروت ؤ. ټول بدن یې زخمونو اخیستی و او په بې سیکه وجود کې یې هډوکي د باندې راوتلي وو. په

ستړګو کې یې ذلت او بېوزلي دواړه ښکارېدل او په ډېره مایوسۍ یې د ډوبېدونکي لمر خوا ته کتل.

شوکه د سپي په لورې ور روان شوم، له ځانه سره مې فکر وکړ چې کاشکې د حیواناتو په ژبه پوهېدلی نو اوس به مې دې خوار ته تسلي ورکړې وای او خپله خواخوږي به مې ورته بیان کړې وای خو هغه له ما څخه وډار شو، هڅه یې وکړه چې پخپلو ګوزڼ وهلو پښو پورته شي او له هغه ځایه لاړ شي خو ونه توانېد .څو وارې پورته شو خو بېرته به په مځکه ولوېد ، وروسته یې په ډېره عاجزۍ زما خوا ته راوکتل، په سترګو کې یې کرکه او د زړه شوي غوښتنه دواړه ښکارېدل.

د هغه په شوي نظر کې د سړي تر خبرو زیات فصاحت او د ښځې تر اوښکو زیات اثر ؤ،ځکه خو زه د ده په احساساتو پوی شوم او د انساني لفظونو بڼه مې ورکړه، چې ویل یې:
»زه د انسان د وحشت او ځورونې له لاسه دې خوار حالت ته رارسېدلی یم.زه ستاسې د ظلم له وجې دې ځای ته راغلی یم او دلته په دې کنډوالو او ایرو کې مې پناه اخیستې......دا ویجاړې ماته د انسان تر زړه یو څه مهربانه ښکارېږي....اوس له تا هیله کوم چې له دې ځایه لاړ شه او ما پرېږده چې دلته یو څو شپې له انسانانو لرې په کرار تېرې کړم .....ورځه ،لرې شه ته هم د هغو بې نیاوه او بې رحمه مخلوق له دنیا نه راغلی یې!
ـ زه یو بې چاره حیوان یم چې تل مې په ډېره ایمانداري سره د ادم د زوی خدمت کړی دی، هر وخت مې له هغه سره وفا کړې، د هغه وفادار ملګری پاتې شوم او شپه، ورځ مې د څوکیوالۍ په څېر د هغه له کوره ساتنه کړې....د هغه په نه شتون کې مې دی

یاد کړی او پسې خواشینی شوی یم او په راتګ سره یې له حده تېر خوښ شوی یم او مخې ته مې ورمنډې کړې..ما د هغه له سترخوانه په پاتې اتامونو (د ډوډۍ ورې ټوټې : ژ) باندې قناعت کړی او په هغو هډوکو مې ګوزاره کړې او د ستر نعمت په سترګه مې ورته کتلي چې ده شکولي او ماته یې راچولي.....خو کله چې زه زوړ شوم او له ځواکه ولوېدم نو ده له کوره پسې راشړلی یم، په خوار حالت کې یې د کوڅه ډبو هلکانو په لاس ورکړی یم چې دا دې اوس مې دا خراب حال ته هم ګورې.

ـ اې د ادم اولاده ! زه یو کمزوری حیوان یم خو په ما او تا کې یو څه ورته والی شته ....انسان هم چې کله ځواکمن وي نو هر څه د ده په واك کې وي خو چې له پښو ولوېږي بیا د یوې ګولې ډوډۍ شوال ته ودرېږي.

زه د هغه سرتېري په څېر یم چې ټول عمر د خپل وطن لپاره جنګیږي، په یخو سنګرونو کې شپې سبا کوي، وطن ته شوکالي راولي خو چې اندامونه یې د وطن لپاره غوڅ شي، له کاره ولوېږي بیا یې څوك د پوښتنې نه وي او له هر چا څخه هېر شي.

ـ بل ورته والی زما او انسان تر منځ......ښځه هغه وخت چې پېغله وي او ښایسته وي نو بیا سړي خپل زړونه د دې په قدمونو کې غورځوي، په ډېرو هڅو او زاریو یې مېرمن کړي، دا هم خپل ژوند شپه او ورځ د خپل خاوند په چوپړ کې تېره کړي، د اولادونو مور شي، تر سهاره له خپلو اولادونو سره په ویښه تېره کړي خو چې بوډۍ شي او د ځواني موسم یې تېر شي

بیا د هر چا له پامه وغورځیږي او په کور کې د یوه زیات او اضافه شي په سترګه ورته کتل کیږي.......

آه انسانه ! ته څومره سخت زړی او ظالم یې« !!
سپي د خاموشۍ په ژبه خبرې راته کولې او زما زړه په نېغې ننوتلې.......له یوې خوا به مې پرې زړه وشوځېد ، له بلې خوا به مې سترګو ته د خپلو انسانانو زیږ تصویر مخې ته ودرېد . له لږ ځنډ وروسته د سپي سترګې سره ورغلې، زه شوکه له هغه ځایه وخوځېدم، نه مې غوښتل چې له خوبه یې وباسم.

وروستی شوغات

د اته ویشتمې شپې تکې ژېړې سپوږمۍ په اوښلنو سترګو او چوپه خوله د مځکې لور ته کتل، کټ مټ د هغه مریض په څېر چې نور له خپل ژونده ستړی وي او هر اشوېلی یې لکه د دېوالـه ګړۍ ټك ټك مرګ ته شېبې شماري.

پیکه رڼا به یې کله کله د نارنج د ونې په شنو پاڼو ولګېده، نژدې د یوه بلبل له شوزه ډك غږ به د شپې چوپتیا ماته کړه.له فریاده ډك غږ به یې ازانګې وکړې او فضا به نوره هم وېرونکې شوه، خو د فطرت په منګولو کې زنداني سپوږمۍ بې وسه وه او د پنډو وریځو د سپینو ټوټو په منځ کې داسې ښکارېده لکه په سپین کفن کې د کوم ځوانیمرګ پېچلی جسد!

ځلېدونکو ستورو هم په ډېره مایوسۍ خپل ملګري ته کتل ؛ له سپوږمۍ سره له یوې میاشتې ساتېري او وخت تېرولو وروسته

اوس د هغې فراق ته اندېښمن وو او په يوه ژور چرت کې لاس تر زنې ناست وو.

له بلې خوا سپوږمۍ چې له ډېره غمه په ځان نه پوهېده ،شوکه شوکه د اسمان په شنو څنډو کې پناه کېده، د هغه وريځې په څېر چې لـه وربـدو وروسـته رو،رو پـه فضـا کـې ورکيـږي. ټول کاينات د يوې هيبت ناکې خاموشۍ په ټيکري کې نغښتی و، د سپېدار ونې يوې او بلې خوا ته ښوربدې ته وا له ډېره غمه لاشـونه مـږي او د بـدن سـتړيا لـرې کـوي، اوږده سـيوري يـې د شيشکو په څېر وېرونکي ښکارېدل، کله نا کله به په اسمان کې يـوه پيکـه سـتوری د وچ ګـلاف غونـدې ترسـترګو شـو او د سپوږمې زګېروو به په هوا کې ازانګې وکړې.

شـپه ورو،ورو پـه ختمېدو وه او د اسـماني څـراغ روښـانه شـغله شوکه،شوکه مخ په مړه کېدو وه.

پـه دې وخت کې يـو دم يـوه ځلېـدونکي ستوري پـه اسـمان کـې لاندې د مځکې په لور منډه کړه او د مځکې پـه بې پايانـه ژورو کې ورك شو. ماته دا ننداره داسې ښکاره شوه لکه لـه ژونـد سـره د تـل لپـاره د خـدای پامـاني اخيسـتونکي مسـافر وروسـتی شوغات............ پلې ملګرې مځکې تـه د انډيوالۍ وروسـتۍ نښـتـه....د سـپوږمۍ لـه اندېښـمنو ډکـو سـترګو څخـه څڅېـدلې اوښکه!

لېونتون

د لېونتـــون پــه بــڼ کــې لـــه یـــوه ځـــوان ســره مـــخ شـــوم.
څېره يې تکه ژېړه..... خو ښايسته او له یوې ژورې حیرانی ډکه
وه
نـــژدې ورغلــم، پــه خــوا کــې پــه څــوکی ورســره کېناســتم!
تــرې ومــې پوښــتل : «څنګــه دې لېونتــون تــه راغلــی یــې ؟.«
ځوان په ډېره حیرانی زما په لور سترګې راپورته کړې، ویې ویل
:
که څه هم شوال دې ناوړه او غیرمعقول دی، خو بیا به هم ځواب
درکړم.

»دا خو داسې وه چې زما پلار غوښتل ما د خپل ځان په څېر
ستر کړي او همدا راز زما تره همدا غوښتل چې زه د ده په څېر
شم.

مور مې هم فکر کاوه چې زه د دې د خاوند په څېر شم، او ویل
يې باید د هغه په پله لاړ شم او یو کشتی وان شم، ورور مې بیا
غوښــتل چــې زه د ده پــه څېــر شــم یعنــي یــو ښــه لوبغــاړی شــم!
زمـــا د فلســـفې ښـــوونکي....د موســـیقی اســـتاد...د منطقـــو
ښـــوونکي.........لنډه دا چـــې هـــره یـــوه غوښـــتل چـــې زه پـــه
راتلونکې کې د دوی په څېر شم ،

هر یوه غوښتل چې زه د دوی د شخصیت هنداره شم.

نو ځکه ماته دا ځای مناسب ښکاره شو.

کم تر کمه دلته زه په خپل واك کې یم او پخپله خوښه لکه څنګه چې یم ،هغسې اوسېدلی شم

بیا یې نابېره زما په خوا مخ راوګرځاوه، ویې ویل : ښه دا راته ووایه ، چې ته هم دلته د ورته مشکل له کبله راغلی یې ،غواړې یو څه زده کړې او مشوري تر لاسه کړې، که نه د کوم بل څه دپاره راغلی یې ؟!

ما ځواب ورکړ : نه ! زه یوازې دلته د معاینې دپاره راغلی یم ، غواړم دا ځای وګورم.

ځوان راته وویل : ښه ! ښه ! پوی شوم ! نو ته د دې لېونتون له دېوالونو اخوا په دې بل لېونتون کې اوسېږې!

دوه لوستي کسان

دېرمخکې د «افکار» په لرغوني ښار کې دوه لوستي کسان اوسېدل.

دوی دواړو له یوه بل سره کینه لرله او د یو بل پوهې ته یې په سپك نظر کتل.

دوی د دوو بېلو مفکورو خاوندان وو.

یوه یې د خدایانو او دیوتاوو پر شتون ایمان درلود خو دا بل بیا د دیوتاوو له وجوده منکر ؤ.

یوه ورځ چې پیروان یې هم ورسره وو،دواړه په بازار کې سره مخ شول.

دواړو هلته د خدایانو او دیوتاوو د شتون او نه شتون په اړه مناظره پیل کړه او هر لوري خپل دلیل وړاندې کاوه.

له څو ساعته مناظرې او مناقشې وروسته دوی له یو بل څخه بېل شول.

په هم هغه ماښام هغه یو یې چې دخدایانو له وجوده منکر ؤ، کلیسا ته لاړ، په منبر کې په سجده پرېوت، خدایانو ته یې زارۍ کولې چې د هغه غلطې عقیدې ښښنه ورته وکړي چې ده پخوا لرله.

ویل کیږي چې په همدې ساعت کې هغه دویم کس چې د خدایانو په وجود یې ایمان درلود، خپلو ټولو سپېڅلو کتابونو ته اور واچاوه ځکه چې د ده عقیده اوښتې وه او دخدایانو له وجوده منکر شوی ؤ.

***

دوه ماشومان

د شاهي ماڼۍ تر مخ زرګونه خلك راټول شوي وو. په ډېره ناکرارۍ يې پاس د برنډې خوا ته کتل.

د ټولو په شونډو يوه مرموزه موسکا خوره وه او په څېرو کې يې د يوې سترې خوښۍ نښې له ورايه ښکارېدې.

په برنډه کې څوکيداران يوې خوا ته شول، پرده يې کش کړه، پاچا راووت، لاندې فضا د (پاچا زنده باد) نارو په سر واخيسته، پاچا راوړاندې شو،ل اندې يې خلکو ته وکتل، موسکی شو او د لاس په خوځولو يې له ټولو مننه وکړه.

ټول خلك غلي شول، يوه ژوره خاموشي شوه، پاچا وويل:

»ډېره مننه ښاغلو!

- اجازه راکړئ چې تاسې ته او د دې ايالت ټول بختور اولس ته د نوي شهزاده د پيدايښت په موخه د زړه له کومې مبارکي وړاندې کړم. زه پوره ډاډ لرم چې دا نوی زېږېدلی شهزاده به زموږ د درنې کورنۍ او د دې ټول هېواد نوم په نړۍ کې روښانه کړي او انشالله تاسې ټول به په ده باندې وياړئ.

هغه به د دې ستر سلطنت نوی وارث وي او همدا راز د دې سلطنت يوه روښانه راتلونکی او پرمختګ په هغه پورې اړه لري او د دې ايالت کاميابي د هغه په لاس کې ده.

زه خپلې خبرې په همدې ځای پای ته رشوم.

تاسې خوشاله اوسئ او ښه ساتېری ولرئ.«

پاچا بېرته شاهي ماڼۍ ته ننوت.

ټولو خلکو لاشونه وپرقول، له خوشالۍ یې چیغې او غالمغال پیل کړ، سندرې یې شروع کړې او مستۍ یې ټوله فضا په سر واخیسته.

خو په اصل کې دوی د یوه مستبد واکمن لپاره نڅاګانې او خوشالۍ کولې .

هغه څوک چې په راتلونکې کې به په دوی واك چلوي او د دوی په غاړو کې به د ظلم زنځیرونه ور اچوي.

په کمزورو به نور هم ژوند راتنګ کړي ، د هغوی له بېوزلۍ څخه به ناوړه استفاده واخلي او په بدنونو کې به یې ارواوې ووژني.

دې ساده خلکو د ځان لپاره د همداسې یوه سرنوښت په ټاکلو خپل نوي امیر ته سندرې ویلې، نڅېدل او مستۍ یې کولې. بالکل په همدې وخت کې چې په شاهي ماڼۍ کې نوی شهزاده وزېږېد ، د ایالت په بله څنډه کې یو ماشوم هم دې نړۍ ته سترګې خلاصې کړې. په داسې حال کې چې خلکو د خپل راتلونکې مستبد په خوښۍ کې مستۍ او نڅاګانې کولې او پرښتو د دوی په کم عقلۍ او بېوزلۍ ویر کاوه، هلته لرې په یوه کوچنۍ، تیاره او ړنګه جونګړه کې یوه ناروغه او کمزورې ښځه په یوه کلك او پیوند توشك ناسته وه، سترګې یې له اوښکو ډکې وې او په ډېره مایوسۍ یې خپل نوي زېږېدلي ماشوم ته کتل او هغه یې په خپله سینه پورې یې ټینګ نیولی ؤ.

له خو ورځو راهیسې دا وړې ښځه ټول انسانیت له پامه غورځولې وه. خاوند یې د پاچا لخوا په زور د جنګ ډګر ته لیږل شوی ؤ او هلته د مرګ خوني خپرو د تل لپاره له خپلې مېرمن څخه بېل کړ. اوس خدای یو وړوکی ملګری ورته راولېږه چې ستر شي او د دې لپاره یوه ګوله ډوډۍ پیدا کړي.

کله چې ټول خلك د خپلو کورونو په خوا تیت او پرك شول او په ټوله سیمه د یوې ژورې خاموشۍ څادر وغوړېده.. بدمرغې ښځې خپل ماشوم زوی پخپل ورانه څملاوه، هغه ته یې سیخ سیخ کتل، بیا یې یو دم له سترګو پنډ اوښکې په وچو آننګو راورغړېدې، چې د ماشوم په تنکي بدن لګېدې او داسې ښکارېده لکه دا چې پخپلو د ې اوښکو سره خپل ماشوم لمبوي.

په ډېر بې سیکه او کمزوري غږ یې ماشوم زوی ته وویل:
»ولې دې خپله معنوي نړۍ پرېښوده او زما په دې خوار او بدبخته ژوند کې دې ځان راسره ګډ کړ !..
ولې د پرښتو له نړۍ او د هسك له سپېڅلي کوره د انسانانو دې بدبخته کور ته راغلې چې پرته له کړکې،زحمتونو،ظلمونو او ژړاګانو په کې هیڅ نشته !!..

داسې یو ځای چې هر څوك د خپل ځان غم اخیستي او هیڅوك د بل په کیسه کې نه دي.....

زه له دې اوښکو پرته هیڅ نه لرم چې تاته یې درکړم ، آیا ته دا خوښوې چې د شیدو پر ځای دې په دې اوښکو رالوی کړم !؟ زه د ورېښمو تاوده کالي نه لرم چې تاته یې درواغوندم، زما دا نري،وچ کلك او لوڅ مړوندونه به تا له یخنۍ وژغوري !!

آه...څاروي هم ټوله ورځ په وښيانو کې وڅري، ماښام بېرته خپلو کورونو ته ډك نس راستانه شي، مارغان هم په دانو ځان موړ کړي او پخپلو ځالو کې ښه بې غمه ويده شي خو....... زما ګرانه !! زما د زړه ټوټې!!

ته له يوې مينه ناکې، کمزورې اوعاجزې مور پرته په دې نړۍ کې هيڅ نه لرې، زه يوازې تاته مينه درکولی شم، نور له ما سره هيڅ نشته.«

بيا يې په سلګو،سلګو وژړل.... ماشوم يې ورپورته کړ....خپل نري مړوندونه يې ترې تاؤ کړل او په سينه پورې يې کلك ونيو، داسې ښکارېده لکه خپل ماشوم چې بېرته له خپل وجود سره يو کول غواړي او د خپل وجود يوه حصه يې ګرځوي لکه لړه شېبه وړاندې چې ؤ.

خپلې سرې او اوښلنې سترګې يې د آسمان په لور پورته کړې، ويې ويل:

»خدايه پاکه !! زما د وطن په دې بدمرغه اولس ورحمېږې.«

په دې وخت کې توره وربځ د سپوږمۍ له مخې لرې شوه ، زرينې وړانګې يې د يوې ويجاړې کوټې له کړکۍ راننوتې او د دوو غاړه غړۍ جسدونو پر مخونو ولګېدې.

لومړی نظر

دا هغــه شـېبه ده چــې د ژونـد خمــار لــه وېښــتوبه جـلا كــوي .
دا لـــومړۍ شـــغله ده چـــې د زړه كـــور پـــرې رڼـــا كيـــږي.
دا لومړنۍ جادويي نغمه ده چې د زړه په زرينو تارونو كې پيدا كيږي .

دا هغــه لنډه لمحــه ده چــې پــه كــې د روح پــه مــخ د زمـانې ټـول رازونه سپړل كيږي، ستركې د شپې ټول رنګونه او رمزونـه ويني او د وجدان بوختياوې له نژدې څاري.

دا هغه وخت دی چې د ابديت له رازونو ټولې پردې پورته كيـږي.
دا هغه تخم دی چې د مينې ستر ديوتا يې پخپلو مباركو لاشونو توږي، د محبوب لېمې يې د مينې په كرونده كې كري ، د مينې او مـيلان پـه ارامـه فضـا كـې وده كـوي او پـه پـای كـې يـې اروا پخپلو نازكو ګوتو ريبي.

د محبوب د سـترګو لـومړی نظـر د هغـې اروا پـه څېـر دی، چـې د بې پايانه سمندر د څپو په سر يې پروازونه كول، هغـه وخت چې خدای پاك وويل

«كن» او دا مځكې او سمانونه منځ ته راغلل.

***

د واك تږي

يو ځل مې په يوه جزيره کې يو غټ ډېر وليد چې سر يې د انسان ؤ او د اوسپنې پښې يې وې.

هغه درګرده لګيا ؤ، ژر ژر يې په يوه لاس د سمندر اوبه ښښلې او په بل لاس يې د مځکې خاورې خوړلې.

زه تر ډېره په چرت کې ورته ولاړ وم، وروسته ورغلم، ترې ومې پوښتل:

ـ آيا ته لا نه يې موړ شوی!

له دومره خوراك او ښښاك وروسته هم ستا تنده او لوږه نه ده ختمه شوې او ته نه يې مطمين !؟.

زما خواته يې راوکتل، ويې ويل:

ـ ولې نه ! له ډېره ښښاکه او خوراکه زياتې ستړی يم، زړه مې هم راډکيږي خو له ما سره دا وېره ده چې سبا به بيا د ښښلو لپاره اوبه او د خوراك لپاره مځکه نه وي.

***

د قبرونو کړیکې

اوس هم د لیکوال یوه په زړه شهکاري لنډه کیسه:

امیر د انصاف په کرسۍ ناست و، ښي او کیڼې خواته یې د سلطنت پوه کسانو ډډې وهلې وې، د پخو عمرونو څېرو څخه یې د علم او پوهې نور وریږده، شا او خوا یې پوځیانو توري پړقولې او نیزې او چتې نیولې وې، مخامخ د لیدونکو ګڼه ګوڼه وه، ځنې داسې وه چې د لیدو هیلې راکش کړې وو او ځینې بیا د پرېکړو په انتظار و، سرونه زوړند، سترګې ټیټې او ساده نیولې وه، داسې تابه وې د امیر په سترګو کې کوم قوت دی چې هغوی باندې یې وېره او ډار حاکم کړی او زړونو کې د هغه خواته د مېلان تخم او د پرېکړو ساعت رانږدې شو، امیر لاس پورته کړ او په لوړ غږ یې وویل(مجرمان یو، یو زما مخې ته ودروئ او ووایئ! د هغوی جرم او ګناه څه ده؟)

د جېل دروازه پرانیستل شوه، تور دېوالونه داسې ښکارېدل لکه د یوه خونړي ځناور ستونی! څلورو خواوته زنځیرونو او زولنو د شرنګار سره د بندیانو د ویر او ماتم غږونه پورته شول خلکو سترګې پورته کړې، ورمېږونه یې یوې بلې خوا واړول تا به وی چې د قبرونو څخه مرګ د ښکار د لیدو په خاطر راوتلی او د قانون څخه مخکې کېدل غواړي، لږ ځنډ وروسته دوه پوځیان د یوه ځوان سره د عدالت کوټې ته دا دننه شول، د مجرم څېره د متانت او صبر هنداره وه، د مجرمینو ځای یې ورته‌ېل واهه او پوځیان دوه ګامه شاته شول، امیر څو دقیقې

سترګې پکې ښخې کړې او ويې پوښتل(...ددې ځوان ګناه څه ده؟)
زما مخې ته داسې په لوړ سر ولاړ دی ته به وايې د عدالت کوټه کې نه، د ویاړ کوم ځای کې ولاړ دی!).
د سلطنت د ارکانو ځينې یوه ځواب ورکړ(دا قاتل دی، پرون ده د حکومت یو مشوول پوځي هغه وخت وواژه چې د کلو په دوره وتلی، هغه یې ځمکې باندې غورځولی و، سینې لاندې کړی واو بیا یې وژلی و او په کوم وخت کې چې ونیول شو په وینو ککړه توره یې لاس کې وه).
امیر له زیاتې غوسې ولړزېده د غضب او قهر غشي یې له سترګو په وربېدو شول او په عوصه یې وویل(دی بېرته هماغه تورتم ته بوځئ، په زنځیرونو یې وتړئ او سبا یې پخپله توره سر غوڅ کړئ، جسد یې ځنګل کې وغورځوئ!
تر څو غوښه یې د مارغانو خواړه شي او باد یې د خوسا جسد بوی خپلوانو او دوستانو ته ورشوي!
ځوان یې د جېل خواته بوته د خلکو سترګو تعقیب کړ او فضا د سړو اشوېلو څخه ډکه شوه، راشه! ای د مضبوط جسم او ښایسته څېرې پېغلې!
پوځیانو یوه نازك اندامه او ښایسته ښځه راونیوله او رامخکې شول، د هغې په څېرې کې د خپګان او نا امیدینښې وې، سترګې یې له اوښکو ډکې وې او ولو باندې د پښېمانتیا بار پروت و، امیر چې ولیده ویې پوښتل(او ددې بدې ښځې جرم

څه دی؟ زما مخې ته داسې درېدلې لکه د حقیقت تر څنګ سیوری!...)

یوه پوځي ځواب ورکړ ((دا یوه بدکاره ښځه ده، پرون شپه یې د ملګري غېږ تودوله، مېړه ولیده پولیس ته یې وسپارله او ملګری یې تښتېدلی...)).

امیر په غور د هغې خواته ولیدل، د قهر او غصې څخه یې غاښونه وچیچل او امر یې وکړ((داد جبل تورو کوټنو ته دننه کړئ! از غو باندې یې وغورځوئ تر څو خپل پالنګ ورپه یاد شي کوم چې دې ناپاک کړ، په شاتو کې ورته د مرغوني اوبه ګډوئ او پرې څکئ یې! تر څو د هغو ښکلولو خوږوالی ور په یاد شي چې د خاوند پرته بل سره مذهب او قانون دواړو کې حرام دی او سبا سهار یې لوڅه کړئ، ښارته یې وباسئ او وبیا یې سنګسار کړئ، جسد یې همالته پرېږدیتر څو غوښې یې لېوان وخوري او هډوکې یې چینجي شوري شوري کړي)).

ښځه د جبل په تیارو کې ورکه شوه پدې وخت کې لیدونکو د امیر پر عدالت او انصاف حیرانوونکې خوښي هم څرګندوله او د ښځې پر غم ځېلې خبرې او له درده ډکو لیدو افشوس هم...!

پوځي یو کمزوری بوډا رامخې ته کړ، هغه لړزېدونکو پښو باندې راروان په عاجزي یې څلور خواته وکتل، له درده ډکو سترګو څخه یې خپګان ، محتاجي او بدبختي ورېده، امیر چې د هغه خواته وکتل په حقارته ډکې لهجې یې پوښتنه وکړه((... او ددې ناپاک کس ګناه څه ده؟ داسې درېدلی لکه په ژوندیو کې مړی!)).

یوه پوځي خواب ورکړ((دا غل دی، پرون شپه يې لکه کليسا غلا کړې خو معصومو راهبانو نيولی، د پلټلو په دوران کې د کليسا لوښی هم ورڅخه پيدا شوي...))

امير دهغه خواته داسې وکتل لکه وړی تپوس چې د وزرماتې مرغۍ خواته ګوري، په لوړ غږ يې وويل(... دی د جېل تنګو او تيارو ځمکتليو ته ورواچوئ، په فولادي زنځيرونو يې وتړئ او سبا سهار يې يوې لوړې ونې ځوړند کړئ، غاړه کې ورېښمين پړی واچوئ او چې ساه يې وختله بيا يې هم مړی ځوړند پرېږدي تر څو چينجي يې بند ، بند او تس نس کړي او بيا يې په هوا کړي)).

غل يې زندان ته بوته او خلکو پخپلو مينځو کې ګنګوسې پيل کړل، دې بې ايمانه بوډا د مقدسې کليسا د لوښو د غلا کولو جرئت څنګه کړی؟)).

امير د انصاف له کرسۍ راښکته او د پوځيانو مينځ ، مينځ کې روان شو، د سلطنت غړی هم شاته وريسې په حرکت شول، ليدونکي ورو ورو خواره شول او د بنديانو بې هيلې اشوېلې او کړيکې فضا کې داسې تاوېدې لکه د د پوالونو سيوری!

څه چې بايد شوی وي وشول خو زه همالته درېدلی پاتې شوم، د هغې هندارې په بڼه چې د متحرك شي مخې ته اېښودل شوي وي، ما هغو قوانينو باندې فکر کاوه کوم چې انسان د انسان لپاره جوړ کړی او هغه حماقت ته مې زړه پرسېدلی وه چې نړۍ ورته عدل او انصاف وايي، د ژوند د اسرارو پته مې لګوله، تر دې چې ماغزه مې خراب شول د فکر نيلی مې داسې وشلېده

لکه چې شفق وربځو کې پټ شي، له هغه ځايه لاړم زړه کې مې ویل:((واخښه د ځمکې عنصرونه زېږېښي، پشونه او وزې واښه پښو لاندې کوي او خوري، لېوان بیا پشونه او وزي ښکار کوي او ګرګدن بیا لېوه وژني، زمری بیا ګرګدن څېرې کوي او مرګ زمری له مینځه وړي...

ایا کوم څوك شته چې د ژوند دا ټول اجزا ځان سره ونغاړي؟ په خدا او خوښۍ یې ولوبوي او ځان ته یې جذبوي! ایا داسې کوم قوت شته؟ چې قاتل او مقتول ، زنا کار او ملګری غل او د کلیسا هغه پادریان چې مال یې غلا شوی داسې عدالت کې ودروي چې د امیر لدې عدالت څخه ډېر لوړ او غوره وي...)).

په دوېمه ورځ زه ایله ښار څخه وتلی، شنو سیمو ته لاړم، چې سیمې ته نژدې شوم ومې لیدل، چې د یوه نارینه جسد ونه کړې ځوړند دی، د یوې ښځې لوڅ جسد هغو تیږو مینځ کې پروت دی کومو باندې چې دا سنګساره شوې او د یوه ځوان تنه خاورو او وینو کې لیت پیت پرته ده او سر یې تر څنګ ګوښې غورځېدلی، ودرېدم ددې صحنې وېرې زما پر سترګو پرده وغورځوله، سترګې مې پورته کړې وینو کې ککړو جسدونو مینځ کې مې د مرګ د سیوري پرته، څه ونه لیدل...

غوږ شوم د انساني قانون ښکار باندې مې د کارغانو د کاغ ... کاغ او د نېستۍ د کړیکې پرته څه وانهورېدل، د زړه ټوټې! چې تر پرونه د ژوند غېږې کې وې، نن د مرګ منګلولو ته لوېدلې!

... درې کسان! چې په عامه اصطلاح یې د قانون څخه سرغړولې و او ړانده قانون په ډېرې بې دردۍ سزا ورکړه.

درې هستې! چې جهالت مجرم وبلل... ځکه چې هغوی کمزوري و او قانون د مرګ غېږې ته وسپارل، ځکه هغه قوي و.
یوه کس بل وواژه، نړۍ وویل((... دا ظالم قاتل دی)) خو چې امیر بیا هغه وواژه بیا یې وویل : ((داغل دی)) خو چې امیر ژوند ترې واخیست همدې خلکو ویل: ((امیر د احترام وړ دی)).
یوې ښځې د مېړه امانت کې خیانت وکړ هر واړه زاړه وویل: ((دا رنډۍ ده)) خو امیر چې بربنډه کړه، لوڅه یې بازارونو او کوڅو کې وګرځوله او د ټولو وړاندې سنګساره کړه خلکو وویل: ((امیر د شرافت ټوټه ده)).
خو د ژوند څخه د انسان محروموول چا د عظمت سبب او نښه ګرځولې، ښځه چې د مېړه امانت کې خیانت وکړي بدکاره ده، خو د هغې لوڅول چا ښه کار بللی؟ موږ د بدۍ مقابله د هغې څخه لوی بدۍ سره کوو او وایو دا قانون دی، موږ فساد په فساد ګډوو او چغې وهو!! دا ناموس دی، موږ پر جرم د غالب کېدو په خاطر نوی جرم کوو او ونعرې وهو! دا انصاف دی.
ایا امیر کله د خپل دښمن سر په توره نه ده غوڅ کړی؟ ایا هغه کله د لاس لاندې کس ځمکې په زور ندي قبضه کړې؟ ایا کله کومې ښایسته ښځې دهغه شهواني جذبو کې پوتان نه دی راپورته کړی؟ ایا ټول ژوند کې یې ځان لدې ګناهونو ساتلی چې د هغه لپاره د قاتل وژل، د غله دار ته خېجول او زناکار سنګسارول جایز ګرځېدلی؟ دا څوك و چې د اعدام په خاطر یې غل ونې پورې ځوړند کړ؟ ایا پرېښتې راټیټې شوې وې، یا هم خلك و چې څه په لاس ورځي د مور د شېدو په شان یې خوري،

دا څوك وه چې د قاتل سر يې غوڅ كړ؟ يا هم هماغه پوځي و چې خلك وژني او وينې يې د اوبو په څېر څكې، دا څوك و چې زنا كاره يې سنګسار ه كړه؟ ايا ټوله شپه په عبادت بوخت كسان راوتلي و؟ ياهم هماغه كسان و چې تل ګناهونو كې ډوب وي او دشپې په تيارو كې لوبېږي.
قانون... قانون څه دی؟

كوم وخت كې پرښتو انسانانو ته ويلې چې ((كمزوري له ژوند څخه محروم كړی! ګنهګار ووژني او خطا كاران له پښو وغورځوي!)) ماغزه مې همدې شوچونو سره لاس كرېوان و او جذبې مې دې افكار و په مخه كړې وې، په همدې وخت كې مې د چا د پښو غږ واورېد ، ورو ورو رانږدې كېده ومې ليدل يوه ځوانه ښځه دوېرې څلورو خواووته ګوري، د ونو له ځنګل څخه راووځي او جسدونو ته ځان ورشوي.
چې د ځوان غوڅ شوی سر يې وليد د زياتې غصې څخه په لړزې شوه، مخكې ورغله او هغه يې په لړزېدلو لاشونو را اوچت كړ، له ستركو يې اوښكې روانې شوې، د هغه ګډوډ وېښته يې لاس كې ونيول او داسې له درده ډكه ژړا يې پيل كړه چې د زړه له تل څخه يې راوتله، چې د ژړا او كريكو او نا امېدۍ د يرغل مقابل كې مغلوبه شوه سمدستي يې په لاشونو د قبر كندل پيل كړل.
ديوه اوږده قبر تر جوړولو وروسته يې د ځوان جسد كش كړ او وويې غورځاوه په ډېره سختي يې سر راواخيست او دهغه د دواړو ولو مينځ كې يې كېښود. قبر باندې خاورې وغورځولې

او توره يې قبر باندې ودروله، کله يې چې غوښتل روانه شي ور مخې ته شوم، زما په ليدويې ټکان وخوړ، د زياتې وېرې داسې ولړزېده چې پر ځمکې ولوېده، ګرمې ګرمې اوښکې له سترګو د باران په شان ورېدې شور اشوبلې وايست او ويې ويل: ((که ته غواړې امير ته زما شکايت کولای شې! زما لپاره دا ښه ده چې مړ شم او هغه چاسره يو ځای شم چې زه يې د بدنامۍ له منګولو خلاصه کړم، ولې د هغه جسد سپيو او وحشي ځناورو ته پرېږدم ...))

ما وويل : ((معصيب ځپلې خورې! ما ستا راتګ وړاندې پردې ځوان وير کاوه، له مامه وېرېږه! ماته ووايه! ده څنګه د بدنامۍ له منګولو ژغورلې يې؟

له زيات درد څخه په سلګو شوه او ويې ويل: ((... امير زموږ کلي ته يو مامور د مالې راټولولو په خاطر رالېږلی و، کله چې هغه وليدم يوه وېروونکې خوشي او ځلا يې سترګو کې پيدا شوه، زما پر پلار يې ډېره درنه ماليه کېښوده، دومره درنه چې خان هم نه شو ورکولای ، د ماليې د نه پوره کېدو په بدل کې هغه زه راونيولم تر څو د امير محل ته مې ورشوي، ما په ژړا تر ې د ترحم غوښتنه وکړه خو ويې نه منله، د پلار سپين ږيري توب مې ورته واسطه کړ خو زړه يې نرم نه شو، مجبوره شوم چيغې مې کړې.

او د کلي له خلکو مې مرسته وغوښتنه، د اځوان چې زما نامزاد هم و راغی ا و زه يې د هغه ظالم له منګولو خلاصه کړم.

د امیـر د مـامور غصـه لـه حده زیاتـه شـوه او غوښـتل یـې هغـه ووژني خو ځوان یې ور دمخه شو مخامخ دېوال کې ځوړنده تـوره یې راواخیستـه، مامور یې پرځمکه وغورځاوه او پـه یـوه لاس یـې هغـه لـه مینځـه یـوړو، مېړانـې هغـه ته‌ښتـې تـه اړ نـه ایسـت، د عـامو مجرمـانو او قـاتلانو دا کـار وي چې تېښـته کـوي خو دا د مېړانـې او زړورتیـا پیکـر همالتـه درېـدلی و تـردې چې پـوځې راغلی او ویې نیوه...)).

زما خواته یې داسې راولیدل چې زما د زړه ټوټې یې وا لـوزولې او سینې کې د غم د اور لمبو ته لمن ووهله، ګړندي ګامونـه یـې واخیستل او له هغه ځایـه لاړه، پـه فضـا کـې د هغـې لـه درده ډك غږ او کړیکې چورلېدې.

د لږ ځنډ وروسته ما ولیدل یو ځوان چې په لستوڼي یې خېره پټه کړې، دې خواته را روان دی د ښځې جسد ته چې راورسېد خپـل کوټ یې وایست او د هغې پر بربنډ وجود یې ورواچاوه بیا یـې په تـوره قبر وکنـه، ورو یـې جسـد پورتـه کړ او هلتـه یـې خښ کړ پداسې حال کې چې له سترګو یـې اوښـکې لکـه بـاران ورېـدې او ځان یې نشو کنټرولولی، پر قبر یـې خـاورې را انبـار کـړی او شا او خوا بوټو ځخه یـې ګلان را وښـکول یـوه ګیـډۍ یـې تـرې جـوړه کړه او قبر باندې کېښوده، چې د تګ اراده یې وکړه ما ودراوه او ورته ومې ویل: ((د امیر د حکم ځخه دې سرغړونه وکړه او تـر کـاټو لاندې شـوی جسـد دی د ښـکاري مرغیـو لـه خـوراك نـه وژغـوره...))

زما خواته یې ولیدل، سترګې داسې درد او غم څخه درنې اوسرې وې چې پخپله یې د غم کینه بیانوله. ژوره ساه یې واخیسته او په درده ډك غږ یې وویل: ((... زه هماغه بد نصیب انسان یم، د چا له وجې چې دا سنګساره شوه، مور د هغې ورځې راهیسې یو بل غوښتل، چې ور کوټې و او کورونو کې مو لوبې کولې، د عمر سره یو ځای زموږ مینه هم پخېده تردې چې دا زما ملکه و ګرځېده.

او خدمت یې ما خپل ایمان باله، مینې د هغې خواته کش کولم او چې ومې لیدل داروا هر مې ته وقت شوی سینې کې مې ځان ورکړ، یوه ورځ د ښار څخه بهر وتلی وم په همدې ورځ یې پلار هغه په زور داسې یو چاته نامزد کړی و.

چې دې کرکه ترې درلوده کله چې بېرته راغلم نو له دې پېښې خبر شوم ورځې مې تورو شپو باندې بدلې شوې او ژوند مې یوه بدبختي او عذاب وګرځېد کوښښ مې وکړ خپل جذبات ساړه او د زړه غوښتنې ووژنم خو مینه راباندې غالبه شوه او زه یې غلی او په پټه توګه داسې هغې ته وروستم کله یو بینا چې ړوند چېرته بیایې، د نیکه بخته ماته د هغې د نوره ډکه سترګو او له نغمو ډك غږ و اورېدو موقع په لاس راغله، ما ولیدل چې هغه یوازې ناسته ده او خپل قسمت باندې ژاړي، خپلې هغې مینې باندې ژاړي چې د شوکاله کېدو وړاندې ټولنیزو جهالتونو له مینځه یوړه لږ لرې ترې کښناستم، چوپتیا زموږ خبرې وې او سپېڅلتیا زموږ ساتونکی، خو افسوس! یو ساعت نه و تېر شوی چې یې راغی، زما په لیدو د هغه د دښمنۍ جذبه راویښه

شوه، په وحشي لاشونو يې د نازك ورمېږ څخه ونيوله او مخكې يې روانه كړه، چيغې كړې:

((... اى خلكو! راشئ!! رنډى او ملګرى يې وګورئ!...))

ګاونډيان يې راورسېدل او ددوى تر خبرېدو وروسته پوليشو هم ځان راورساوه، ظالم مېړه د بې رحمه پوليشو منګولو ته ور وسپارله او هغوى په زور داسې بد حالت كې كش كړه چې دې وېښته شكول او كالي يې څېرې كول پاتې شوم زه، زما نيول خو پرځاى پرېږده، چا د اونه پوښتل چې ((ته څوك يې؟))

ځوان پر خپلو كاليو څېره پټه كړه او د ښار خواته ببرته روان شو او زه پخپل ځاى كې درېدلى وم په غورمې د ا حالت ليده او ساړه اشوېلي مې ايستل، كله به د هوا په څپو كې حركت پيدا شو، ونې كې ځوړند ځوان به يې وخوراوه داسې تا به وى فضا كې موجود و، ارواو څخه غواړي چې له دار څخه مې را كوز كړي او د غيرت او مينې د شهيدانو تر څنګ مې ويده كړي يو ساعت وروسته شلېدلو كاليو كې يوه زړه ښځه رابښكاره شوه ځوړند مړي ته چې راورسېده، ودرېده چيغې يې كړې او ټټر يې واهه، ونې ته وختله او پړى په خپلو غاښونو وشكاوه، جسد ځمكې ته راوغورځېد، داسې لكه چې اوبو ته يوه ناولې توټه راوغوځي، ښځه له ونې راكوزه شوه او د هغو دوه قبرونو تر څنګ يې نوى قبر وكېنده جسد يې خښ كړ.

او تر خاورو ور اچولو وروسته يې دوه لرګي راوړل، صليب يې ترې جوړ كړ او د قبر سركې وټومبه، كله يې چې د تګ په نيت مخ واړاوه ما ورولـه او تـرې ومـې پوښـتل: ((څـه مصـيبت دربانـدې نـازل شـوى چـې د يـوه غلـه د خښـولو پـه خـاطر دلتـه راغلې))

په اوښکو ډکو سترګو چې د زيات درد او ژړا څخه پړسېدلی وې زما خواته وليدل او ويې ويل: ((دا زما سپېڅلی او ګران مېړه دی، تر پرونه زما د غمونو ملګری او اولادونو غمخور و... د هغو اولادونو پلار چې مشر يې داوو کالو، کشر يې ترې پورې دی او همدا اوس د لوږې چيغې وهي...
د اغل ندی بزګر دی او د کليسا ځمکې يې قولبه کولې، ددې کار په بدل کې به پادري دومره ورکول چې د ماښام به وشول او سهار ته به يوه ګولۍ مړی هم نه پاتې کېده هغه ټوله ځواني د کليسا ځمکو کې تېره کړه، د خپلو وينو او متو په زور يې د کليساښو شنه وساتل او حاصل ته يې برابر کړل خو ددې ردانه کار بدل او ګټه ده ته داوه چې کله سپين ږيری شو ډېر لږ کار به يې کاوه، نو ر و ناروغيو حملې پرې وکړې او چې هغوی وليدل کمزوری شوی له کليسا يې وايسته((... ځه ! کليسا اوس تاته ضرورت نلري، که زوی دې ځوان شو موږ ته يې راولېږه ستا دنده به وروسپارو...))
پادريانو ته يې زياتې زارۍ وکړې خو چې ويې ليدل هغوی باندې اغېزه نه کوي زه يې ورولېږم، ورغلم دعيسی (ع) په نوم مې قسم ورکړ او د ترحم غوښتنه مې ترې وکړه، په پرښتو او د الله (ج) نېکو بنده ګانو باندې مې ورته قسم ورکړ خو هغوی نه پر موږ رحم وکړ، نه هم زموږ پر ماشومانو، مېړه مې مجبور شو د مزدورۍ په نيت د ښار خواته لاړشي، له هغه ځايه هم مايوسه راستون شو ځکه چې په ښکلو ماڼيو کې اوسېدونکې هم د خدمت لپاره ځوانان په کارو کله چې د څلورو خواوو څخه مايوسه او نا امېده شو د خيرات ټولول يې پيل کړل خلکو هغه

دخیرات قابل هم ونه باله هر یوه به همدا ویل ((د تا په شان تنبل او حرام خورته خیرات ورکول جایز ندی)).
یوه شپه بیا داسې راغله چې لورې او غریبۍ بېخي بې وسې کړو، ماشومانو د لوږې له لاسه ځانونه په ځمکه وهل، تی خوری ماشوم به مې تیونه رول خو چې شیدې به یې پکې پیدا نکړې بیا به یې وغ... وغ ژړل ددې صحنې په لیدو ددې صحنې په لیدو زما د خاوند رنګ بدل شو او دشپې په چوپتیا کې یې د کلیسا هغې ته ځان وغورځاوه کومې کې چې پادري د شرابو او غلی ذخیرې جوړې کړې وې، یوه بورې وړه یې په شا کړه او غوښتل یې راووځي چې پادري پاځېد او هغه یې ونیوه ښه یې وواهه او کنځلې یې ورته وکړې چې سهار شو پولیشو ته یې وسپاره او ورته ویې ویل: ((د اغل دی، د کلیسا د سروزرو لوښی یې غلا کړ ی و)) پولیشو ونیوه او امیر د خپل حکم له مخې په دار وځړاوه تر څو تېوسان یې په غوښه خېټې مړې کړی یوازې په دې ګناه چې ده غوښتل هغې غلې باندې د ماشومانو خېټه مړه کړي کومه یې چې کلیسا کې د نوکرۍ په وخت را غونډه کړې وه.
غریبه ښځه لاړه، د هغې ګوډې خبرې یو تصویر وګرځېد او داسې هرې خواته خو شو تا به وې چې د ورېځو له چت سره هوا لوبې کوي.
د قبرونو مینځ ته لاړم، د هغه لړزېدنکي مجرم پشان چې د زړه درد یې خوله بنده کړې وي، له سترګو یې یو څاڅکی پر غمبورې راوڅاڅي او د هغه د ټولو جذبو ترجمان شي، ما څه باندې فکر کول غوښتل خو ما غزه مې ورته چمتو نشول، زه ولاړوم او د قبرونو له خاورو د مظلومیت کړیکه پورته کېده او د

خپل غږ راورشولو په خاطر مې تر غوږ ګرځي راګرځي... غلی ودرېدلی وم...
او ساړه اشوېلي مې ایستل ... که زما د ساړو اشوېلو شغلې پر شا او خوا ونو لګېدې نو لړزېدلی به وي، ریښې به یې غوځې شوي وي، په حرکت به راغلی وي، پخپلو ځانګو به یې امیر او د هغه د پوځ مقابله کړې او پخپلو تنو سره به یې د کلیسا دېوالونه پر پادریانه راغورځولي وي.
ودرېدم او ومې لیدل زما لیدو سره د هغه باندې د شفقت او مهربانۍ خوره او د غم خپګان تریخوالی ودرېد... د یوه ځوان پر قبر چې دیوه کمزوري او بې مرستې کوونکې پېغلې عزت یې وساته او هغه یې د لېوانو له منګولو خلاصه کړه، خو ددې شرافت او مېړانې په بدل کې یې سر غوڅ شو، پېغلې پدې خاطر توره پر قبر کې ښکته کړه چې د ظالم او جاهل حکومت په دوران کې د مېړانې د پایلې انجام د یوه داستان په بڼه خلکو ته یادګار پاتې شو...
د یوې ځوانې ښځې پر قبر، چې د جسماني غوښتنو تر راویښېدو وړاندې روحاني محبت او مینه یې خپله کړه او سګسار شوه یوازې پدې خاطر چې زړه کې یې د مرګ تر وخته مېین امانت ساتلو پرته هر څه مسترد کړي.
مین یې پدې خاطر پر قبر د ګلانو ګېډۍ کېښوده، چې تر مړینې وړاندې د هغه هستوي باندې رڼا واچوي د کومو مینې چې دې قوم ته سپېڅلتیا او امتیاز ورکړي او د مادیت ړانده او جهالت باندې اخته کړل.
د هغه غم ځپلي غریب پر قبر چې په خپلو متو یې د کلیسا د ځمکو او بڼونو خدمت کړی وه، دده په ځای له نورو قوي متو

کار اخیست، مجبور شو او غوښتل یې مزدوري وکړي او خپلو ماشومانو ته روزي وګټي خو چا له هغه کار اخیستل هم غوره ونه بلل، بیا یې ځان خیرات اخیستلو ته مجبور کړ خو دالله ج یو بنده هم خیرات ورنکړ، چې له هرې خوا مایوسه شو، کوښښ یې وکړ د هغې غلې څخه چې د زړه په وینو یې راټوله کړې وه یو څه ځانته راوباسي، د کلیسا د پادریانو ونیو او امیر د دار تختې ته وخېژاوه، مېرمن یې ځمکه پر قبر صلیب جوړ کړ چې د شپې په چوپتیا کې ستوري دی پادریانو پر ضد شاهدان ونیسي.

لمر د شفقت په پردو کې پټ شوی وه، داسې تا به وې چې انسان د مصیبتونو په لیدو ستړی شو او زیاتو ظلمونو او تېریو له هرڅه غورځولی، ماښام د تیارې او چوپتیا د یوه درونډ څادر پشان را روان و، ما د اسمان خواته ولیدل د قبرونو او د هغوی د اسرارو او رمزونو خواته مې لاس پورته کړ او په لوړ غږ مې وویل:

((ای زړورتیا او مېړانې ! د استا توره ده چې خاوره کې ښکته شو!))

((ای مینې! دا ستا ګل دی چې د اور شغلې سره رانغاړي!!))

((اوی ای مسیح ناصري! دا ستا صلیب دی چې د شپې تیاور پټ کړی!!))

***

زهر او اوبه

(لنډه کيسه)

د منې په يوه زرين دور چې نظرونه يې تېر ايستل د شمالي لبنان د(تولا) اوسېدونکې چې يو سهار د کليسا په خواکې راټول شوي وو، د (فارس) په نابېره تري تم کېدو اند ېښنمن وو.

دې خبرې ته ټول حيران وو چې هغه څنګه ښکلې او ځوانه مېرمن چې ايله شپږ مياشتې يې کېدې چې په ښه زور او شور کې يې واده کړی وه، پرېښوده!

،،فارس،، په نابېره د خپلې قبيلې سردار او سرداري ورته په ميراث پاتې وه. اوس خو ايله د ۲۹ کلونو و، خو د هغه شخصيت په ټول پوره و، ځکه خو يې درناوي او احترام ته قبيلې خلك اړ وو.

د پسرلي په موسم کې يې چې ،،شوسان،، سره واده وکړ، نو د هرچا په خوله به دا خبره وه:،، ځومره بختور دی، د دېرش کلنۍ له عمر نه دمخه ورته هغه نيکمرغي په برخه شوه چې د مادي ژوند پورې اړه لري.،،

خو ددې ورځې په سهار چې د ،، تولا،، اوسېدونکې له خواږه خوبه راويښ شول نو په دې حيران وو چې ،،فارس،، له خپلوانو او دوستانو پرته څنګه او چېرته لاړ؟ د دوی په زړونو کې شکونه پيدا شول او په دې لټه کې شول چې دا راز مالوم کړي چې د

هغه په بنا ,,فارس،، خپله ځوانه اوښکې مېرمن ، کور، کلی، شتمني او دقبيلې خلك پرېښي وو.
د شمالي لبنان د ټولني طرز د نورو نظامونو په پرتله اشتراکي نظام ته نږدې دی، ټول د ژوند په استراحت او ستونزو کې يو له بل سره په خلاص مټ لاس کوي او دا ددې خلکو په فطرت کې اخښل شوي دي.
د همدغه ټولنيز مزاج پر بنسټ د ,, تولا،، اوسېدونکي د خپل کار څخه بې پروا د ,,تولا،، د کليسا په خواکې راغونډ شوي او په نابېره تلو يې خبرې او اټکلونه کول. د خلکو تر منځ ګونګوسې وه چې پادري راورسېد. په څېره کې يې اند ښنې ښکارېدې.
خلك په پادري راټول شول او د ,,فارس،، په باره کې يې راز راز پوښتنې پيل کړې، خو پادري هېڅ ځواب نه ورکاوه، غلی ولاړ و، لږه شېبه وروسته يې وويل:,, هېڅ پوښتنه مه کوئ زما بچو! له مانه هېڅ پوښتنه مه کوئ!.
يوازې دومره راته مالومه ده چې له سحر نه لږ د مخه ,,فارس،، زما دروازه وټکوله، ورمې ببرته کړ، ومې ليدل چې هغه د خپل آس سره زما دروازې ته ولاړ و او په څېره کې يې غم او اند ښنې برېښېدې، ما په حيرانتيا پوښتنه ځنې وکړه ويې ويل:,, ستا نه د رخصت اخيستو لپاره راغلی يم، زه بل ملك ته ځم، اراده مې ده چې ژوند به ببرته نه راګرځم.
دايې وويل او ماته يې د يو دوست (نجيب) په نوم يو ليك راکړ او تاکيد يې وکړ چې لاس په لاس به يې ور رشوم، په اس سپور

شو او د سترګو په رپ کې مې له نظره تری تم شو. ماته یې دومره وخت هم رانه کړ چې ددې د تلو وجه مالومه کړم، په څه چې زه خبر وم تاسې مې پرې خبر کړئ! نور له دې نه زیات له ما څخه په دې هلکه هېڅ پوښتنه مه کوئ.
د غوندې څخه یو تن وویل :،، نجیب په قبیله کې له هر چا ده ته نیږدې دوست و، ښایي هغه ته یې د ملك د پرېښودو ټول حالل په لیك کې لیکلی وي. بل پوښتنه وکړه: ،، تاسې د هغه مېرمن لیدلې ده؟،،
پادري ځواب ورکړ: هو، په همدغه سهار له عبادت نه وروسته د کړکۍ په خوا کې ناسته وه او په ځیر ځیر یې چېرته لرې کتل او داسې ښکارېده چې په خود نه وه. د ،،فارس،، په باره کې مې ترې پوښتنه وکړه ، مخ یې راواړاوه او ځواب یې راکړ: ماته هېڅ نه دي مالوم او په هېڅ هم نه پوهېږم . د ایې وویل او د ماشومانو غوندې په سلګو سلګو په ژړا شوه. د پادري خبرې لا خلاصې نه وې چې د قبیلې له ختیځ اړخه د ټوپك له ډز سره د یوې ښځې ژړا او چیغې واورېدل شوې.
دې حیرانونکې ډز او ژړا او ژړا ټوله فضا هیجاني کړه، خلك د لرې شیبې لپاره حیران او غلي ولاړ وو. خو یو دم ټول د غره په لور په منډه شول، کله چې د فارس د بنګلې د باغ مخې ته ورسېدل، د هرچا په زړه کې وېره خوره شوه، زړونه یې ودرېدل او په رنګونو کې یې وینو ځغل سست شو.
هغوی ولیدل چې نجیب په وینو کې ککړ پروت دی او تر خوا یې د فارس ښځه شوسان په چیغو چیغو له خپل سره

وېښتان شکول جامې يې ټوټې ټوټې کړې وې او په دردناك اواز يې ويل:،، دې ځان وواژه، خپله سينه يې په ګولۍ شورۍ کړه، خلك په داسې حيرت کې ولاړ وو، لکه هر يو يې چې د مرګ د پرښتې ګوتې په خپل روح محشوشولې، پادري مړي ته نيږدې شو، ويې ليدل چې د مړي په کيڼ لاس کې هغه ليك و چې سهار وختي ورته ده دفارس له غوښتنې سره سم په خپل لاس ورکړی و، مړي ليك دومره کلك نيولی و، لکه د هغه د ګوتو يوه برخه.

پادري د مړي له ګوتو په داسې ډول ليك راواخيست او جېب کې يې کېښود چې هېڅوك يې ونه ويني دوه درې ګامه وړاندې لاړ، خلکو د نجيب مړی د هغه کور ته ورساوه، د نجيب مور چې خپل يوازينی زوی په وينو کې ډوب وليد ، بې خوده شوه او پرځمکه راپرېوته.

ځينې ښځو وار له مخه د نجيب د مرګ تور د فارس په مېرمن شوسان ولګاوه، پادري خپل کور ته راغی، د کور دروازه يې وتړه، له جيب نه يې هغه ليك را و ايسته چې د نجيب له لاسه يې اخيستی و، په لړزېدلي غږ يې د ليك په لوستو پيل وکړ:،، نجيبه وروره! زه خپل وطن پرېږدم ، ځکه چې زما وجود نه يوازې دا چې ستا او د شوسان له پاره، بلکې زما له پاره هم يوه لويه بدمرغي ده.

ته ډېر شريف سړی يې، تا د خپل دوست چې ستا ګاونډی هم دی، په امانت کې هېڅکله هم خيانت نه دی کړی. دا هم ماته مالومه ده چې زما د مېرمنې شوسان په سپينه لمن تور داغ نه شته. خو له دې سره سره په دې هم پوهېږم چې کومه مينه چې

ستا او د شوسان زړه یې یو کړی دی ستا او د شوسان له وسې وتلې خبره ده.
تابه ډېر کوښښ کړی وي چې د شوسان مینه له زړه نه وباسې، نو بریالی شوی به نه یې، زه پوهېږم چې د سیندونو اوبو ته د شګو بند نه تړل کېږي. نجیبه، ته زما د کوچنیوالي راهیسې دوست یې، اوس هم ماته هغه وختونه په زړه کېږي، چې ما او تا به په باغونو، پټیو او د کلیسا په انګړ کې ګرځېدو.
زه په پاك خدای شوګند خورم چې اوس هم ته زما هم هغه شان دوست یې لکه څرنګه چې وې. زما هیله ده چې ته به هم ماته په هماغې نظر ګورې لکه څنګه چې مو تل یو بل ته لیدلي دي.
که نن یا سبا دې شوسان ولیده، نو ورته ووایه چې زه په هغې هېڅ بد ګمانه نه یم، زه اوس هم د هغې پاکیزه ګۍ سره مینه کوم او د مهربانۍ وړه یې ګڼم او چې ژوندی یم نو په زړه کې ورته درنښت لرم.
دا هم ورته ووایه کله چې زه په نیمه شپه کې بیدار شوم، ومې لیده چې د حضرت عیسی د تمثال مخته ناسته ده او په ژړا او فریاد یې د زړه د سکون د عا کوله او زما زړه د همدردۍ له جذبې ځخه ویلي ویلي شو. په دنیا کې داسې مثال نه شته چې د یوې ښځې د داسې یوې ربړې سره یې پرتله کړو چې یو خواته مین وي او بلې خواته یې مینه، شوسان غریبه په کشمکش کې اخته وه...
هغې غوښتل چې د ښځېتوب سپېڅلې فریضه په ښه توګه سرته ورشوي، خو دا یې هم نه شو کولای چې د خپلو جذبو ساه په

خپله وباسي، نو په دې خاطر زه ډېر لرې ځای ته په دې نیت ځم چې بیا به هېڅکله را ونه ګرځم. زه نه غواړم چې ستاسې پرورانديې د کانو دیوال جوړ شم.
په اخر کې زه هیله کوم چې ته به دمینې دا اړیکه له شوسان سره د ژوند تر وروستۍ سلګۍ پورې کلکه وساتې او دهغې ساتنه به کوې، هغې ستا له پاره خپل هرڅه قربان کړي دي، له دې کبله هغه ستا د هر ډول زړه شوي او مهربانۍ وړ ده او هر سړی یې باید له داسې یوې ښځې سره وکړي.
نجیبه! خدای دې وکړي چې ستا زړه تل پاك وي او پراخ زغم ولرې، خدای دې تاسې تل په خپل امان کې وساتي. ستا ورور فارس لیك له لوستلو وروسته پادري په جېب کې کېښود د کړکۍ په خوا کې کېناست، لرې یې د غره پر لور کتل، یوه شېبه به لاتېره نه وه چې یو دم ودرېد ، داسې ښکارېده چط هغه د خپلو فکرونو په راز پوه شوی وي.
هغه دقیق راز چې ظاهره په پردو کې پټ و، هغه وویل: فارسه! ته خومره چالاکه یې، زه پوه شوم ، تا غوښتل چې ځنګه نجیب مړ کړم او بیا ځنګه د هغې جرم نه برات واخلم، تاته د زهرو په بدل کې شات ورسېدل، تا نجیب ته توره په وربښمو کې لېږلې وه تا نجیب ته د لیك په ډول د اجل پرښته لېږلې وه.
هغه چې ځان واژه نو اراده یې ستا په لاس کې وه، هئ فارسه! ته خومره عیار یې پادري ببرته په چوکۍ کېناست، وار په وار یې سر ښوراو او په خپلو ګوتو یې خپله ږیره رانښکله او په شونډو یې مانا خیر زه تبسم خورېده لږه شېبه وروسته یې له الماری نه

د(افـرم سـراني) کتـاب راواخيسـت او د هغـه پـاك شـعرونه يـې زمرمه کول او کله ناکله به يې د مړي دکـور نـه د ژړا او فـريـاد پـه لور سترګې له کتاب نه پورته کولې‘‘.

لنډه کيسه

يوسف فخري د پېرش کلن ؤ چې لـه دنيـا او مـا فيهـا يـې لاس واخست تنها ، خاموش او د زاهدانـه ژوند تېرولـو لپـاره يـې هغـه ويرانـه خانقـا آبـاده کـړه چې د شمالي لبنـان د درې قاديشـا پـه څنډه کې موقعيت لـري. نژدې کليوالـو د هغـه پـه اړه بېـل بېـل فکرونه درلودل چا به ويل:

(هغه د يوه شتمن او شريف ټبر وګړی دی، د يوې ښځې سره يې مينه درلوده د هغې د بې وفايۍ له کبله يې زړه مات شو، ښار يې پرېښودلو د هغې د هېرولـو پـه خـاطر يې يوازيتـوب غـوره کړو).

چا به ويل: (هغه د خيالونو د نړۍ اوسېدونکی يو شاعر دی چې خپلو خيالونو او جذباتو تـه د شعر او نظم رخت رغولـو لپـاره د ټولنيزو هنګامو يې لمن را ټوله کړې ده).

چابه دا ډول اټکلوله: (هغـه يـو عبـادت کـوونکی صـوفي دی چې له دنيا او دنياوي چارو يې مخ اړولی دين يې قناعت بللی دی.

او چا به په غوڅه توګه ويـل (هغـه لېـونی دی) لاکـن زه؟ زه پـه دا پېښه کې يو مخيزه خاموش وم ولي چې زه پوهېدم پـه اروا کـې څـه دا ډول نـازک رازونـه هـم مېشـت وي چې اظهـارول يـې د اټکلونو تروس تېر وي. خو بيـا هم د دې عجيب و غريب انسـان سره د ليدلو او مجلس کولـو مې زښت آرزو درلـوده – څکـه مې دوه ځلې دا هڅه وکړه چې د هغه سره ووينم، حقيقت يـې ځـان تـه معلوم کړم، مقصد او مدعـايې درک کـړم لاکـن رډ ، رډ ،کـاتو او د ځينـو داسې ټکـو پرتـه چې د هغـه سـنګدلي، شـوږ هـر کلـی او

بزرګي ورځني جوتېدله، نور هيڅ بريامې په برخه نه شوه. لومړی ځل چې مې هغه وليدلو نو يې د ځنوونو سره په خوا کې قدم وهلو. په ډيره خوا خوږي او ښايستګي مې سلام ور واچولو لاکن هغه بې د سر له خو ځښته بل کوم ځواب رانکړو او بيړنی له هغه ځايه رهي شو.

په دويم ځل چې زه او هغه سره مخامخ شو د هغه د خالقاه سره په خوا کې د انګورود باغيچې په منځ کې ولاړ وو، زه يې خوا ته نژدې شوم ورځني و مې پوښتل (پرون د يوه چا د خولې خبر شوم چې دا خانقاه کوم سرياني عابد په ځوارلسمه پېړۍ کې و دانه کړې وه! ولي په دې اړه تاشو و ماته کوم معلومات راکولای شئ؟)

هغه زښت په ستوغه لحجه راته وويل. (زه نه پوهېږم چې دا خانقاه به چا ودانه کړې وي او نه وربانديې پوهيدل غواړم!) دا چې يې راته وويل شايې راباندي راوګرځوله په طنزيه لهجه يې راته وويل: (ته دي له خپلي انا ولي په دې اړه پوښتنه نه کوې؟ تر ټولو په عمر هم هغه مشره ده او د دې درو تاريخ هم تر بل هر چا ښه ورمعلوم دی!) زه پر دا خپل طفلانه حرکت پښيمان او پريشان بيرته راستون شوم. دوه کاله خو دغه ډول راباندي تير شول چې دا د اسرارو ډك سړی مې پر خيال او تصور غوړېدلی و.

﴿۲﴾

د خزان د موسم کبسه ده:- زه د يوسف فخري د خانقاه سره خوا کې نژدې غرونو په درو کې ګرځيدم چې توپان را باندي راغئ، باد شو، باران شو، تر ما دا ډول تاو شول لکه څه ډول چې يو

مست سمندر تر هغه کښتۍ تاو سي چې پارو یې ورمات کړئ وي او بادبان یې توندې سیلۍ ورڅېرلی وي. په داسې حال کې مې د خانقاه لاز ونیوله د خپل زړه سره مې وویل. دا د خلکو بېزاره سړي سره دلیدلو په زړه پورې موقعه ده. توپان او لانده کالي مې د زړه شوي لپاره غنیمت وباله. ځان مې هم دا ډول د زړ شوي په حالت کې خانقاه ته ور ورشولو، لامې د دروازې ځنځیر اوس ورشرنګولی نه وو. چې هغه سړی مې تر سترګو شو چې د یوې مودې یې ما د لیدلو تمنا په خپل زړه کې ساتلې وه. د هغه په لاس کې یو مرغه و چې سر یې زښت ژوبل شوئ او وزر یې مات و، مرغه دا ډول چونېدی لکه چې د خپل ژوند وروستي ساعتونه شمېري، د سلام وروسته مې ورته وویل. (و بخښه چې په داسې یو حالت کې تاشو ته راغلم. لاکن څه مې کړي و، نا وسه شوم، توپان خورا توند دیاو کلئ له دا ځایه زښت آزاد دی)، هغه په خپل تندي ګونځي وغوړولې،په ځیر، ځیر یې راته وکتل د حقارت په ډکه لهجه یې راته وویل.

(دلته یو شمېر سمڅي شته، که دي زړه وای پناه دي پکې اخستئ شوه).

دا چې یې راته وویل د مرغه پر سر یې دا ډول مېنه ناك لاس را تېر کړو چې تر دې وړاندي مې هیڅ داسې لیدلي نه و. دا توپیر منه ډوله رحم او سنګدلي چې مې ولیدلی بیخي هېښ پاته شوم. زما لپاره زیاته حیرانونکې پېښه دا وه چې هغه راسره دومره بې قدري ولي روا ساتي؟. هغه اوس په پوښتونکو سترګو راته وکتل لکه چې زما ذهني اضطراب یې درك کړو راته و یې ویل. توپان کله هم تروه غوښه خپل خوراك نه ګرځوي بیا ته ولي

ځني ډاريږي چې په تاخت يې؟ په ځواب کې مې ورته وويل. دا سمه ده چې توپان له تر شګې سره اړيکې نه ساتي لاکن ساړه او تازه شيان يې خوښ دي نو ځکه زه په دې باور يم که يې بېرته په دام کېو تم نو يوه خوندوره ګوله به مې کړي تر ستوني به يې تېر کړي دا چې يې واورېدل خيره يې يو څه خنده رويه غوندي شوه راته ويې ويل. (توپان که چېرې تا د خونده ډکه ګوله و پاموي او تر ستوني دي شيوه کړي دا به ستا لپاره د دومره لوئ عزت باعث سي د کوم چې ته هيڅ حقداره نه يې) ما په ځواب کې ورته وويل. (دا ځکه له توپانه په تاخت دلته راغلم چې هغه عزت زما په برخه نه سي چې زه يې هيڅ حقداره نه يم.) د خپلي نرۍ مسکا پټولو په خاطر چې د هغه پر شونډو بې اختياره وغوړيده، اوس يې و ماته شا راوګرځوله و يوې چوکۍ ته يې اشاره وکړه چې د يوې سرې انګيټۍ په څنګ کې پرته وه. راته ويې ويل (پر دا چوکۍ کېنه او خپل کالي وچ کړه!). ما ورځني مننه وکړه دواړه کېنستو زه پر هغه لرګينه چوکۍ کېنستم چې اور ته ور څرمه وه په منځ کې توږلې غرنۍ ډبره پرته وه هغه په يوه خاورينه پياله چې تېل ورپکې وو ګوتي ډوبې کړې د مرغه په ژوبلو وزرونو او خوږمن سر باندې وموږلې. بيا يې را ته وويل (باد او غبار دا خوار مرغه ښکېل کړو خوار په نيم زاله حالت کې په غرونو را پرېوتو). ما په ځواب کې ورته وويل (دغه ډول زه هم باد او غبار ستا پر در راپريستلم، په دې تر اوسه نه پوهېږم چې زما يې لاشونه رامات کړي دي او که يې سر راله مات کړئ دئ؟

هغه زما خبرې ته په ځير، ځيرکاتو وروستې وويل (خومره به جالبه واى که د انسان فطرت د مرغانو پشان واى. نوره به جالبه

وای چې توپان د انسان لاشونه او سر ور ماتولای شوای لاکن بزدلي د انسان په رګونو کې پرته ده توپان يې لا پخپل موج کې ليدلی نه وي چې په سمڅو او کونجونو بېړنی ننوزي).

د خبرو د غځولو په اراده مې ورته وويل. مرغانو ته هغه شرف حاصل دی چې انسانان ورځنې بې برخې دي، انسانان د هغه قانون او دود په شوري کې ژوند تېروي چې يې خپل ځان ته ټاکلي دي لاکن مرغان د دې عام او پراخ قانون سره سم ژوند تېروي د کوم له رويه چې مځکه تر لمر ګرده چورلي). اوس د هغه په سترګو کې رڼا ښکاره او څيره يې روښانه شوه. لکه زه چې يې خپل ځيرك شاګرد وموندلم. هغه راته وويل (ډ پربښه! ژوندی اوسې دا کوم څه چې ته وايې او دغه دي عقيده هم وي نو انسانان پرېږده. د هغو ضعيف دودونه او ناکاره قوانين پرېږده د مرغانو په څېر په يوه داسې ځای کې ژوند تېر کړه چې د ناموس الهئ پرته د هره څه بې برخي پاته وي). ما يې په ځواب کې وويل (زه چې دا څه وايم هم ورباندي اعتقاد ساتم) هغه اوس خپل لاشونه وغوړول په ډېره ستوغه لهجه يې راته وويل. (اعتقاد بېل شی دی او عمل ور باندي کول بېل شی دئ. داسې ډېر خلك شته چې خبري خو د سمندر پشاني کوي لاکن ژوند يې د باراني اوبو تر ډنډ پراخ نه وي. خپل سرونه د غرونو تر څوکو هم هسك پاموي لاکن ارواوي يې د سمڅو په تيارو کې بيدې پاته وي). دا چې يې وويل هيڅ د خبري موقعه يې رانکړه را څخه ولاړ شو، شاوخوا پرتې خاشې يې سره راغونډې کړې په اوردان کې اچولو مهالل يې راته وويل: (بوټان دي وکاږه، پښې وچې کړه نو دبل(رطوبت) انسان ته ضرر رشوي خپل کالي دي ښه وچ کړه او هيڅ ډول خجالت مکوه). زه يو څه نور اور ته

ورننږدې شوم، تر لندو کالیو مې توښ ولاړیدو او هغه د خانقاه په وره کې ولاړ غضب ناکه فضا یې په ژور تیا سره څارله، یو ګړی وروسته مې ورځني وپوښتل. دې خانقاه ته مې ډیره موده وشوه چې راغلي یاست؟ هغه بې د کومې پاملرني راته وویل (دې خانقاه ته زه هغه وخت راغلی وم څه مهال چې مځکه سپېره او ویرانه پرته وه. په سمندرونو تیارې غوړېدلې وې.

او روحونه د اوبو پر سرو رپېدل). زه نور پته خوله شوم له ځان سره مې وویل څومره عجیب و غریب دیدا سړی او څومره تریخ دیحقیقت ته یې رسېدل په کار دي لاکن له ده سره خبري کول او د ده د روح اسرار ته رسېدل زښت اړینه ده نو ځکه صبر دځان توښه کومه، آن تر دا چې د ده ستوغه ورځ او غضب په لطف او کرم اړوم.

﴿۳﴾

شپې خپل تور څادر پر درو باندي غوړولئ و. باد او باران دومره په زور وو چې په زړه کې مې دا راوګرځیده توپان د ژوند و ډرولو او مځکه د خس او خاشاکه مېنځلو ته بیرته په جوش راغلئ دئ. د یوسف فخري له ما بیزاري اوس نوره په مېنه او خوا خوږي بدله شوې وه. ګویا د اصل اجزاو پاروني د هغه په روح کې هغه اطمېنان اخښلئ و چې ځني وختونه د عکس العمل په توګه را څرګندیږي.

هغه جګ شو دوې ډیوې یې بلې کړې، بیا یې زما په وړاندي د شرابو ډك منګی او یو پتنوس کېښودلو چې ډوډی، کورت، د زیتون تېل او څه وچه مېوه پکې پراته وو. هغه اوس مخامخ راته کېنستو، زښت د لطف او مهربانۍ په انداز یې راته وویل. (له

ما سره چې څه د خوړلو او څښلو اسباب پروت وو ټول ستا په وړاندي دي راځه راسره شريك سه. (موږ دواړو د ماښام ډوډۍ په چوپتيا کې سره وخوړله. دباد سرېږي، د باران شرنګي مې اوريدلو ما چې به هره ګوله راپورته کوله د يوسف فخري څيرې ته به مې وکتل چې د ده د خد و خال څخه د ده ذهني حالت او وجداني تلوسې او آرزو ګاني يې درك كړم. د دسترخوان تر ټولولو وروسته يې د اور دان ترڅنګ د پيتلو يوه چاى جوشه را واخيستله، په دوو پيالو کې خورا خوندوري شنې چاى واچولې. بيا يې د سګرېټو پيکټ پرانستلو په خورا نرم غږ يې را ته وويل (در واخله. سګرېټ وڅکوه!!). ما يو سګرېټ ځني را واخيستلو، په دا بل لاس کې مې د شنو چايو پياله وه، دا مهال چې مې سترګو کوم څه ليدلو هيڅ باور مې نه وربانددي راتلو. زما د سګريټ د بلولو او د شنو چايو د درو، څلورو کوټونو کولو پس هغه خپل سر وخوځولو، لکه چې زما په افكارو پوهېدلى وي راته وېې ويل. (و تاته په دې خانقاه کې د شراب، سګريټ او شنو چايو په شتوالي حيرانتيا دريږي تش دانه د خوراك پر شيانو او بستره باندي هم حيرانتيا اخستې يې، تازه هيڅ نه ګرموم. ته هم د دا ډيرو خلكو د ډلي يو يې چې د خلكو څخه د ګوشه توب په خاطر د ژوند او ژوند له ټولو فطري خوندو نو او عادي خوشاليو ګوشه توب يو لاژمې سبب اټكلوي). ما په ځواب کې ورته وويل. (وو! دا عقيده په غوڅه توګه زموږ په ذهن کې غوړېدلې ده چې د خداۍ د عبادت لپاره له دنيا مخ اړول دا مانا لري چې يوازي او پرئيز ګارانه ژوند دي تېر سي او د دنيا هر خوند او خوشالي دي پرېښودل سي، تش او به او په وښودي ګُزاره وسي) هغه راته وويل. (د خداۍ د مخلوق

سره په استوګنه کې هم د خدایٔ عبادت کولای شو نو ځکه عبادت لپاره یوازیتوب او ګوښه توب اړینه نه ده. ما د خدایٔ موندلو لپاره دنیا پرېښې نه ده، خدایٔ خو مې تش د خپل مور او پلار په کور کې نه هر ځای مې لیدلو. له خلکو مې ګوښه توب ځکه اختیار کړو چې زما اخلاق د دوئ له اخلاقو بېل و او افکار مې د دوئ له افکارو تو پیر من وو. د خلکو سره مې ټولنیزې اړیکې ځکه غوڅې کړې چې د خپلې روح کېنږ اړخ ته اوښتونکې څرخونو کې مې ښې اړخ ته تاویدونکې څرخونه ولیدلو. تمدن مې ځکه پرېښود او زما په اند هغه یوه زړه بې فایدې قوي او ډارونکې و نه وه چې جرړې یې د مځکې په تیارو کې غوړېدلې او ښاخونه یې آسمان ته رسیدلې و لاکن لالچ بد اخلاقي جرم او ګناه یې ګلونه و مېوه یې بدبختي، فکر او اندېښنې وې.

ځینو هڅه وکړه چې پیوند یې کړي، د دې ونې طبیعت تغیر کړي لاکن هیڅ برې یې په برخه نه شو دا ډول هغوی د ناهیلۍ، ناوسۍ، او ناکامۍ په حالت کې مړه شول) هغه اوس چوکۍ ته ملا ایله کړه غږ یې نور هم جګ شو ګویا د کلام له تاثیر یې یو خوند هڅېدلو. د خبرو لړۍ یې وغځوله و یې ویل.

(نا! ما د ر هبانیت او عبادت لپاره یوازیتوب نه دیخوښ کړئ په دې خاطر چې عبادت د زړونو سپېځلې ترانه ده په ناشمېره ساندو کې ګیر پاته د دې باوجود تر خدایه رسي. او رهبانیت چې دویم نوم یې پر بدن جبر کول او آرزوګانې یې وژل دي. یوه ستونځه سته چې زما په مذهب کې کوم ځانګړی ځای نه لري.

خدائ پاك بدن د روح عبادت ځای ګرځولئ دیاو زموږ مشولیت جوړیږي چې موږ یې ساتنه وکړو چې دا ډول روڼ، سپېڅلي او هڅاند هم د هاغه (الوهیت) قابل وګرځي کوم چې پکې استوګن پاتیږي.

نا!زما ملګریه! ! ما د زهد او عبادت لپاره ګوښه توب خوښ کړئ نه دیپه دې خاطر مې خوښ کړو چې ماله خلکو د هغو له قوانینو د هغو له زده کړو، د رسم او رواجه، د هغو له اندونو، کړاوونو د هغو له رش او له کشه مې ځان ګوښه کېدل غوره و بلل ما یوازیتوب ځکه مهم و پامولو چې د دغو خلکو ناولي مخونه نور ونه وینم چې خپل روحونه و پلوري په بیه یې دا ډول شیان رانیسي چې په ارزښت او بیه کې څو چنده تر هغو پست پاته وي. ګوشه توب مې په دې خاطر مهم وپامولو چې نور هیڅ له دا ډول مېرمنو سره لیدل نه غواړم چې په هسکه غاړه سترګي رغړوي، په شونډو کې یې ناشمېري خنداوي ناځي لاکن په زړونو کې یې هم تش یو غرض.!

ما یوازیتوب ځکه غوره وبللو چې د هغه نیمګړو فلسفیانو د ملګرتیا ځان په ډ ډه کړم چې په خوب د علم سیوري ویني او په دا باور سي چې د معرفت په عالم کې ارزښت هم هغه دیکوم چې په دایره کې نقطې ته حاصل دیاو چې کله په ویښه د حقیقت سیورئ ویني په دې عقیده سي چې د دوئ د حقیقت واړه او کامل جوهر پخپله ولکه کې کړو. خلوت نشیني مې په دې خاطر مناسب وبلله چې نور د هغه ناپوهانو د تاوده هرکلي ډاریدلئ وم چې مهرباني د اړتیا، تېر او بېر د بزدلۍاو غرورد عظمت یوه بڼه نوموي. مجرد توب مې ځکه ژوند وګرځولو چې روح مې

د دې دولت لرونکو سره په اوسېدلو، اوسېدلو نوره ستومانه وه چې په دا خيال دي لمر، ستوري او سپوږمۍ د دوئ له خزانو راخيژي او د دوئ په جيبونو کې پر يوزي. د هغه رهبرانو مې نور زړه را ډك شو کوم چې د قوم دآرزوګانو سره لوبيږي سترګي يې په طلايي غبارونو او غوړونه يې په مترنم ټکو ور ډکوي د هغو پادريانو زښت تنګ شوئ وم، کوم چې خلکو ته نصيحتونه کوي خپله هيڅ وخت عمل نه ورباندي کوي او له هغو د داسې شيانو د غوښتلو هيله څرګندوي چې د خپل نفس څخه يې هيڅ وخت طلبو لای نه سي.

يوازيتوب مې ځکه د خپل ژوندون مرکز و پامولو چې تر ننه د انسان د لاسه و ماته داسې يو شي رارسيدلئ نه ديچې قيمت دې ما پخپله خوښه ادا کړئ نه وي ما ګوشه توب په دې خاطر خپل مقصد و پامولو چې د دې لوئ پراخ او ډارونکې تعمېره مې نوره کرکه راپاريدلې وه کوم چې دنيا يې (تهذيب او حضارت) نوموي هاغه تعمبر چې د صنعت او نقاشۍ د کمالاتو آينه او د انساني کوپړيو پر کوړه ودان شوئ ديد يوازيتوب تلوسه ځکه راپکې وزېږېده چې په يوازيتوب کې د روح او فکر زړه او بدن لپاره ژوند دئ. ما په دې ويرانو ځنګلونو کې ځان ته کور ځکه خوښ کړو چې د لمرړنا، د ګلو وږمې او د ويالو سندري لري.

ما دا غرونه ځکه خپل استوګن ځايونه وګرځول چې دلته د سپرلي بې دردي د ګرمۍ ليوالتيا د خزان ترنم نوازي او د مېني اراده پرته ده. دا نړيدلې خانقاه مې په دې هيله ودانه کړه چې د مځکې له پټو رازونو سره بلدتيا او د خدائ له يادګارونو سره

اشنایي مې موخه وه اوس هغه چوپ شو، ساه یې لنډېدله، لکه یو درونډ بار چې یې د سره ایسته شوی وي. اوس د هغه په سترګو کې عجیب و غریب جادوګري ځلاوي ځلېدلې او پر څېره یې د عزت نفس، ارادې او قوت موجونه په نڅاشول. ما تر ډېره د یوې ځانګړې خوشحالۍ په غېږ کې د هغه څېرې ته کتل. زه په دې نور هم خوشحاله وم د کومو پټو خبرو د معلومولو آرزو چې مې د یوې مودې په زړه کې ځنګوله، اوس هغه ټول پر ځای او حق دي ولې ته نه پوهېږې د ټولنیزو نا خوالو چې کوم تشخیص تاشو وړاندې کړلو راته دا ډول څرګنده شوه چې تاشو بشپړه طبیب یا ست او د یوه طبیب سره هیڅ نه ښایي چې د رنځور تر روغتیا یا مرګ نه وړاندې د رنځور د علاجه منکر سي، دنیا ستا غوندې خلکو ته زیاته اړتیا لري، دا به د انصافه وتلې وي چې ته ټولني ته د ګټې رشولو استعداد لرې او بیا هم لمن ورځني ژغورې؟. هغه اوس ښه تر ډېره و ماته په ځیر، ځیر وکتل بیا یې د نا هیلۍ او خواشنۍ په ډکه لهجه راته وویل.

د خپل زېږون دپیله د طبیبانو دا خواهش پاته شوی دی چې رنځور له رنځه وژغوري دا ځکه ځینو پکې نشتر او ځینو پکې دارو راوړل لاکن دریغه ټول در ټوله بې د کوم امېد او بري پرته مړه شول. کاش! د زمانې د ګردشونو دا رنځېدلی رنځور خپل لړلئ بستر ټینګ نیولئ. او پخپلو زړو زخمونو یې قناعت کړی وای خوداسې نه ده هغه د خپل ځادره لاس راباسي هر هغه څوک تر غاړه ونیسي چې د رنځور پوښتني ته راغلي وي لاکن کومه خبره چې مې زیات لېونی کوي او ویني مې په رګونو کې خوړ کوي هغه دا ده چې دا خبیث رنځور یوار خو طبیب ووژني او

وروسته پښېماني ورباندي څرګندوي خپلي سترګي پټي کړي د زړه سره و واي. رښتيا هم دا کامل طبيب و.)نا؟ وروره! په دنيا کې څوك هم د انسان سره هيڅ ښيګړه کولئ نسي څه ډول چې يو بزګر، هغه که هر څومره ماهر او عقلمند هم وي. په مني کې کرونده ريبلی نسي) ما په ځواب کې ورته وويل.

ښاغلې! د دنيا د خزان موسم په وتو ديورپسې ښکلئ زړه وړونکئ سپرلی را روان ديچې ګلونه به پکې وغوړيږي، په باغونو کې به رنګونه ونځيږي او ويالې به په درو کې سندري زمزمه کړي) .

هغه اوس يو شوړ اشويلی واخيستو، تندی يې ګونځي کړو په غمګينه لهجه يې راته وويل کاش! چې و ماته دا څرګند والی چې څه خدائ پاك د انسان ژوندون (موخه مې زمانه) د خپل واړه تعلقات سره. په دغه موسمونو کې وېشلي دي، چې د خپل رفتاراو تسلسل لکبله د عادي موسمونو سره مشابهت لري؟ ولي زرونو کلونو پس پر مځکه باندي داسې يو انسان جماعت را څرګنديدلئ سي چې د روح او رښتينتوب د اصولو سره سم ژوند تېروي به؟ څه داسې وخت به هم راسي چې د انسان به عزت او بزرګي پکې په برخه سي د ورځي د رڼا د شپې د اطمېنانه برخمن د ژوندون په ښي اړخ کې به کېني؟څه دا خوب به يې تعبير وموميې. ولي دا خوب به هغه مهال خپل تعبير ته رسيږي چې کوم ګړی مځکه د انسانانو په غوږنو خپله لوړه او د هغه په وينو خپله تنده سړه کړي؟ اوس هغه ولاړ شو خپل ښی لاس يې آسمان ته جګ کړو. لکه د دې عالم سيواد يوه بل عالم په لور چې اشاره کوي هغه راته وويل:

(دا دنیا د لېوني خوب دیاو دا خانقاه د داسې خوبونو ځای نه دیولي چې زه یې د انګڼ هم یې د کونجانو د هر یوه، یوه شي سره په یقیني توګه بلد یم یوازي دانه د دي غرونود هریو کاڼي سره عادي یم زه دا حقیقت د یقین تر بریده تسلیموم چې زه موجود یم او د وجود په ژورتیا کې لوړه هم تنده لرم. دا حق لرم چې د ژوند په خوراك او څښاك کې هغه لوښی وکاروم چې په خپل لاس مې رغولئ دئ. هم دا یې علت و چې د خلکو مېلمستاو او غوړیدلو دسترخوانوته مې شاکړله. او اوس به تل هم دلته مېشت یم).

اوس هغه د کوټې په منځ کې قدم وهلو او ما دا مهال د هغه د خبرو د هغه د اسبابواو علتونو په اړه خپل د فکر نیلی ځغلولو کومو چې د ده په وړاندي د انساني ټولني دا رنګ عکس را کښلئ و. چې کړې وړې کرښي یې درلودلې یا یې تور داغونه درلودل آخر چې مې دا ورته وویل هغه نور ودرېدلو. (زه ستا د خیالونو هم دي مقصدونو ډېر زیات احترام لرم لاکن زما په علم کې ده او علم د افشوس پیلامه ده. چې ستا د ګوشه توب له کبله، دي قسمت رټلي قوم یو داسې وګړی د لاسه ورکړو چې قوم ته یې د ګټې رښولو او ویښولو توان درلودلو) اوس هغه خپل سر خوځولو، راته ویې ویل.

دا قوم هم د نورو قومونو پشان دی ولي چې ټول خلك د یوه فطرته زیږیدلي دي تر منځ که یې کوم توپیر سته هم هغه یې تش د خارجي منظرونو توپیر دیکوم چې هیڅ حقیقت نه لري. په دغه اساس د مشرقي قومونو بدبختي په اصل کې د ټولي نړۍ بدبختي ده، کوم شی چی ته د مغربي ودي سره تعبیروې هغه د بې پایانه غرور یو پراخ سیورئ دی اوبس!. فرېبجن به تل

فریبجن پاته وي د یوه حال ویونکې که نوکان و کارې که یې خوله ور وګنډې حال ویونکۍ به وي د وریښمو جوړ لباس که واغوندي، په محلونو او حرم سرایونو کې که مېشت سي دروا غ رښتیا نومېدلای نه سي. په اورګاډو کې کېني او که په الوتکو کې والوزي خیانت په امانت اوړېدلای نه سي.
غلامي. د ژوند غلامي، د ماضي غلامي، د اصولو، خصلتونو او د لباس غلامي، د مړو غلامي، غلامي به غلامي پاته وي، پرته بې له دې که یې څېره ورنګوې یا یې لباس ورله تغیر کړې! غلامي به غلامي پاته وي څه وشوه که خپل ځان په ازادي نوموي هم.
نا! زما ملګرې! مغرب تر مشرق زښت ترقي یافته دینه مشرق تر مغرب زیات زوال خوړلۍ دی په دواړو کې هیڅ توپیر نسته پرته بې له دې چې د یوه لیوه یا کوم بل ځناور تر منځ شتون لري ما د ټولني ځانګړي منظرونه ولیدل تر هغو وډر مې ازلي انصاف خوښونکۍ ناموس تر سترګو شو چې بدبختي، غلامي او جهالت په یوه درجه کې ځاري، یوه قوم ته پر بل قوم فضیلت نه وربخښي، دا چې یو ټبرپرېږدي پر بل ظلم نه کوي.) د التباس تربریده په حیرانتیا سره مې ورته وویل. (وو! باطل دی دا تمدن هم یې واړه منظرونه باطل دي دا واړه ایجادات او اختراعات څه دي؟ پرته بې له دې نقاصو چې عقلونو ته یو دروغجنه تسلا ورځني رسیږي حالاتکې هغه په اضطراب او پریشانۍ کې ګیر پاته وي او دا د واټنونو غفلت، د غرونو او درو همواري او پر فضا باندي غلبه د څه ده ؟.پرته له هغو لګېدلو مېوو چې سترګې په ډکېږي او نه زړه په مړېدلای سي، نه اروا اوج ته رشولای سي پاته شوې هغه معماوي او کېسۍ کوم چې په

علومو او هنرونو سره تعبیرېږي ګویا زرین تناوونه دي چې انسانان یې په څلاو او شرنګي هوسېږي پخپلو پښو کې ګرځوي، بلکې دا هغه پنجرې دي چې انسان د عالم زېږون په پیل کې د کېشوانو او غېنکو څخه ودانول راپیل کړي و په دې هیڅ نه پوهېدلو چې د دې واړه کاریګرۍ حاصل به بې تش دا وي چې خپلې موتې به په دا پنجرو کې بندیواني ګوري. وو!د انسان دا ټولي کارګزارياني، واړه موخي، برياوي، ټولي جنګ جګړې او دا واړه آرزوګانې دروغجنې دي.
وو! د دنیا هر یو شی دروغجن دیاو د ژوند په واړه چټلیاتو کښی د یوه شي پرته هیڅ بل یو شی د روح د رغبت، مېنې، شوق او لیوالتیا وړ نه دی. دلته تش یو شی دئ) ما ورځني پوښتنه وکړه ښاغلي هغه کوم یو شی دئ؟.
هغه یو ګړی پټه خوله وو. وروسته یې لاس په تټر باندي کېښودلو، سترګي یې پټې کړې په څېره کې یې څلا او تازګي وغوړېده، په رېږدونکې او خواږه غږ یې راته وویل (هغه د روح ویښوالی دی، هغه یو تصور دی چې د بې هوښۍ او ناخبرۍ په ساعتونو کې د انسان پر احساساتو ناڅا په یرغل وروړي د سترګو بصیرت یې ور رڼوي او ژوند د انسان لپاره په سندرو کې نغښتئ په رنګینو حلقو کې را ایسار د مځکې او پراخي فضا تر منځ د یوه نوراني څلي په څیر و لاړ ښَکاري هغه ضمېر دی چې د وجود د لمبو یوه لمبه ده ناڅاپه په روح کې وبلیږي هغه خس او خاشاك ایرې کړې چې روح یې له څلورو اطرافو ګیر ساتلې وي سرپی یې سي پراخه فضا کې لاهو سي. هغه یوه جذبه ده چې د انسان پر زړه باندي نازلیږي او هغه حیرانتیا او هېښتیا اخستئ ودریږي هر هغه شی بې حقیقته ورته وایسي

چې د ده په خلاف وي. د هر هغه شي څخه بد وړي چې د ده سره ملګرتیا نکوي او د هر هغه چا په ضد د بغاوت ناره پورته کوي چې د ده په رموز او اسرار نه پوهیږي هغه یو پټ لاس دیچا چې زماله سترګو پرده پورته کړه، ما خو د خپلو عزیزانو دوستانو او هیواد والو سره یو ځای ګډ ژوند تېرولو چې یوه ورځ مې د خپله زړه څخه د حیرانتیا او پریشانۍ په حالت کې وپوښتل(دا خلك څوك دي چې راګوري او زما لور ته د راکتونکو حیثیت کوم دی؟

زه دوئ څه ډول پېژنم او دوئ مې چېري لیدلي دي؟ زه په دوئ کې څه دپاره استوګن یم او له دوئ سره ناسته پاسته مې څه دپاره ده. په څه خاطر له دوئ سره غرېږم؟ زه په دوئ کې پردی یم او که دوئ په دې کلي کې نابلده دي. کوم چې ژوند زما لپاره ترتیب کړ او کېلۍ یې و ماته راوسپارلې.) هغه اوس د څه ساعت لپاره پټه خوله شو لکه چې د تیرو وختونو یادونو یې په حافظه کې هاغه تصویرونه او نیم کښه انځورونه تازه کړل چې اظهارول یې دی نه خوښوي، بیا یې خپل لاشونه وغوړول قرار یې وویل. (دا دیهغه کېفیت چې څو کلونه وړاندې رابانـدې غوړېدلۍ و، دنیا مې خوشي کړه بدخوابي تېرول د فکر جذبې او چوپتیا څخه خوند اخستلو لپاره دې ویران ځنګل ته راغلم،داچې یې راته وویل د شپې ژوري تیارې څارلو ته د خانقاه وره ته رهي شو وره ته چې نژدې شو. هغه چېغي کړې لکه توپان ته چې مخاطب وي. دا یوه تلوسه چې د روح په تل کې رازیږي کوم څوك چې یې پیژني هغه یې د خبرو په وسیله اظهارولای نه سي او چې څوك یې پېژني نه هغه یې تر قیامته په رازونو پوهېدلای نه سي).!

یو ښه ګړی د فکر په تال او د توپان د چېغو، نارو سره یې تېر شو. یوسف فخري به کله په کوټه کې قدم وهلو او کله به په وره کې ودرېدلو غضبنا کې فضا ته یې په ځیرسره کتل لاکن زه پټه خوله ناست وم د هغه روحاني څپې مې هڅولې او د هغه قولونه مې په حافظه کې ځنګول دا مهال مې دفکر موضوع د هغه ژوند او د یوازیتوب هغه خوندونه او کړاوونه چې د ده په ژوند کې نغښتي پراته وو شپه چې نیمه تېره شوه هغه مې څنګ ته ودرېدلو او تر ډېره یې راته کتل لکه چې په حافظه کې د هغه چا خدو خال خوندي کول غواړي. چې ده ورباندې د خپل یوازیتوب او ګوشه توب راز څرګند کړی دی. اخر یې د سکون په ډکه لهجه راته وویل (زه دا مهال په توپان کې ګرځیدوته بیرون ځم دا مې یو عادت ګرځولی دیچې په دوبي هم په مني خوند ورځني اخلم دا ونیسه! سګرېټ او د چایو چای جوشه که دي شرابو ته زړه و نو په دا منګي کې پراته دي. ګوره! تلتك او بستره په هغه کونج کې پراته دي که چېري خوب درغلو قراربیده سه) دا یې راته وویل یو خیرن تور کوټ یې په غاړه کړو، په خندا یې راته وویل (زه هیلمن یم سهار د تګ مهال به ور وترې ولې چې بیا به زه تهوله ورځ د صنوبر د ګڼو ونو په منځ کې تېروم). هغه اوس د وره په لور رهي شو، یوه اوږده همسا اخستلو مهال یې راته وویل که دي چېري د خانقاه په څنډو کې توپان بیا راګیر کړي ګوره چې دلته په راتګ کې هیڅ ځنډ و نه کړې او زه دا هیله څرګندوم چې ته به له توپانه ډارېدل نه، مېنه کول به زده کړې. ښه ده، ښه شپه درته غواړم!). دا یې وویل بیرنی رهي شو. زه د خانقاه په وره کې ودرېدم تر ډېره مې پسې

کتل چې آخر ځي کوم لوري ته لاکن نور هغه تيارو زما له سترګو نهام کړو لاکن تر ډيره مې د هغه د پښو سکاسه اورېدله.

﴿۵﴾

سهار شو توپان درېدلی دی، ورېځې بېرته شوي دي. د اطرافو غرونه او ډاګونه د لمر په رڼا کې لمبېدلو ما د خانقاه ور وتړلو او پخپله اروا کې مې د دغه معنوي ويښتيا يو ژور اغيز را اخستی راستون شوم، کوم چې يوسف فخري زښت په شدت سره د اظهار په وسيله راباندي څرګند کړی و لاکن کوم ګړی چې آبادۍ ته را نژدې شوم ټول خلك مې روان وليدل او د هغو غږونه چې مې واورېدل نو ودرېدم د خپل زړه سره مې وويل بې د شکه د روح ويښتيا د انسان لپاره زښت اړينه ده ولي چې هم هغه د هستۍ موخه ده نو بيا څه تمدن د خپلو بيلو لباشونو او بڼو له رويه د روح د ويښتيا پيلامه نشوه؟ موږ د موجوده حقائقو څه ډول انکارېدلی شو ولي چې وجود درلودل يې په کار د لوېدلو بشپړه دليل ديامکان لري چې موجوده تمدن يو نړېدونکۍ (عرض) وي لاکن ابدي ناموس (اعراض) يوه زينه ګرځولې ده چې پوړۍ (مطلق جوهر) ته ورسيږي تمامې سي تر دا وروسته مې بيا کله هم د يوسف فخري سره ليدل نه دي شوي ولي چې د ژوند اړتياو زه د هغه خزان په موسم کې د شمالي لبنان څخه په يوه ګوښه هيواد کې مېشت کړم، چېري چې توپان بد رنګ او بد خونده ديلاکن هلته د تجرد د جنون يو ډول سته؟.

جبران؛ د لبنان ویاړ

واورین توپان خپل لاشونه وپرقول د ځمکې د شنو وښو پر کمبله واورین څادر وغوړیده ، د جوهز او د توت د ونو پاڼې له یخه ورژیدې په سپېڅلو سمڅو کې تیارو اتهونه واچول ، باد شپېلکې وهل ، د لبنان د غرونو د سپېڅلي درې ,, قادیسه ‹‹ په څنډه کې پروت د ,, بشارئ ‹‹ کلی تر اوسه د تړلو دروازو تر شا د باد نڅا او تماشا کتو ته ویښ پاته و ,, کاملې رحمت ‹‹ خپل څلور واړه اولادونه تر ځان را تاو کړي و ، مشر یې ,, بطر وس ‹‹ ورپسې ,, جبران خلیل جبران ‹‹ یې یو او بل څنګ ته پراته و ، ماشومه ,, ماریانه ‹‹ په تاوده تلتك کې نغښتې پرته وه او ,, سلطانه ‹‹ چې تر ټولو کشره وه د مور په غیږ کې پرته وه ، مور یې ډیره زغرده وپویدله چې په کینۍ اړخ کې څوك موجود نشته څلور کلن جبران اوس د خپلې بسترې غاهب و. ډیر فسادې دی بیا به د پلار په ځای کې پروت وي ، پریږده چې یې وترټې په ژړا به راسي ، ، کاملې رحمت دا ډول د ځان سره وپتېله په غیږ کې پرتې سلطانې تې الاهو للو.للو پیل کړو چې ویده شي ، هم دا مهال یو قوي جګ تُند خویه سړی په ځنګیدو، ځنګیدو له پورې کوټې را ووتو ، له اسراره ډکې شنې سترګې یې د خطرونو د اور اورکو په څیر ځلیدلې ,, کامله ‹‹ د وخت له دا جبر سره اوس عادي وه هم په دې باندې ښه پویدله خاوند چې

یې د شرابو روغ بوتل تش کړي بیا ناورین او نورو بدمرغیو ته ځــــــــه ، ځــــــــه ډول پیلامـــــــــې لتـــــــوي.

،، د خوارلو لپاره څه شته ؟ خاوند یې په یو غضبناك انداز ورځني وپوښتل ، هم دا اوس یې درته راوړم ته دلته کښېنه ! کامله لاړه پخلنځي ته روانه شوه چې ناڅاپه جبران ور تر زړه شو د ځان سره یې وویل هغه که د پلار سره وایي نو تر اوسه هلته څه کوي هم د هغې کوټې پر لور ور وګرځیده چې دا اوس ، اوس یې خاوند ورځني را بیروه شوی و، ګیلاس پر ځمکه نسکور پروت و ، بوتل تش شوی و لاکن په کوټه کې جبران موجود نه و ، اوس کاملې بیرون ته وځغاستل لوی ، لوی ناري یې جوړې کړې زما جبران څه شو ، زما جبران څه شو !د تپوس لوري !ما درته څه وویل چې ډوډۍ را وړه ته ناري وې ، کاملې ورته وویل ته یې نګورې دا څه د قیامت توپان جوړ دی جبران نشته ، جبران څه شو ؟ اوس یې خاوند په قهر او غضب ورته وویل ،، چیري به مړ پروت وي ، ته وماته ډوډۍ را وړه ،، نور یې خاوند ورسره هغه څه وکړل چې کاملې یې طمعه ځني درلوده ، کامله یې زښت ورټله ، یو توپان دباندې په چیغو سر و بل توپان کور پر سر اخستی و ، کاملې به اکثر د داسې توپانونو په وړاندې سر ځوړند کړو لاکن هغه د یوې ژوبل شوي زمرۍ په څېر د کوره بېرون ته په منډه شوه ، د انګړ ور پرانستی پاته و مطلب دا چې جبران بېرون تللی دی ،، اُف زما خدایه !مسیح دې ساتندوی شي په داسې توپان کې هغه دباندې تلی ولي ،، باد خپړې پر مخ ورکولې کامله په وړاندې خوځیدله ، ځوك او څه په مخه ورغلو

په هیڅ نه پوېدله ، تر پښو لاندې سپینه واوره او دا ور باندې رهي وه ,, جبرانه !،، د زړه له تله یې دا ناره وخاته ، ماشوم جبران په واوره کې بې سده پروت و کمیس یې د ګرېوان لخوا پداسې یو ترتیب څیرې شوئ و لکه څوک چې د قهر او غضب مهال د عقل او هوښ تراتې وباسي او د مور روح په چیغو او په ساندو شوه ماشوم یې په خپله غېږ کې را ټینګ کړو ، ماشوم غونډه ریږدېدلو لاکن مور په خندا ، خندا تر خپله کوره را ویستلو او په کور کې لوېدلی توپان هم نور تهم شوی و، لاکن تر شا یې د بربادۍ زیاتې نخښې پرېښې وې ، ماشومان ډارېدلي او لوښي شو پتو سره پراته و ، هر څه چې و کامله یې دا مهال د هیڅ تاوان په کیسه کې نه وه یوازې په جبران دم ګړی زیاته څورېدله چې له ډېره یخه یې ټول بدن شین اوښتی و ، په کور کې د الکحل څه کمی نه و ، د ماشوم جبران بدن یې په براندۍ ور غوړ کړو او تلتکان یې پرې واچول.

یو هغه وخت و چې د عثماني سلطنت تر ټولو ولایتونو لبنان زښت شیراز ، خوسال او عصریز و ، د بیلو نژادونو او مذهب منونکو عسیوي ، سني ، شعیه او یهودیان ټول په خوشالي او خپلوي سره اوسیدل هم دا تصوراتي چاپیریال تر ۱۸۴۰ ء کلونو پوري سلامت پاته و ، یورپي څواکنو د عثماني سلطنت د ړنګولو په خاطر په لبنان کې د کورنۍ جګړې وحشي او جنونه ډکې لمبې بلې کړې ، د کال ۱۸۶۰ ء ډلیزه آخ و ډب په لبنان کې د اروا شوڅوني تر بریده په غمومې توګه د مذهب په نوم وژني پیل شوې تر شمیر تیر عسیویان یې په مقدس ځایونو (

ګرجا ګهر) کې حلال کړل ، تر دېرېش زره زیات یې و وژل ، بې شمېره د وطن په پرېښولو اړ شول ، د ,, میروني ،، ډلي عسیویانو د بشارئ غرنۍ سیمې ته پناه یوړه کامله رحمت د میروني ډلي د پادري لور وه په مذهبي چارو بوخته کامله تر واده وړاندي د سینت ساهمن د ګرجا ګهر ساتونګې وه ډ د خپل د کاکا زوي حنا رحمت سره یې واده وشو مشر زوئ بطروس چې یې وزیږد حنا رحمت په حق ورسیدو ، وروسته د خلیل جبران په یو سړي چې د بشارئ مالیه به یې ټولوله د کاملې د ښایست زښت لیواله و هم پخپله ډېر ښایسته و ، د جوهزو باغ یې هم در لودلو ، د ښې اقتصادي وضعي لکبله د کاملې مور او پلار یې له ورکولو منکر نشو ، دا تر واده وروسته ور باندي څرګنده شوه چې دا سړی د ډېرو شرابو څښلو او قمار لکبله له زیاتو ستونځو سره مخامخ دئ ، یو داسې بلا سړی دئ چې د کاملې بې له ډاریدلو پرته بله هیڅ چاره ورځني نه وه ، د لبنان د غرونو په سیورو کې کاملې په ډېر صبر او زغم د دې یوري بلا خاوند سره په ژوند تیرهولو اړه وه ، په کال ۱۸۸۳ ء کې یو ماشوم وزیږد ، د ماشوم نوم یې د پلار د نوم په نسبت جبران خلیل جبران ور باندي کښیښود ، وریسې یې دوه هلکوان او دوې انجوني نور وشول ، د خاوند د ناوړه چلندونو لکبله یې ژوند یو عزاب ورته ګرځیدلی و لاکن کاملې په ډېره مردي سره د خپلو ماشومانو په روزنه کې زیار ګاللو ، د وخت په تیریدو سره یې د خاوند په شراب څښلو کې زیاتونه پاموله او څه چې به یې ګټل هغه به یې په قمار کې بایلل د ښه شوکاله ژوند لرلو باوجود یې په کور کې

مسکینۍ کډي اړولي وې ، د پلار وحشي او غضبناك طبعیت ماشومان ډاریدلي و خصوصًا جبران چې نوري یې خبري هم پریښي وې ، د اوسه بیا دومره حساس و چې د خپل کور چاپیریال ته به یې نظر کړو دننه ، دننه به په زړه کې سره خوړل کیدو ، د خپل ذات د اظهارولو په خاطر به یې په سپینو پاڼو کرښي راکښلي او څه مهال چې به واوره ولویده د واورو پر څپولو بې تر ډیره انځورونه رغول ؤ د نابیره غضبناك توپان په شپه به یې پر ځان کالي څیري کړو له کوره به په تاخت ووتو ، د توپان په شپو کې د جبران ژغورنه د مور لپاره زښت بې خونده او ستړې ستونځه وه هر ګړی به یې څارولو او دې اندیښنو به نوره هم ځوروله چې پای به د توپانونو د دې شهزاده مستقبل څه جوړیږي څه مهال چې یې د مور د انځورګرۍ و لیوالتیا ته ور پام شو ، د کور په یوه برخه کې یې ورته ځای ځانګړی کړو ، جبران هم د مور له دا لوریني په کالو کې نه ځایدو ، د کور دا ځانګړې برخه زیاتي د ښایستو کاڼو او رنګینو پینسلانو دوکان ایسدلو او جبران به ټوله ورځ په دا دوکان کې مشغول پاته و په پنځو کلونو کې د کور ټول دیوالونه په سمو او ناسمو انځورونو وپوښل جبران د غرونو ، ویالو ، ابشارونو او ونو په منځ کې د ژوند خوندونه میندل ، یوه ورځ مور او پلار د لومړي ځل لپاره جبران له ځان سره د سمندر ننداري ته بوتلو د شمالي لبنان په لور بهیدونکي دې سمندر په اړه به جبران د ډول ، ډول خیالونو سره لوبیدلو، تر دې وړاندي یې هیڅ سیند لیدلی نه و ، تر اوسمهاله د هسکو غرونو په ویړو لمنو کې را لوی شوئ و لاکن

اوس يې د سترګو تر دیده ارت سیند غوړیدلی پروت و جبران یو نظر آسمان ته وکاتو آسمان او سیند یو رنګي و ، بې شمېره لوی ، لوی بیرېږ ګرځیدې چې د جبران لپاره یوه نوې او حیرانونکې دنیا وه ، د فطرت یو نوئ انځور د جبران په وړاندې ځلیدو چې د ده و تصوراتي نړۍ ته یې پراختیا او لیوالتیا وروبخښله جبران چې بیرته بشارئ ته را ستون شو نو یې په سترګو کې بې پایانه سیند هم ورسره را وړلو او په سیند کې تاویدونکې بیرېږ یې د خپلو خوبونو برخې وګرځولې ، انځورګرۍ یې ناڅاپه تغیر ومونډلو نور یې په اهځورونو کې د غرونو او ابشارونو ځای د سیند شنو اوبو ونیولو ، جبران د دې حیرانونکو منظرونو د خوبونو په تبعیرونو پسې لالهانده و چې یوه بله نوې دنیا ور باندې ښرګنده شوه ، یوه ورځ یې پلار د محصولاتو تر را ټولولو پس کور ته راغی پر شونډو یې مسکا رغړیدله ، ویې ویل مورږ به ټول بعلبك ته ځو !بعلبك یو مقدس زیارت دئ او دا ښار د لمرین دیوتا په نوم یادیږي ، لوی او پراخ کهنډرات د مقدس زیارت د پام وړ او حیرانونکې چوپتیا د دې ښار مهمه ځانګړتیا پامیږي څه مهال چې دوی بعلبك ته ورسیدلو پر لمرین ښار د سپوږمۍ نازکه سپینه پرده غوړیدلې وه ټول مخلوقات د چوپتیا په غیږ کې بیده پاته و جلالي کهنډرات دا ډول ایسیدل لکه دیب زاد مخلوقاتو چې خپل سرونه را هسك کړي او ښار څاري ، دوئ ټول په یوه ځنګله کې میشت شو چې په معبدونو او مقدشو سمڅو کې ګیر و ، د ځنګل تیارو او د اسرارو ډکو چوپتیاو ماشومان ډارولي و لاکن

د جبران لپاره دا هر څه د زياتي خوښۍ باعث و له ونو را څخيدونکو تيارو يې سترګو ته ځلا ورکوله تر نيمو شپو به د فطرت لوځي ننداريې ته ويښ پاته و ، څه ډول چې به سپيدې وچاودل شوې جبران به په تاخت په تړپونو د ځنګل پر لور روان شو ، يو سهار يې د يوه زاړه معبد در څنګ يو سړى تر ستر ګو شو چې په يوه ويرانه ځنډه کې ناست و ، سترګي يې په لويديځ کې کندلي وې جبران ښه تر ډيره په برندو سبرګو ورته کتل وروسته يې پوښتنه ورځني وکړه دلته څه غواړې هغه سړي په ځواب کې ورته وويل ،، د ژوند په اړه فکر کوم ،، جبران ورته وويل ،، بس فقط هم دا قدر ؟ هغه سړي په زغرده ورته وويل ،، ولې دا قدر کافي نه ده ؟ د دې سړي په خبرو کې څه عجبه غونډې کشش و جبران هښي سترګي ورته پاته شو لکه چې جبران هم د ژوند په اړه فکر کوي او دا ورباندې په لومړي ځل روښانه شوه چې د ژوند په اړه هم فکر کيدلى سي جبران تر ځلورو شپو د خپل تبر سره په دې ځنګل کې ميشت و هغه کهنډراتو ته بې کتل چې يو وخت روغ رمټ او سلامت پاته و او اوس يې تش يو څه نخښي پاته وې جبران له ځان سره وويل هم دا به ژوند وي ، جبران ته يوه ورځ په زړه کې ور وګرځيده ،، د ژوند په اړه د فکر يوه لاره دا هم ده چې دا ټول منظرونه دې د کاغذ پر پاڼو انځور سي ،، په دا بل سهار جبران خپل ارزښتناك پينسلونه او د سکارو ټوټې له ځان سره واخستې د کور سره نژدې د غره په لمن کې جوړې خانقاه (مارسارکس) ته ورغلو جبران دا ډول وپامولې ي دا به هم هغه خانقاه وي چې په پنځمه

پیړۍ کې سینټ میرون د خپلو عباداتو ګلونه پکې شیندلي و هم دلته د شام لومړیو عیشویانو د سینټ میرون شاګردي قبوله کړه هم له دا ځایه میروبي ډلي وجود وموندلو جبران پخپله د دې ډلي یو غړی و جبران د میروني ډلي زیاتي کیسې د خپلي موره وریدلي وې دا ځکه جبران پخپله یو صوفي ایسدلو هغه هم ۹ کلن نابلده صوفي ، په خانقاه کې په ساعتونو ، ساعتونو په انځورګرۍ کې بوخت پاتیدل یې اوس ورځنی معمول ګرځیدلی و ، د خانقاه خلوت ، د خانقاه تر دیوالونو را څڅیدونکې وحشتونه او فطري منظرونه یې پخپله اروا کې واخښل وروسته یې د انځوګرۍ په چارو کې ورور هم ور سره اندېیوال شو ، دواړه وروڼه زښت پر یو او بل سره ګران او په فکري کچه یوه او بل ته سره نژدې و ، د سهار له منظرې د خوند اخستلو لره د لمر تر را خاتو د مخه به دواړو ځانونه خانقاه ته ورشول ، جبران به په انځورګرۍ بوخت شو او نرور به یې ورته ګرځیدلو ، یوه ورځ یې ورور ورته وویل درځه چې غره ته ولاړ شو د غره تر څوکې د وړري څنډې ننداره به وکړو ، جبران په ځواب کې ورته وویل دا غر څومره هسك دئ ؟ ورور یې ورته وویل نو څه وشو د غره تر څوکې چې د کومې دنیا ننداره کوو ، ته راته ووایه هغه کومه بعیه لري ؟ جبران ورته وویل ته سم وایې لاکن خطر پکې دو چنده دئ ! ورور یې ورته وویل ،، څه عجبه غوندي خبري کوې ته هم له خطره ډارېږې ،، ورور دا وروستۍ خبره په داسې خارجن انداز ورته وکړه چې د جبران غیرت یې را وخوړ...

د شاعر ژوند

شپه پخه شوې وه او واورې ټول ښار ته سپینې جامې اغوستې وې، تردې یخنې وه چې ښاریان د ځان ساتنې په خاطر د کورونو په لور تېښتېدلي وو.
د هوا غر ساندو ته ورته برېښېده، لکه کوم غمګین چې د قبرونو په مینځ کې د خپل ګران ملګري پر مرګ... لکه د زمري پنجو چې د ژوند له خوندونو څخه بې برخې کړي وي... سلګۍ وهي.
د ښار په یوه څنډه کې وړوکی غونډې کور و چې د کړو ستنو او پرچت د پرتې واورې له زوره را ټیټ شوی و، چې ګواکې اوس به راپرېوځي د کور په یوه ځنډه کې پر یوې زړې بسترې مرګ ته نږدې یو کس پروت و، نظر یې په یو زوړ څراغ تړلی و چې هره شېبه یې په تیارو باندې د بریالیتوب غوښتنه کوله، خوله ناکامۍ سره به مخ کېده، یو ځوان... پوهېده چې د ژوند له جګړو څخه د خلاصون وخت رانږدې شوی دی د هغه زېړبخنې څېرې د هیلو ځلا او په وچو شونډو یې خپه موسکابنکارېده.
یو نېك انسان ... چې په ژوند کې یې د خوښیو د لاس ته راوړلو لپاره د الهي برکتونو زېرۍ راوړي و، مخکې لدې چې انسانیت پرې وخاندي، له نړۍ څخه رخصتېده، د هغه اخرنۍ ساه په یو ډول کشمکش کې لیدل کېده، خواکې یې هېڅوك نه وو، پرته

هغه زوړ څراغه چې له یوازېوالي سره یې مینه وه او هغه، پاڼې چې پکې یې خپل نرم او روحاني خیانت راخیستي وو.
دغه مرګ ته نږدې ځوان خپل هغه زوړ چې دده په غېږ کې بې وسه پروت ور او چت کړ، د هسك په لور یې خپل نظرونه ویوړ او خپل نیم ژواندي باڼه یې داسې وخوځول لکه د ستورو د دیدن لپاره چې د خپل نظر له لارې د جونکړې چت څیروي.

ای ښکلیه!
راشه، زما روح تاته اړ دی، ماته نږدې شه او دا مادي ځنځیرونه مات کړه، زه نور لدې محدودې سلسلې څخه زړه تورن شوی یم.
ای خوږه مرګه!
راشه، څنګ ته مې راشه، ځکه چې دنیا زما له خیاله وتې ده.
یوازې په دې یې هېر کړی یم چې د هغوی پشان د مال او دولت درناوی نه کوم او نه له ځانه کمزوري خلك د ځان غلامان کرځوم.
ای زړه ته راتېره!
راشه، راشه او ماله ځانه سره یوسه! ځکه چې له ما څخه وروسته خلك اوس ماته اړتیا نه لري، راشه او ما خپلې مینه یې غېږ کې ونیسه، زما هغو وچو شونډو ته مچې ورکړه چې کله یې هم د مور د مینې خوند څکلی نه دی، چې کله یې هم خپره رایاده شوې نه ده او چاچې تر اوسه د خپل محبوب خپره ښکل کړې نه ده.

زما مینه ګرکې مرګیه! راشه، زر راشه او ما ازاد کړه.
د مړه کېدونکې تر څنګ یو ښځینه سیوری راپیدا شو، چې د واورو په څېر سپینې جامې یې پر تن وې او په لاشونو کې یې د جنتي ګلانو تاج و.
سیوری راتاو شو د هغه پر غاړه ولګېده او د هغه شونډو ته یې مچې ورکړه... د مینې هغه مچې چې پر شونډو یې تلپاتې موسکا پرېښوده.
اوس پدې کور کې د خاورو یو ډېرې او د هغو پاڼو څخه چې په تیاره کې اخوا دېخوا پرتې وې، نور څه نه وو، کلونه تېر شول او ددې ښار اوسېدونکې د بې پروایۍ او سکون په خوب ویده وو. کله چې راویښ شول او سترګې یې د سهار په نور روښانه شوې نو په عام ډګر کې یې د هغه شاعر بت ودراوه او هر کال یې ورته تلین نمانځه.
اه! د انسان ناپوهي!

قانون

له نن نه څو زره کاله مخکې يو پاچا پر يو ملك حکومت کوه، باچا انصاف خوښوونکی و، ډېر زيات پوه او مهربان وه، هغه د خپل ملت لپاره د يو ښه قانون جوړولو په تکل کې و.

د همدې لپاره يې د خپل ملك زر تنه پوهان را وغوښتل چې په پلازمېنه کې راغونډ شي او قانون جوړ کړي، راغوښتل شوي پوهان په پلازمېنه کې د قانون جوړونې لپاره راغونډ شول، کله چې د غو زرو تنو پوهانو زر نسخې قانونونه جوړ کړل او باچا ته يې وړاندې کړل نو باچا يې له لوستلو څخه وروسته خپه شو.

هغه په خپل زړه کې ډېر وژړل، ځکه چې هغه لا په دې نه پوهېده، چې په ملك کې يې زر ډوله جرمونه کېږي، بيا يې خپل ليکونکی راوغوښت او په ډېر اعتماد يې پرې له خپله ځانه اووه ماديز قانون وليکه.

د پاچا په دې کار باندې پوهان خپه شول او د خپلو جوړو شويو قانونونو سره خپلو قبيلو ته بېرته لاړل او هرې قبيلې د خپل مشر د جوړ شوي قانون پر بنسټ ژوند پيل کړ، تر ننه پورې په

همغو قبیلو کې همـاغـه زر قانونـه چلېږي دا یـو ډېر لـوی ملك دی.

پدې کې زندانونـه دي او پکـې داسـې سـړي، ښـځې او ماشـومان پراته دي چې هره ورځ په زرګونو قوانین ماتوي، بې شـکه دا یـوه ډېر لـوی ملك دی، دا ډېر زیات لـوی ملك دی او ددې ابادي د هغو کسانو قانون جوړوونکو د اولادونو له امله ده، په کومو کې چې یوازې یو پوه با چا و.

(۱، م ۵۳)

انصاف

یوه شپه په پاچاهي ماڼۍ کې مېلمستیا جوړه شوې وه، یوکس مېلمستون ته راننوت او د باچا مخې ته ودرېده، ټولو مېلمنو د هغه لورته وکتل وې لیدل چې دهغه یوه سترګه راوتې ده او له خالي ځای څخه یې وینې رابهېږي.

پاچا وپوښتل:((دا په کوم غم اوښتی یې؟))

هغه کس وویل: ((ښاغلیه! زه یو غل یم، یو نن شپه په داسې حال کې چې سپوږمۍ راختلې نه وه، د یو مالدار کورته د غلا کولو په نیت ووتم، خو غلط شوم او د ګنډونکي کورته ننوتم، څنګه چې زه په کړکۍ ورواوښتم نو سر مې د ګنډلو پر ماشین ولګېد او سترګه مې ووته.

ښاغلیه!

زه ددې ګنډونکي پر وړاندې د انصاف غوښتنه کوم.

پاچا چې ددغه کس وړاندیز واورېد ، ګنډونکی یې راوغوښت او امر یې وکړ چې یوه سترګه دې یې وویستل شي.

ګنډونکې وویل: ((عزتمند پاچا! ستا پرېکړه سمه ده، چې زما سترګه دې وویستل شي خو پاچا صیب، زه پدې کار کې دواړه سترګو ته اړتیا لرم چې د ګنډلو پر وخت د جامو دواړه لوري وګورم، البته زما په ګاونډ کې یو موچې اوسېږي، د هغه دواړه سترګې روغې دي او هسې هم هغه دوه سترګو ته اړتیا نه لري.

ددې خبرې په اورېدو پاچا موچې راوغوښت او دهغه یوه سترګه یې وویسته پدې ډول د انصاف غوښتنه پوره شوه.

(۱،م ۶۱)

خپلواکي

ولې محکوم قومونه زړونه نه لري! او یا په زړونو کې د خپلواکۍ هیلې!

ایا په زهرجنه هوا کې ساه اخیستل ددوئ د تقدیر پر پاڼه کوم تحریك ته ورته کار دی او دیا دې نړۍ ته د راتلو په جرم باید ددوئ ژوند د سرو سکروټو په څېر وي.

چې نه، نو!

ای! ځان ته خپلواك ویونکو خلکو!

تاشو ولې د خپلې ازادۍ بې ځایه دغوې کوئ او دځه لپاره یې کوئ!

تر هغې چې یو ژوندی د ځمکې پر مخ د غلامۍ ښکار وي، تر هغې چې خزان د هغوئ جذبې له منځه وړي، هیلې یې زخمې کوي او په اشوېلیو یې بدلوي، تاشو تر دې وخته حق نه لرئ چې د خپلواکۍ ښکلي توري ځان پورې وتړئ او په دې خام خیال باندې مست او خوښ واوسئ!

دا چې په تاشو کې داحساس جذبه پاتې نه شوه او د نورو په محکومولو ځان ته د حاکم نوم ورکوئ او د خوښۍ احساس پرې کوئ، د خپلو غوښتنو د پوره کولو په خاطر درته د مظلومانو هیلې د هیڅ برابر دي، نو تاشو له غلامانو څخه څو واره بدتر یاست او د محکومو قومونو څخه پدې برخه کې ډېر مخکې شوي یاست.

تاشو د ازادۍ هیڅ حق نه لرئ او هیڅکله دا سپېڅلي توري د خپل نوم سره نشئ تړلی، چې سپېڅلتیا یې له منځه یوسئ او بیه یې راټیټه کړئ.

(۱، م ۶۳)

ژوند او ښځه

ما خپل ملګري ته وویل: ته چې دا نن ځنګه دده په متهو کې وینې، پرون همداسې هغه زما په متهو پرته ده.

زما ملګري ویل: او سبا به دا زما په متهو پرته وي.

ما ورته وویل: ته وګوره! دا ځنګه د هغه په غېږ کې پرته ده، پرون همداسې زما په غېږ کې پرته وه.

زما ملګري وویل: هو بلکل؛ همداسې به هغه زما په غېږ کې پرته وي

ماوویل: لږ وګوره! د هغه پیالې سره یې ځنګه خوله لګولې ده او همداسې یې پرون زما په پیاله باندې شونډې ایښې وې

هغه وویل: او سبا به یې زما پیاله کې ښبي

ما بیا وویل: ته ګوره هغه ځومره په مینه ګوري، سترګو کې یې د ځان لوګي کولو اظهار دی...

او پرون یې بلکل همداسې ماته کتل

زما ملګري ویل: او سبا به په همدې نظر ماته ګوري

ماویل: ولې ته نه وینې چې دهغې په غوږونو کې د مینې سندرې وايي، **بلکل** هماغه سندره چې پرون يې زما په غوږونو کې زمزمه کوله.

زما ملګري ویل: او سبا به ماسره غېږ په غېږ وي

زه غصه شوم، دا څنګه ښځه ده دا؟

لیکن هغه ویل: هغه د ژوند په شان ده، په چاچې د ټولو قبضه ده او د مرګ په شان هغه هر یو ورانوي... او د تل لپاره هر یو په خپلې قبضې کې اخلي.

ماخذونه

۱ .احساس ذبیح الله(۱۳۸۷) ل دوه ښارونه، مومند خپرندویه ټولنه جلالکوټ

۲ . خزایل، ډاکتر حسن (۱۳۴۸) فرهنګ ادبیات جهان دوېم ټوک، حیدري چاپخونه–تهران

۳. سالك، زینب (۱۳۸۴)ل، هیله مجله پنځلسمه ګڼه

۴. صدیقي عوض الدین(۱۳۷۶)ل، د جبران خلیل جبران شهکارې لنډې کیسې- پېښور خیبر پښتونخوا

۵.ګوهر، انعام الله(۱۳۹۲) ل، په هېندارو کې ارواوې، مومند خپرندویه ټولنه- جلال اباد

۶.رحماني، ګل رحمان(۱۳۹۲)ل، مړ سړی، ګودر خپرندویه ټولنه- جلال اباد

۷. دیوان، رحمت WWW.FACBOOK.COM/RAHMAT DEWAN

۸. زهیر، عصمت الله، تاند انټرنیټي وېبپاڼه www.taand.com

د تحریك یادښت

د افغانستان ملي تحریك د (۱۳۹۳ ل) کال په پیل کې له خپلو ګرانو هېوادوالو سره ژمنه کړې وه چې د دې کال په بهیر کې به (شل عنوانونه) بېلا بېل دیني، علمي، ادبي او ټولنیز اثار خپلې ټولنې ته وړاندې کوي. ملي تحریك دا ژمنه د یاد کال د کب پر (۲۸)مه نېټه پوره او د یوې پرتمینې غونډې په ترڅ کې یې شل عنوانونه علمي اثار هېوادوالو ته وړاندې کړل. ملي تحریك په یاده غونډه کې ژمنه وکړه چې د (۱۳۹۴ ل) کال په بهیر کې به انشاء الله د خدای (ج) په نصرت ټول ټال سل (۱۰۰) عنوانه بېلابېل علمي اثار ټولنې ته وړاندې کوي. طبیعي خبره ده چې دا اسانه کار نه دی، ډېر زیات زیار او زحمت ته اړتیا لري، خو ملي تحریك ټینګ هوډ کړی چې خپله دا ژمنه به هم د تېرې ژمنې په څېر عملی کوي. دا اثر چې ستاسو په لاس کې دی د همدې (سل عنوانونو) ژمنه کړو اثارو له جملې څخه دی، چې د چاپ جامه اغوندي. ملي تحریك هیله لري چې له دې اثر څخه به زموږ هېوادوال په زړه پورې ګټه پورته کړي. ملي تحریك له ټولو هغو لیکوالو، ژباړونکو، سمونچارو، مالي او معنوي مرستندویانو او چاپ چارو څخه چې ددې اثارو د چاپ په دې ټول بهیر کې یې یو بل سره مرسته او ملګرتیا کړې او دا فرهنګي بهیر یې بریالی کړی، د زړه له کومې مننه کوي او کور ودانی ورته وایي.

د هېواد د فرهنګ د ښېرازۍ په هیله

د افغانستان ملي تحریك فرهنګي څانګه

مننه او کور ودانی

د افغانستان ملي تحريک د هېواد پال او فرهنګپال شخصيت ښاغلي (اميرخان يار) څخه د زړه له تله مننه کوي چې د دې اثر چاپ ته يې اوږه ورکړه. ملي تحريک وياړي چې د علمي اثارو د چاپ لړۍ يې پيل کړې ده. دا لړۍ به دوام لري. موږ له ټولو درنو هېوادوالو څخه په خورا درنښت هيله کوو چې په خپل معنوي او مادي وس د کتابونو د چاپ دا لړۍ لا پسې وغځوي.

يو ځل بيا د دې اثر له ليکوال او چاپوونکي څخه د زړه له تله مننه کوو چې د دې اثر د ليکلو او چاپولو جوګه شول.

په فرهنګي مينه

د افغانستان ملي تحريک

د لیکوال چاپ شوي اثار:

ورزش

ننګیالی د زماني خوشال خټک یم

ما لا ګل بوی کړی نه و

ځوانان د انټرنېټ په زمانه کې

زهر او اوبه

د سېنګاپور داستان

ناچاپ اثار:

د ماشوم اروایوهنه

د حافظي تقویت

نثر څنګه ولیکو

د خپرونو لړ: ۳۹

د افغانستان ملي تحریک
www.melitahrik.com

Download from:aghalibrary.com